

Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova

- Domeniul de intervenție 1: Servicii locale -

**Studiul de oportunitate
privind extinderea serviciilor de alimentare cu apă, furnizate de
Î.M. „Apă-Canal” Cahul, în satele Roșu, Crihana Veche,
Pașcani și Manta**

Raport final

Martie 2013

Publicat de către:

Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) GmbH

Sediul social:

Bonn and Eschborn, Germany

Friedrich-Ebert-Allee 40
53113 Bonn, Germany
T +49 228 44 60-0
F +49 228 44 60-17 66

Dag-Hammarskjöld-Weg 1-5
65760 Eschborn, Germany
T +49 61 96 79-0
F +49 61 96 79-11 15

E info@giz.de
I www.giz.de

Autor:

Pavel Panuș, Eugenia Bușmachi, Liliana Belecciu, Ana Timuș

Elaborat de către:

Consortium GOPA - Gesellschaft für Organisation, Planung und Ausbildung mbH – Eptisa Servicios de Ingeniera S.L.-
Kommunalkredit Public Consulting GmbH

Elaborat în cadrul:

Proiectului "Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova", implementat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în numele Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) și cu suportul Guvernului român Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida)

Partenerii proiectului:

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor al Republicii Moldova
Ministerul Mediului din Republica Moldova
Agențiile pentru Dezvoltare Regională

Opiniile exprimate în prezentul text aparțin autorului/autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al GIZ, BMZ, Guvernul Român și Sida.

Chișinău, Martie 2013

Content

1	Întroducere	1
2	Descrierea condițiilor socio-economice a ariei deservite	4
2.1	Aria de deservire	4
2.2	Condițiile socio-economice ale orașului Cahul	4
2.3	Condițiile socio-economice ale satului Roșu.....	7
2.4	Condițiile socio-economice ale satului Crihana Veche	8
2.5	Condițiile socio-economice ale comunei Manta	12
2.6	Analiza SWOT privind alimentarea cu apă în zona supusă studiului	13
2.7	Starea actuală a sistemului de alimentare cu apă și canalizare a or. Cahul...	15
2.8	Descrierea sistemului de alimentare cu apă și canalizare a or. Cahul	15
3	Diagnosticarea funcțiilor principale ale întreprinderii.....	19
3.1	Funcțiunea comercială	19
3.2	Funcțiunea financiar-contabilă.....	28
3.2.1	<i>Analiza rapoartelor financiare.....</i>	<i>28</i>
3.2.2	<i>Raportul privind rezultatele financiare .....</i>	<i>32</i>
3.2.3	<i>Analiza fluxului de numerar .....</i>	<i>34</i>
3.2.4	<i>Analiza indicatorilor economico-financiari.....</i>	<i>34</i>
3.2.5	<i>Managementul financiar .....</i>	<i>37</i>
3.3	Funcțiunea de resurse umane.....	40
3.4	Funcțiunea de producție.....	41
4	Sistemul organizatoric al întreprinderii	46
4.1	Relațiile cu administrația publică și alte instituții	46
4.2	Structura organizatorică a întreprinderii.....	47
4.3	Analiza proceselor de management	50
5	Cadrul legal	52
5.1	Formele juridico - instituționale practicate de donatorii internaționali.	60
5.2	Regimul juridic al bunurilor domeniului public.....	66
5.3	Forme de organizare juridică a operatorilor de apă și canalizare.....	78
6	Concluzii și recomandări:.....	82

Tables

Table 2-1: Evoluția populației în or. Cahul.....	5
Table 2-2: Descrierea sistemului de alimentare cu apă din s. Roșu	8
Table 2-3: Descrierea sistemului de alimentare cu apă Crihana Veche	8
Table 2-4: Volumul apei nefacturate Crihana Veche.....	9
Table 2-5: Numărul de avarii sistemul de alimentare cu apă Crihana Veche.....	9
Table 2-6 Numărul de personal al întreprinderii Crihana Veche	9
Table 2-7: Studiile angajaților întreprinderii municipal din Crihana Veche	9
Table 2-8: Evoluția numărului de abonați pe categorii de consumatori Crihana Veche....	10
Table 2-9: Evoluția tarifului pentru servicii în Crihana Veche	10
Table 2-10: Evoluția volumului total al apei facturate în Crihana Veche	10
Table 2-11: Volumul și valoarea apei facturate în Crihana Veche	11
Table 2-12: Evoluția încasărilor și creanțelor, Crihana Veche, lei.....	12
Table 2-13: Accesibilitatea serviciilor de alimentare cu apă în r. Cahul.....	13
Table 2-14: Accesibilitatea serviciilor de canalizare și epurarea apelor uzate în r. Cahul	13
Table 2-15: Analiza SWOT a situației privind AAC în aria supusă studiului	14
Table 2-16: Obiectivele de dezvoltare a sectorului de alimentare cu apă și canalizare	14
Table 2-17: Caracteristicile tehnice ale stațiilor de pompare apă or. Cahul	16
Table 2-18: Datele tehnice ale rețelelor de alimentare cu apă (distribuție) or. Cahul	16
Table 2-19: Datele tehnice ale rețelelor de canalizare or. Cahul	17
Table 3-1: Abonații ÎM „Apă - Canal” Cahul.....	19
Table 3-2: Abonații din categoria populație repartizați după tipuri de servicii or. Cahul ..	20
Table 3-3 : Date privind abonații populația repartizat după tipul locuințelor or. Cahul	20
Table 3-4: Date privind abonații populația repartizat după tipul locuințelor or. Cahul	21
Table 3-5: Volumele și valorile facturate pe categorii de consumatori or. Cahul.....	22
Table 3-6: Nivelul de precipitații, mm (stația meteorologică Cahul)	25
Table 3-7: Tariful pentru servicii or. Cahul	26
Table 3-8: Evoluția Bilanțului Contabil al entității IM „ Apă - Canal Cahul”	28
Table 3-9: Nivelul creanțelor comerciale la 31 decembrie 2011 la IM „Apă-canal Cahul” .	31
Table 3-10: Evoluția datoriilor pe termen scurt (MDL), IM „Apa - Canal Cahul”	31
Table 3-11: Evoluția contului de profit și pierderi.....	32
Table 3-12: Consumuri si cheltuielile (mii lei)	33
Table 3-13: Raportul privind fluxul mijloacelor bănești	34
Table 3-14: Analiza fondului de rulment net al IM Apa Canal Cahul, 2009-2011, mii lei	35
Table 3-15: Analiza lichidității, rentabilității și datoriei IM Apa Canal Cahul, mii lei	35

Table 3-16: Evoluția investițiilor întreprinderii, mii MDL	36
Table 3-17: Fluctuația personalului în anul 2011	40
Table 3-18: Analiza corespunderii studiilor postului ocupat	41
Table 3-19: Studiile și stagiul pentru personalul întreprinderii	41
Table 3-20: Clasificarea personalului administrativ după vârstă	41
Table 3-21: Evoluția pierderilor de apă	43
Table 3-22: Consumul energiei electrice or. Cahul.....	43
Table 3-23: Mecanisme pentru exploatarea sistemului de alimentare cu apă, or. Cahul ..	44
Table 3-24: Mecanisme pentru exploatarea sistemului de canalizare	44
Table 4-1: Organizații guvernamentale desconcentrate în teritoriu.....	46
Table 4-2: Analiza SWOT a Întreprinderii Municipale „Apă - Canal” Cahul	50

Figures

Figure 2-1: Aria considerată pentru studiu.....	4
Figure 2-2: Poziționarea geografică a raionului Cahul.....	5
Figure 2-3: Evoluția numărului populației în or. Cahul 2008-2012	6
Figure 2-4: Evoluția volumului producției industriale	7
Figure 2-5: Evoluția volumului de apă facturată pentru populație în Crihana Veche	11
Figure 2-6: Structura consumurilor fizice Crihana Veche.....	11
Figure 2-7: Schema tehnologică a stației de epurare.....	18
Figure 3-1: Evoluția numărului de consumatori or. Cahul.....	19
Figure 3-2: Repartizarea abonaților populație după tipul locuințelor, or. Cahul 2011	20
Figure 3-3: Evoluția abonaților contorizați or. Cahul.....	21
Figure 3-4: Volumul și sumele p/u apă facturată pe anii 2009-2011, or. Cahul.....	22
Figure 3-5: Repartizarea volumului și a sumelor pentru canalizare,2009-2011, or. Cahul	23
Figure 3-6: Evoluția sezonieră a volumului de apă facturat or. Cahul.....	24
Figure 3-7: Evoluția sezonieră a volumului de apă uzată facturată or. Cahul	24
Figure 3-8: Evoluția volumului de apă facturată la case la curte, or. Cahul	25
Figure 3-9: Evoluția volumului de apă facturată pe categorii de consumatori or. Cahul ..	26
Figure 3-10: Evoluția volumului de apă uzată, or. Cahul	27
Figure 3-11: Evoluția sumelor facturate pentru apă, or. Cahul	27
Figure 3-12: Evoluția sumelor facturate pentru apă uzată, or. Cahul	28
Figure 3-13: Evoluția numărului de personal pe categorii.....	40

Figure 3-14: Indicatorii privind producția sistemului de alimentare cu apă	42
Figure 3-15: Volumul pierderilor	42
Figure 3-16: Evoluția sezonieră pe 3 ani a apei dobândite și pierdute or. Cahul	43
Figure 4-1: Organigrama existentă a Întreprinderii municipale „Apă - Canal” Cahul	48

Acronime și abrevieri

ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
APC	Administrația publică centrală
APL	Administrația publică locală
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
COR	Compania operatori regionali
CPMS	Consiliu provizoriu de asociere a serviciului
FRN	Fond de rulment net
GIZ	Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
HG	Hotărâre de Guvern
IDA	Asociațiile de dezvoltare inter-municipale
MDL	Valută națională - lei
NIF	Facilitatea de investiții pentru vecinătate
RM	Republica Moldova
ROC	Companie care operează regional
SPA	Stațiile de pompare apă
UM	Unități de măsură
UTA	Unitățile teritoriale administrative

1 Întroducere

„Regionalizarea” reprezintă un punct cheie al politicii de dezvoltare a sectorului serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare. Pentru Republica Moldova acest proces este în fază incipientă. Această politică are drept scop îmbunătățirea performanțelor din sector printr-un management mai bun și prin profesionalism, și propagarea acestora în localitățile mici ce nu dețin astfel de capacități. De asemenea, investitorii alocă resurse financiare importante operatorilor mari de servicii și/sau mai multor autorități locale ce cooperează.

Pentru operatorii de servicii de alimentare cu apă și de canalizare, regionalizarea înseamnă comasarea a doi sau mai mulți operatori locali de servicii într-un singur operator regional sau extinderea activității unuia operator local în mai multe unități teritorial-administrative. Consiliile locale respective nu vor mai deține fiecare câte un singur operator, care operează la nivelul respectivei unități administrativ-teritoriale, ci vor participa la o asocieră comercială cu statut de operator regional care va deservi un anumit număr de localități participante.

În prezent serviciile de alimentare cu apă și de canalizare sunt operate de operatori municipali (de cele mai multe ori cu capacități reduse), rezultatul fiind operarea ineficientă realizată la scară sub-optimală, fără acces la resurse financiare și capacități tehnice și manageriale limitate pentru a dezvolta nivelul serviciilor. Starea și performanțele multora dintre infrastructurile de apă este relativ slabă. Problemele majore includ:

- Servicii inadecvate de întreținere și operare;
- Volum mare de apă nefacturată provocată de scurgeri din rețea (apa care nu aduce venituri) și un nivel scăzut al gradului de încasare a facturilor (eficiența încasărilor) de la consumatori;
- Lipsa investițiilor suficiente pentru reabilitarea/extinderea infrastructurii de apă/canalizare;
- Lipsa personalului experimentat pentru promovarea, managementul și implementarea investițiilor la scară largă;
- Management ineficient al costurilor de operare, întreținere și personal;
- Roluri și responsabilități neclare ale instituțiilor/autorităților implicate în gestiunea utilităților publice;
- Cadru instituțional inadecvat.

Un sistem public regional de alimentare cu apă și de canalizare reprezintă ansamblul tehnologic, operațional și managerial constituit prin punerea în comun a două sau mai multe sisteme locale de alimentare cu apă și de canalizare. Obiectivul principal al creării unui sistem public regional de alimentare cu apă și de canalizare îl reprezintă optimizarea serviciilor oferite prin utilizarea de resurse și facilități comune.

Regionalizarea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare și a operatorilor în general înseamnă consolidarea și integrarea mai ales a:

- Infrastructurii;
- Sistemelor și procedurilor financiar-contabile;
- Sistemelor și procedurilor comerciale (relațiile cu clienții, facturarea și încasarea facturilor);

- Resurselor umane;
- Sistemelor și procedurilor de management.

Înființarea operatorilor regionali (COR) și implicit delegarea gestiunii serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare către aceștia constituie un proces esențial pentru asigurarea unui management performant și de asemenea pentru dezvoltarea capacității de absorbție a fondurilor și de implementare a viitoarelor proiecte de investiții.

Ca o consecință directă, dezvoltarea sistemelor de apă și de canalizare va juca un rol important în atingerea obiectivelor propuse la nivel național, raional și local privind asigurarea accesului populației la servicii calitative de alimentare cu apă și canalizare.

Pentru aceasta sunt necesare investiții financiare importante ce depășesc în mod considerabil capacitățile financiare ale majorității autorităților locale. De asemenea, la nivelul comunităților medii și mici se remarcă o lipsă de personal specializat și cu experiență în gestiunea sistemelor și pregătirea și implementarea proiectelor care ar putea duce la o degradare a sistemelor și la încetinirea procesului de absorbție a fondurilor de investiții disponibile.

Asocierea mai multor unități administrativ-teritoriale în scopul de a delega împreună gestiunea serviciilor lor de alimentare cu apă și de canalizare va răspunde, de asemenea, nevoii de a echilibra nivelul de dezvoltare a unităților administrativ-teritoriale și constituie o aplicare a principiului solidarității cu efecte pozitive asupra utilizatorilor.

Prin urmare, soluția propusă pentru rezolvarea acestor probleme o reprezintă organizarea și operarea serviciilor la nivel regional în scopul de a asigura dezvoltarea durabilă și economiile de scară.

Principalele avantaje ale regionalizării

În aceste condiții, principalele avantaje ale operării serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare la nivel regional sunt următoarele:

- Furnizarea serviciilor la nivel regional prin sisteme integrate și cu un management mai profesionist duce în timp la reducerea risipei de apă, promovarea conservării resurselor, reducerea necesarului de investiții pe cap de locuitor și protecția surselor de apă;
- Creșterea capacității de pregătire și implementare a proiectelor de investiții precum și a capacității de negociere a finanțării;
- Îmbunătățirea calității serviciilor furnizate, a relației cu clienții și a percepției acestora privind operatorii;
- Realizarea de economii de scară cu impact asupra eficientizării anumitor categorii de costuri: centralizarea activității de facturare și managementul financiar, unitatea de implementare a proiectului la nivel central, managementul laboratoarelor la nivel centralizat, etc.;
- Conducerea activității prin folosirea instrumentelor de management moderne și eficiente și reducerea implicării factorului politic în desfășurarea activității.

Cadrul instituțional al procesului de regionalizare are la bază trei elemente cheie:

- Operatorul regional;
- Asociația de dezvoltare intercomunitară;

- Contractul de delegare a gestiunii serviciului care reglementează relația dintre operator și consiliile locale respective.

Etapele și activitățile care trebuie parcurse în vederea implementării cadrului instituțional al regionalizării:

- Elaborarea studiului de oportunitate privind regionalizarea serviciului;

Înființarea, organizarea, funcționarea și gestiunea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare sunt fundamentate pe baza unor studii de specialitate (de oportunitate) care vor analiza următoarele elemente:

- Nevoile comunităților locale;
- Mărimea, gradul de dezvoltare și particularitățile economico-sociale ale localităților;
- Starea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare existente;
- Posibilitățile locale de finanțare a exploatării și funcționării serviciului, respectiv a înființării ori dezvoltării infrastructurii tehnico-edilitare aferente;
- Raportul cost-calitate optim pentru serviciul furnizat/prestat utilizatorilor.

Soluțiile optime vor fi adoptate după dezbaterile publice a studiului și consultarea utilizatorilor finali. Acest studiu de oportunitate va sta de asemenea la baza înființării operatorului.

- Înființarea asociației de dezvoltare intercomunitară;

ADI este împuternicită să exercite o serie de atribuții, drepturi și obligații specifice, pentru și în numele unităților administrativ-teritoriale membre, în ceea ce privește exclusiv serviciile de alimentare cu apă și de canalizare.

- Înființarea operatorului regional;

Punctul de plecare în înființarea operatorului este reprezentat de hotărârile consiliilor locale și a celui raional privind aprobarea studiului de oportunitate privind înființarea, organizarea, funcționarea și gestiunea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare.

Operatorul nou poate să apară prin reorganizarea uneia din întreprinderile municipale existente sau se poate crea o entitate nouă.

- Delegarea gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare operatorului

La această etapă se semnează contractul de delegare a gestiunii operatorului de către municipalități, cu indicarea responsabilităților fiecărei dintre părți și stabilirea indicatorilor de performanță a activității operatorului.

2 Descrierea condițiilor socio-economice a ariei deservite

2.1 Aria de deservire

Aria de operare a serviciilor de apa considerata pentru studiul de oportunitate acoperă următoarele unități administrativ teritoriale din raionul Cahul:

- Orașul Cahul;
- Satul Crihana Veche;
- Comuna Manta în componența căreia intră localitățile Manta și Pașcani;
- Satul Roșu;

Satele Roșu, Manta, Pașcani și Crihana Veche se află pe malul stâng al râului Prut, la o distanță de aproximativ 180km de capitala Republicii Moldova.

Figure 2-1: Aria considerată pentru studiu

2.2 Condițiile socio-economice ale orașului Cahul

Cahulul este situat în partea de sud-vest a Republicii Moldova, la frontiera cu România și la 175km de Chișinău. Localitatea este menționată pentru prima oară în secolul XVI sub numele de Frumoasa, sub care figurează până în secolul XIX. Cu 39,8mii de locuitori (la situația din 01 ianuarie 2012), Cahul este centrul administrativ al raionului cu același nume. Este al 6-lea oraș ca mărime din țară, (după Chișinău, Bălți, Tiraspol, Tigheina și Rîbnița), dar al treilea după dezvoltare economică și ca importanță socială.

Datele geografice: latitudinea: 45,907; longitudinea: 28,194 și altitudinea: 52m

Orașul Cahul are o populație de 39,8mii locuitori, din care populație activă economic constituie 62%. Cea mai mare parte a populației este angajată în sfera nereproductivă. Din totalul populației 46,2% sunt bărbați și 53,8% sunt femei.

Orașul Cahul este o localitate pluriethnică. Conform recensământului populației din 2004, peste 60% din numărul total al populației o constituie moldovenii/românii, urmați de ruși (17,1%), ucraineni (11%), bulgari (6,66%), găgăuzi (3,26%) și alte etnii. Rețeaua de învățământ de toate gradele din orașul Cahul cuprinde circa 11 500 elevi și studenți. În oraș sunt 8 instituții preșcolare, 3 școli primare, 2 gimnazii, 5 licee și 5 școli medii. Învățământul profesional se desfășoară prin intermediul a 2 școli profesionale și una polivalentă. În anul 1999 a fost deschisă Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, în incinta căreia activează și extensiunea Universității "Dunărea de Jos" din Galați. Pe lângă aceasta, în oraș activează Colegiul Industrial-pedagogic și Colegiul de Medicină. În toate instituțiile superioare de învățământ își fac studiile circa 3000 studenți.

Table 2-1: Evoluția populației în or. Cahul

Denumirea indicatorului	2008	2009	2010	2011	2012
Numărul total al populației, mii	39,00	39,40	39,40	39,70	39,80
Numărul populației prezente, mii	36,70	36,80	35,50	35,80	35,80
Ponderea populației prezente	94,10%	93,40%	90,10%	90,20%	89,90%

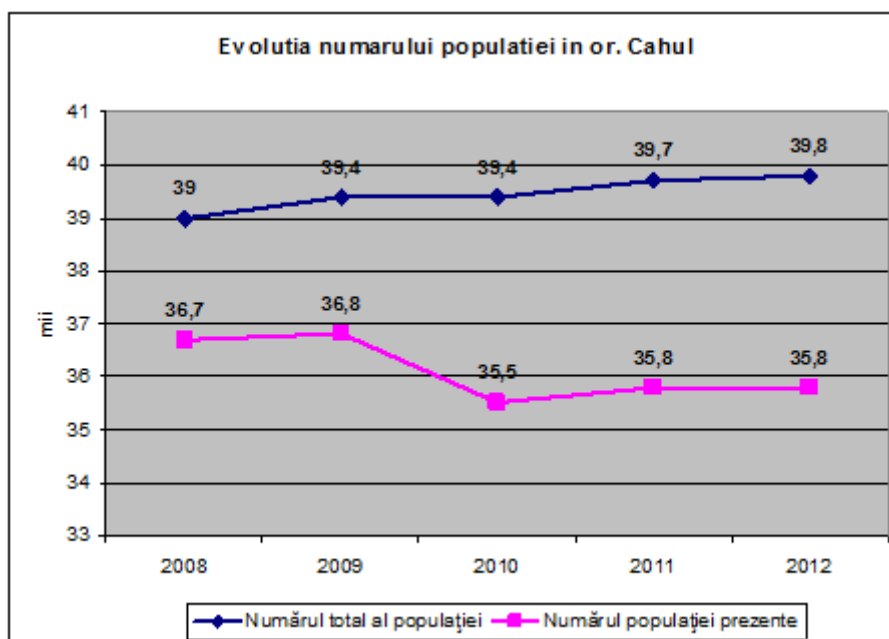
Evoluția populației în orașul Cahul se prezintă în figura 2- 3. Per total populația din oraș are o tendință lentă de creștere, în același timp este mare numărul populației plecate din localitate. Astfel ponderea populației prezente are o tendință de descreștere în perioada 2008-2012.

Figure 2-2: Poziționarea geografică a raionului Cahul.

În perioada 2012-2008 populația totală a orașului Cahul a crescut de la 39 la 39,8mii locuitori sau cu 2% în 4 ani. Rata medie de creștere a numărului de populație constituie 200persoane per an.

Figure 2-3: Evoluția numărului populației în or. Cahul 2008-2012

Sursa: Biroul național de statistică.

Industria orașului Cahul este reprezentată de un șir de întreprinderi:

- “Fabrica de brânzeturi Cahul “, cu o capacitate de circa 70 tone de produse lactate, 2,3 tone unt și 0,6 tone cașcaval pe zi și 2 combinate de pâine cu o capacitate de 37 tone de produse de panificație zilnică;
- Fabrica de bere “Bere Unitanc”SA, cu o capacitate anuală de 1,5 mln. sticle. În localitățile raionului activează 37 olonițe, 20 mori și 6 brutării.

În industria ușoară sunt 2 fabrici de articole de confecții și tricotate :

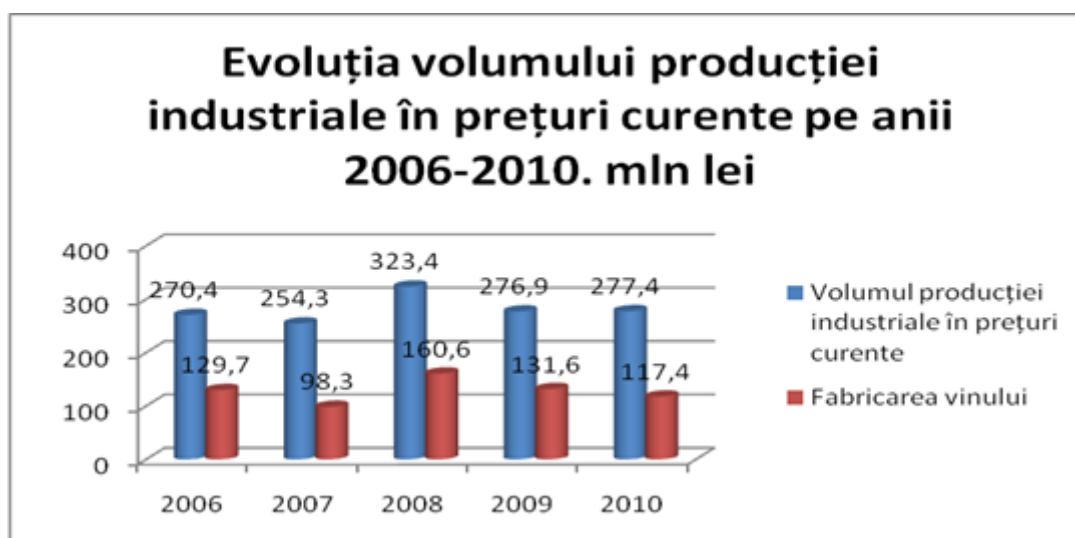
- „Tricon” S.A. cu capacitatea de producție de circa 900 mii unități pe an. Întreprinderea colaborează cu parteneri din Austria, Germania, Italia, etc;
- ÎM “Laboratorio TesileMol” SRL cu o capacitate de producție de 250 mii unități pe an. Producția finită este exportată în Italia.

Domeniul industriei de construcții este reprezentat de două întreprinderi:

- Uzina da spaliere și beton armat, cu o capacitate de producere de 100mii m³/spalier/an; și
- Fabrica de cheramzit S.A. cu o capacitate de 140 mii m³/an.

Situația din sectorul industrial al economiei este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în anul 2010 le-au revenit 98 la sută din volumul total de producție fabricată. Întreprinderilor din industria alimentară și a băuturilor le revin 74,60 % din volumul total de producție și 76,10 la sută din volumul producției industriei prelucrătoare .

Figure 2-4: Evoluția volumului producției industriale

În oraș funcționează 8 restaurante renovate și reutilitate, 6 hoteluri, 244 baruri și cafenele.

Printre cele mai importante obiecte turistice a raionului se pot enumera :

- Rezervația „Prutul de Jos”, rezervație științifică creată în 1991 pe o suprafață de 1691 ha în preajma satelor Slobozia Mare – Văleni. Principalul obiectiv protejat este lacul Beleu (s. Văleni), bazin acvatic foarte vechi, cu o vârstă de 5-6 mii ani. Rezervația este renumită prin numărul animalelor rare care se întâlnesc. În baza acestei rezervații va fi creată rezervația biosferică în Moldova;
- Zona de agrement din s. Tartaul de Salcie;
- Muzeul de etnografie, istorie și natură din or. Cahul;
- Muzeul al naturii din s. Giurgiulești;
- Casa-muzeu „A. Lebedenco” s. Lebedenco;
- Soborul „Sf. Arhanghelilor Mihail și Gavriil”;
- Mănăstirea „Sf. Cneaz Vladimir”;
- Lacul Manta cu o suprafață de peste 200ha;
- Iazurile din apropierea s. Brînza;
- Iazul Lucești cu o suprafață de 20 ha etc.

2.3 Condițiile socio-economice ale satului Roșu

Satul Roșu este situat la latitudinea 45,95 longitudinea 28,19 și altitudinea de 17 metri fata de nivelul mării. Populația totală a localității este de 3 276, iar numărul de gospodării 1000. Distanța până în or. Cahul este de 5km, iar până în or. Chișinău este de 167km. În localitate funcționează un gimnaziu cu 200 de elevi și grădiniță cu 125 de copii.

În prezent, localitatea Roșu dispune de un sistem de alimentare cu apă. Datele acestuia sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Table 2-2: Descrierea sistemului de alimentare cu apă din s. Roșu

Denumire indicator	um	Valoare
Lungimea rețelelor de alimentare cu apă	m	12 335
Stații de pompare hidrofor	buc	2
Sonde arteziene	buc	1
Castele de apă	buc	1
Stații de epurare apă uzată	buc	1

Localitatea dispune și de un proiect de canalizare a localității care este estimat la o valoare investițională de peste 12 mln. lei.

2.4 Condițiile socio-economice ale satului Crihana Veche

Satul Crihana Veche din raionul Cahul este situat în partea de sud a Republicii Moldova, în bazinul râului Prut, la o distanță de 176km de la Chișinău și la 4km de la Cahul, este considerat o zonă de frontiera. Numărul oficial de locuitori din satul Crihana Veche este de 4420 persoane. Numărul total de gospodării 1300.

Școala este frecventată de 560 de elevi, iar grădinița de 120 de copii. Domeniul principal de activitate în sat este agricultura. Animalele domestice sunt în număr de 250 bovine, 900 porcine, 3500 de oi, 130 de cai, și 25000 de păsări.

În localitate există un sistem de alimentare cu apă compus din sursă, 10,47km de rețele de alimentare cu apă, din care 8,77km sunt din polietilenă și 1,7 din oțel. Liceul, grădinița din localitate precum și alte 2 instituții bugetare, 5 agenți economici și 417 de gospodării sunt conectate la acest sistem, care este gestionat de o întreprindere municipală locală.

Satul Crihana Veche este situat în lunca Prutului de lângă Rezervația naturală Prutul de Jos.

Satul, în conformitate cu harta zonelor seismice active, este situat în zona cu 8 grade de activitate seismologica. În compoziția de baza a solului predomina lutul și nisipul.

Proiecte implementate în Crihana Veche sunt:

- Construirea centrului comunitar pentru copii și tineret „Gaudeamus”;
- Programe educaționale cu fonduri, cum ar fi Soros Moldova și centrul “Contact”.

În prezent, localitatea Crihana Veche dispune de un sistem de alimentare cu apă. Datele acestuia sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Table 2-3: Descrierea sistemului de alimentare cu apă Crihana Veche

Denumire indicator	um	Valoare
Lungimea rețelelor de alimentare cu apă	m	10 470
Numărul sondelor arteziene din localitate	buc	6
Numărul și volumul castelelor de apă	buc	6

Volumul și ponderea apei nefacturate pentru sistemul de alimentare cu apă din Crihana Veche este prezentat în tabelul 2-4.

Table 2-4: Volumul apei nefacturate Crihana Veche

Anul	Dobândire m ³	Facturare m ³	Volumul apei ne- facturate, m ³	Ponderea apei nefacturate din volumul apei do- bândite, %
2009	4 028	3 799	229	5,70%
2010	13 104	12 502	602	4,60%
2011	20 111	19 711	400	2,00%

Ponderea apei nefacturate din total volum dobândit, a constituit în 2011 2%, iar în 2010 4,6%. În unități fizice acestea au constituit de la 400 la 600m³ per an. Pentru o mai bună percepție a indicatorului pierderi de apă este util raportarea acestora la lungimea totală a rețelelor de apă, astfel în 2011 per 1km de rețea s-au pierdut 38 m³ de apă, iar în 2010 – 57 m³.

Volumul de pierderi se datorează, inclusiv și numărului de avarii pe sistemul de alimentare cu apă, astfel în 2011 au fost 3 avarii, în 2010 și 2009 au fost 2.

Table 2-5: Numărul de avarii sistemul de alimentare cu apă Crihana Veche

Denumire	UM	2009	2010	2011
Numărul de avarii sistemul de alimentare cu apă	Nr.	2	2	3

Sistemul de alimentare cu apă este gestionat de 7 persoane, dintre care 4 muncitori. Trei persoane din cele 7 au studii medii speciale și 4 sunt cu studii medii speciale.

Table 2-6 Numărul de personal al întreprinderii Crihana Veche

Denumirea	um	2011
Numărul total de personal	Pers	7
Numărul de personal TESA	Pers	3
Numărul de personal muncitori	Pers	4

Din totalul personalului 1 are vârsta până la 30 ani și 6 au vârsta cuprinsă între 30 și vârsta de pensionare.

Table 2-7: Studiile angajaților întreprinderii municipal din Crihana Veche

	2011
Numărul de personal cu studii superioare	-
Număr de personal cu studii medii speciale	3
Număr de personal cu studii medii generale	4
Numărul de persoane cu vârsta pînă la 30 ani	1
Numărul de personal cu vârsta de la 30 până la vârsta de pensionare	6
Numărul de personal peste vârsta de pensionare	0

Consumatorii de bază a sistemului de alimentare cu apă din Crihana Veche sunt din categoria populația, și au constituit la 31 decembrie 2011, 417 abonați, aceasta valoare a crescut față de 2010 cu 91 de abonați, iar în 2010 față de 2009 cu 182 de abonați. Numărul consumatorilor din categoria instituții bugetare este constant pe parcursul întregii perioade și constituie 4, iar a celor din categoria agenți economici 5.

Table 2-8: Evoluția numărului de abonați pe categorii de consumatori Crihana Veche

Indicatorul	UM	31 dec 2009	31 dec 2010	31 dec 2011
Consumatori agenți economici	Unit.	5	5	5
Consumatori bugetari	Unit.	4	4	4
Consumatori populația	Abon.	144	326	417
Inclusiv:				
Abonați ce nu locuiesc	nr	6	9	28
Abonați fără contor	nr	13	16	22
Abonați deconectați	nr	-	-	2

Majoritatea abonaților sunt asigurați cu contoare, numărul abonaților populație pașal, la finele anului 2011, a constituit 22. Numărul abonaților ce nu locuiesc și respectiv nu consumă servicii, în 2011, este de 22.

Table 2-9: Evoluția tarifului pentru servicii în Crihana Veche

Categoria abonaților	UM	2009	2010	2011
Tarif mediu	lei/m ³	5,00	5,00	7,00
Tarif pentru populație	lei/m ³	5,00	5,00	7,00
Tarif pentru agenți economici	lei/m ³	5,00	5,00	7,00
Tarif pentru instituții bugetare	lei/m ³	5,00	5,00	7,00

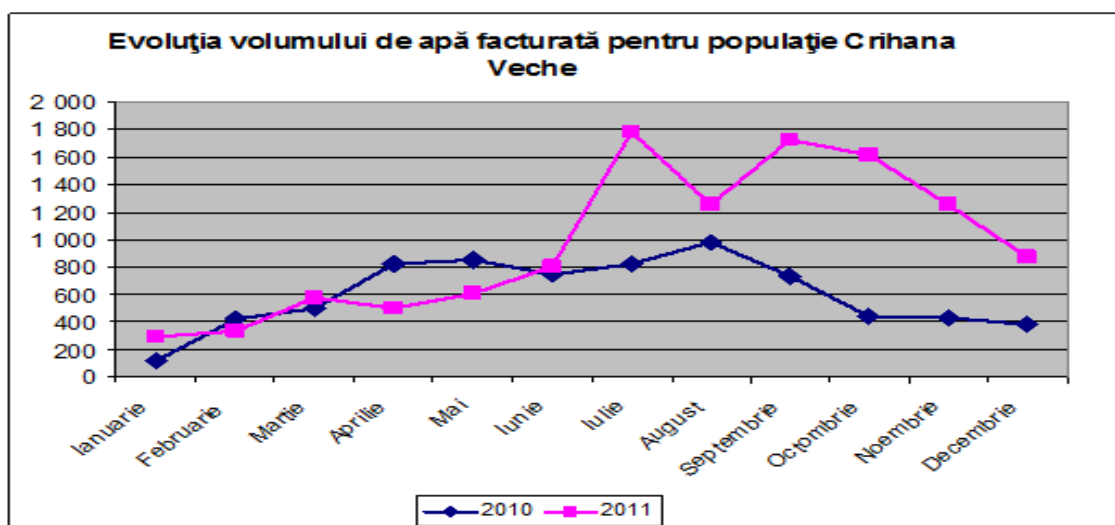
Tariful pentru serviciile de alimentare cu apă în Crihana Veche este unic pentru toate categoriile de consumatori și, în 2011, a constituit 7lei/m³, având o creștere față de 2010 de 2 lei.

Table 2-10: Evoluția volumului total al apei facturate în Crihana Veche

Lunile anului	2009 m3	2010 m3	2011 m3
Ianuarie	-	210	497
Februarie	-	733	558
Martie	-	870	974
Aprilie	-	1 422	840
Mai	-	1 471	1 034
Iunie	-	1 285	1 360
Iulie	-	1 420	3 019
August	813	1 682	2 135
Septembrie	1 420	1 265	2 932
Octombrie	849	753	2 744
Noiembrie	664	738	2 133
Decembrie	53	653	1 485
Total	3 799	12 502	19 711

În mediu, per an în Crihana Veche se facturează un volum de 16,1mii m³ pentru toate categoriile de consumatori. În 2011 volumul apei facturate a crescut față de 2010 cu 57%. Această creștere se datorează creșterii numărului de abonați de la 326 în 2010 la 417 în 2011. La fel alt factor important este creșterea consumului mediu de servicii per lună de un abonat, acest indicator a avut valoarea în 2011 de 2,3 iar în 2010 1,85m³/ab/lună.

Figure 2-5: Evoluția volumului de apă facturată pentru populație în Crihana Veche

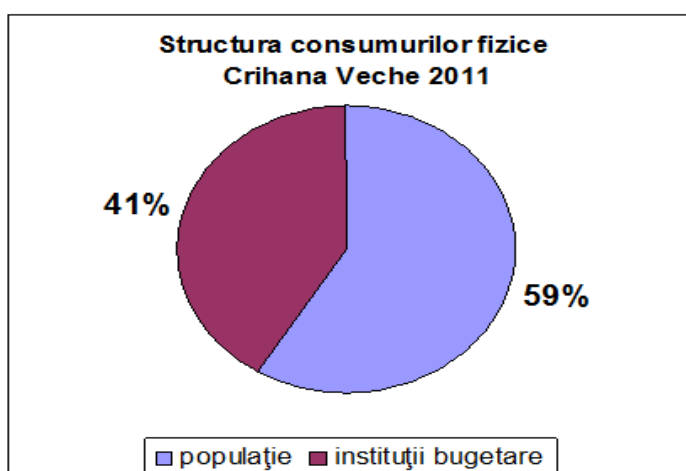
O caracteristică importantă a consumului de apă în localitățile rurale este variația sezonieră mare a serviciilor facturate. În aceste scop se prezintă figura 5, în care se observă o creștere a serviciilor facturate pentru populație în perioada iunie septembrie.

Table 2-11: Volumul și valoarea apei facturate în Crihana Veche

Denumire	2011	
	m ³	lei
APA		
Populație	11 551	80 857
Alți consumatori	8 160	57 120
Total apă	19 711	137 977

Tabelul 2-11, prezintă volumele fizice și valoarea serviciilor facturate. Deoarece tariful este unic pentru toate categoriile de consumatori. Repartizarea volumelor și a sumelor pe categorii este aceeași. Figura 2-6.

Figure 2-6: Structura consumurilor fizice Crihana Veche

Încasările totale pentru servicii în anul 2011 au constituit 137,9 mii MDL, din care 71% de la populație. Pentru anul 2010 încasările au constituit 66,1 mii MDL, din care 54% sunt încasări de la populație.

Table 2-12: Evoluția încasărilor și creanțelor, Crihana Veche, lei

Indicatorul	31 dec 2009 sau 2009	31 dec 2010 sau 2010	31 dec 2011 sau 2011
Încasat de la populație	18 995	36 110	97 177
Încasat de la alții decât populația	0	30 000	40 800
Încasat total	18 995	66 110	137 977
Datoria populației	1 380	3 400	4 215
Datoria alții decât populație	-	-	-

Datoriile pentru servicii la 31 decembrie 2011 constituie 4,2mii MDL, sau 3% din valoarea facturărilor. Datoriile pentru populație au o tendință de creștere în ultimii 3 ani, de la 1,4mii MDL în 2009 la 3,4 în 2010 și 4,2mii MDL în 2011.

2.5 Condițiile socio-economice ale comunei Manta

Numărul oficial al locuitorilor din satul Manta și Pașcani este de 4100 persoane, iar numărul de gospodării este de 1200. Școala este frecventată de 1 200 elevi, iar grădinița de 240 copii. Domeniul principal de activitate în sat este agricultura.

În cele două localități sunt: 250 bovine, 900 porcine, 3500 de oi, 130 de cai, și 25000 de păsări. Prin sat, în lunca Prutului trece o nouă secțiune de cale ferată Cahul-Giurgiulești. Comuna are rețea de distribuție a gazelor naturale. Principalele instituții sociale sunt școala, grădinița, oficiul primăriei. Ca instituție medicală este oficiul medicului de familie.

Satul, în conformitate cu harta zonelor seismice active, este situat în zona cu 8 grade de activitate seismologică; în compoziția de bază a solului predomină lutul și nisipul.

Proiecte implementate în Manta și Pașcani sunt:

- Alimentarea cu gaze naturale a scolii din satul Pașcani;
- Alimentarea cu gaze naturale a populației din satul Pașcani;
- Alimentarea cu apă a populației din satul Pașcani.

Obiective strategice la nivel de raion.

Principalul obiectiv al strategiei locale pentru dezvoltarea sectoarelor de apă și apă uzată sunt asigurarea cu servicii de calitate a populației, instituțiilor sociale și agenților economici.

Obiectivele specifice vizează reabilitarea și extinderea infrastructurii în domeniul apei și apei uzate, cu privire la:

- Îmbunătățirea calității apei potabile și protejarea sănătății publice;
- Protejarea mediului, în particular, a calității apei în cursurile de apă și a apei subterane;
- Maximizarea numărului de locuitori conectați la sistemul public de alimentare cu apă;
- Extinderea serviciului de colectare a apelor uzate;
- Îmbunătățirea standardelor serviciilor și creșterea siguranței în funcționare a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare;
- Optimizarea rețelei de distribuție și a sistemului de colectare și epurare a apelor uzate;

- Asigurarea economiei de energie și reducerea costurilor generale de operare;
- Definirea unui program de investiție pe termen lung în sectorul de apă și apă uzată;
- Creșterea capacității operatorului.

Situația privind accesul populației la sisteme centralizate de alimentare cu apă, în raionul Cahul, este prezentată în tabelul 2-13.

Table 2-13: Accesibilitatea serviciilor de alimentare cu apă în r. Cahul

Indicator	UM	Aglomerări umane			
		Total raion	orașe	Mediul rural	
				comune	sate
Număr localități	număr	55	1	36	18
Localități beneficiari de servicii de alimentare cu apă	număr	31	1	23	7
Total populație	număr	124,80	39,70	77,30	7,80
Populație beneficiară de servicii de alimentare cu apă din rețeaua publică	număr	61,40	36,60	23,20	1,60
	%	49,20%	92,20%	30,00%	20,50%

Sursa. Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Cahul. Capitolul :Alimentarea cu apă și canalizarea.

Accesibilitatea populației raionului Cahul la serviciile de canalizare este prezentată în tabelul 2-14.

Table 2-14: Accesibilitatea serviciilor de canalizare și epurarea apelor uzate în r. Cahul

Nr d/o	Indicator	UM	Aglomerări umane			
			Total raion	orașe	Mediul rural	
					comune	sate
1	Număr localități	număr	55	1	36	18
2	Localități beneficiari de canalizare	număr	4	1	10	0
3	Total populație	număr	124,80	39,70	77,30	7,80
4	Populație beneficiară de servicii de canalizare din rețeaua publică	număr	35,40	34,50	0,90	0

Sursa. Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Cahul. Capitolul: Alimentarea cu apă și canalizarea.

Datele prezentate în tabelele 2-13 și 2-14 demonstrează că gradul de acces la serviciile de alimentare cu apă și canalizare în raionul Cahul, în special în localitățile rurale, este destul de mic și respectiv necesitățile investiționale pentru conectarea populației la aceste servicii sunt esențiale.

2.6 Analiza SWOT privind alimentarea cu apă în zona supusă studiului

Analiza SWOT a situației privind alimentare cu apă și canalizare în zona supusă studiului este prezentată în tabelul 2-15.

Table 2-15: Analiza SWOT a situației privind AAC în aria supusă studiului

Puncte tari	Puncte slabe
Finisarea construcției sistemelor de alimentare cu apă a localităților Roșu, Manta, Pașcani și Crihana Veche cu conectarea la sistemul de alimentare cu apă a orașului Cahul.	Pierderi de apă în cadrul sistemului de existent al orașului Cahul
Implicarea consiliului raional în activitatea de pregătire a cooperării intercomunitare privind gestionarea în comun a sistemului de alimentare cu apă pentru or. Cahul și localitățile Roșu, Manta și Crihana Veche.;	Necesitatea de renovare a stației de tratare apă brută din or. Cahul
Acceptarea de către primăriile implicate a necesității gestionării în comun a sistemului de alimentare cu apă în zona supusă studiului.	Grad scăzut de acces a populației la serviciu de serviciu de canalizare în or. Cahul.
	Număr mic de gospodării care au manifestat interes cu privire la conectarea la sistemul de alimentare cu apă nou construit în unele localități rurale.
	Lipsa unui contract de gestiune a sistemului, care ar reglementa relațiile dintre proprietarii infrastructurii și operatorul de servicii.
	Lipsa, la moment, a unui operator a sistemelor de AAC, cu capacități fizice și financiare suficiente pentru accesarea mai eficientă a fondurilor și cu o credibilitate avansată față de donatorii externi.
	Capacitate limitată a autorității locale de a cofinanța proiectele de investiții în domeniu;
	Slaba conștientizare a populației cu privire la necesitatea racordării la rețelele edilitare;
Oportunități	Amenințări
Existența infrastructurii de alimentare cu apă va contribui la dezvoltarea activităților economice din localitățile supuse studiului	Capacitatea limitată a populației de a suporta costurile de exploatare a sistemelor AAC;
Posibilitate ridicată de a beneficia de finanțări pentru dezvoltarea infrastructurii în cazul cooperării comunităților	Poluarea apelor râului Prut, care este sursă de apă pentru localitățile incluse în studiu;
Creșterea gradului de confort al locuitorilor, și crearea condițiilor sanitare pentru obiectele de menire socială;	Gradul ridicat de sărăcie a populației, din localitățile rurale, poate duce la consumuri mici de servicii, ceea ce va duce la ineficiență financiară privind operarea serviciilor
Realizarea unui sistem regional de alimentare cu apă;	Dificultăți de natură organizatorică și financiară determinate de progresul regionalizării.
Reducerea riscului de exploatare ineficientă a sistemelor AA de personal nespecializat;	
Asistența tehnică executată de consorțiuul GOPA în cadrul proiectului: "Modernizarea serviciilor comunale în Republica Moldova" finanțat de GIZ în domeniile necesare.	

Obiectivele de dezvoltare a a sectorului de alimentare cu apă și canalizare, pentru perioada 2012-2025 sunt prezentate în tabelul 2-16. Obiectivele sunt separate pentru zonele urbane și rurale.

Table 2-16: Obiectivele de dezvoltare a sectorului de alimentare cu apă și canalizare

Nr. crt.	Parametru	2012	2015	2018	2025
ZONA URBANĂ					
1	Lungimea rețelelor magistrale de alimentare cu apă (km)	80,20	85,80	90,50	106,80
2	Populația totală din localitate, mii	39,80	39,60	39,10	39,00
3	Populația conectată la serviciile de alimenta-	27,50	29,80	33,50	37,50

	re cu apă, mii				
4	Populația acoperită de sistemul de colectare a apelor uzate (%)	69%	75,25	85,67	96,15
ZONA RURALĂ					
1	Lungimea rețelelor magistrale de alimentare cu apă (km)	62,80	62,80	66,50	75,00
2	Populația totală din localități, mii	12,90	12,80	12,60	12,40
3	Populația conectată la serviciile de alimentare cu apă, mii	3,00	5,00	8,50	10,80
4	Populația acoperită de sistemul de de colectare a apelor uzate (%)	23,20	39,06	67,46	87,10

2.7 Starea actuală a sistemului de alimentare cu apă și canalizare a or. Cahul

Serviciile de alimentare cu apă și canalizare în orașul Cahul sunt prestate de Întreprinderea Municipală „Apă - Canal” Cahul.

Serviciile publice de alimentare cu apă au fost deținute de instituții de stat și au fost operate ca un departament în administrația orașului. În perioada cuprinsă dintre anii 1976 și 2002 apă –canal a fost în proprietatea statului. Întreprinderea Municipală „Apa Canal” Cahul a fost reorganizată în întreprindere municipală în luna iunie 2000 prin Decizia Consiliului Județean în baza HG RM din 06 Iunie 2000 cu nr. 530 „Cu privire la restructurarea gospodăriei de alimentare cu apă și canalizare”. Întreprinderea Municipală „Apă - Canal” Cahul este înregistrată la Camera înregistrării de Stat sub numărul de identificare de stat 1002603000859. Capitalul statutar înregistrat la 10 octombrie 2001 a constituit 14 436 045 MDL.

Municipalitatea este proprietara tuturor mijloacelor fixe atât privind sistemul de alimentare cu apă cât și de canalizare. Întreprinderea operează sistemele de alimentare cu apă și canalizare în limitele cadrului legal de stat din Moldova și, de asemenea, în conformitate cu reglementările locale aprobate de către Consiliul Local, de exemplu, deversărilor de ape uzate de la întreprinderi la rețeaua municipală.

Compania are 177 de angajați, care arată o tendință de scădere. Numărul de conexiuni este în jurul valorii de 5 967, inclusiv 442 conectări pentru consumatori industrial. În mediu per un angajat revin 34 branșamente.

2.8 Descrierea sistemului de alimentare cu apă și canalizare a or. Cahul

Sistemul de alimentare cu apă.

Aprovizionarea orașului Cahul cu apă potabilă se efectuează printr-un sistem centralizat construit în anii '70. Sistemul este compus din o stație de captare și pompă de treapta I, cu capacitatea de 960m³/h (2 pompe x480m³/h), conductă de transportare a apei captate într-un singur fir cu o lungime de 8,2km, o stație de tratare a apei cu o capacitate de 17,4 mii m³/24 ore, 11 rezervoare de înmagazinare a apei cu capacitatea totală de înmagazinare de 11750m³, 6 stații de pompă apă și rețele de distribuție a apei cu lungimea totală de 79,9km, Dn de la 100mm până la 700mm.

Sursa de apă a orașului Cahul este râul Prut, stația de captare este situată în localitatea Cotihana la o distanță de aproximativ 5km de la oraș.

Stația de tratare are o capacitate de 17,4mii m³/24ore și este compusă din:

- Agitator vertical pentru a introduce soluția de coagulare (sulfat de aluminiu);
- Camere de contact – 4 unități;
- Decantoare – 4 unități;

- Filtre rapide – 8 unități, din care 6 sunt operaționale;
- Stație de clorinare pentru prelucrare finală.

La această etapă există trei bazine de înmagazinare a apei potabile, din beton armat, cu volumul pentru unul de 2 000m³. Volumul total de înmagazinare 6 000m³. La acest obiect există și un laborator sanitaro-bacteriologic care monitorizează calitatea apei potabile.

Stațiile de pompare a apei potabile sunt în număr de 5 unități.

Table 2-17: Caracteristicile tehnice ale stațiilor de pompare apă or. Cahul

Numărul stației de pompare	Capacitatea, m ³ /zi	Înălțimea de pompare, m	Nr. de pompe	Capacitatea unei pompe, m ³ /h	Capacitatea totală, m ³ /h	Rezervoare de înmagazinare	Renovată
SP2	23 000	60	3	320	960		2006
SP3	336m ³ /h	72/ 35	3	112	336	2 buc 2 000m ³	2005
SP4	97,5m ³ /h	50	3	32,50	97,50	2 buc 500m ³	2005
SP5	32m ³ /h	25	2	6	12		2004
			3	5	15	2 buc 3 000m ³	

Lungimea totală a rețelelor de distribuție este 80km, materialul acestor rețele este diferit: polietilenă, oțel, fontă și beton armat.

Table 2-18: Datele tehnice ale rețelelor de alimentare cu apă (distribuție) or. Cahul

Vârsta	< 10 ani	< 20 ani	< 30 ani	Total, km	% conform materialului cond
polietilenă, km	20			20	25,00%
beton armat, km		7		7	8,70%
fontă			22	22	27,50%
oțel			31	31	38,80%
Total	20	7	53	80	100,0%
% conform vârstei	25%	8,70%	66,30%	100%	

În cadrul Proiectului Pilot de alimentare cu apă și canalizare au fost făcute un șir de lucrări de renovare a sistemului. În perioada 2006-2007 s-au renovat 19,6km de rețele apă.

La fel în stațiile de pompare apă de treapta I, II, III și IV au fost schimbate pompele pe unele mai eficiente privind exploatarea și consumul de energie electrică. La SPA nr.3 au fost schimbate 6 buc, la SPA nr. 4 au fost schimbate 3 bucăți, la SPA nr.1 -2 bucăți iar la SPA nr. 2 au fost schimbate 3 bucăți.

Exploatarea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă se efectuează de personal calificat constituit din 57 persoane inclusiv cu studii superioare 8 persoane, cu studii medii speciale 17 persoane, cu studii medii generale 32 persoane.

Sistemul de canalizare și epurare a apelor uzate.

Sistemul de canalizare a fost dat în exploatare în 1970, acesta este compus din 51,3km de rețele de canalizare, stație de pompare canal principală, 2 stații raionale de pompare canalizare și stația de epurare cu o capacitate de 13,7mii m³/24 ore și conducta de deversare. Volumul mediu al apei uzate epurate este de 2500-3000m³

La stația de pompare principală de canalizare în mai 2006, în cadrul Proiectului Pilot, au fost schimbate două pompe noi FA-15.77Z cu capacitatea motorului 65 kWt cu randament mai mare, și în luna octombrie 2007 au fost schimbate două pompe FG160/50 cu capacitatea motorului 30kWt.

La stația de pompare de canalizare nr. 1 au fost schimbate două pompe cu capacitatea motorului 55 kWt cu pompe cu capacitatea de 11 kWt și respectiv 22 kWt.

La stația raională de pompare canalizare nr. 2 sunt instalate 2 agregate de pompare CD 50/12 cu motoare electrice cu capacitatea de 7,5 kWt.

În anul 2007 au fost renovate 6,5 din 9km din colectorul de canalizare sub presiune, cu diametru 400mm. Materialul conductei renovate este polietilenă

Pentru sporirea eficienței epurării apelor menajere este necesar de-a construi un complex de edificii pentru epurarea lor suplimentară, pentru a atinge, la revărsarea în râul Prut, nivelul de concentrație a ingredientelor conform normativelor în vigoare.

Lungimea totală a rețelelor de canalizare este de 51,3km, din care 34,9km sau 68% sunt rețele canal gravitaționale și 32% sunt rețele canal sub presiune.

Stația principală de pompare canal a fost construită în 1970 și colectează apa uzată de la zona centrală a orașului. În cadrul Proiectului Pilot stația a fost renovată în 2006, au fost instalate 2 pompe tip FA-15.77Z cu capacitatea motorului 65 kWt și 2 pompe FG160/50 cu capacitatea motorului 30kWt.

Stația nr. 1 de pompare canal a fost construită în 1980 și colectează apa uzată de la zona nord-estică a orașului. În cadrul Proiectului Pilot stația a fost renovată, au fost schimbate pompele vechi cu capacitatea de 55 kWt cu pompe cu capacitatea de 11 kWt și, respectiv 22 kWt.

Stația nr. 2 de pompare canal a fost construită în 1970 și colectează apa uzată de la zona de sud a orașului. În cadrul Proiectului Pilot stația a fost renovată, au fost instalate 2 pompe CD 50/12 cu motoare electrice cu capacitatea de 7,5 kWt

Repartizarea rețelelor de canalizare repartizate după vârsta și material se prezintă în tabelul de mai jos.

Table 2-19: Datele tehnice ale rețelelor de canalizare or. Cahul

Vârsta	< 10 ani	10- 20 ani	20- 30 ani	>30 ani	Total, km	% conform materialului cond
oțel, km				7,00	7,00	13,60%
asbo-ciment, km			4,30	9,30	13,60	26,50%
PVC, km			9,60	4,70	14,30	27,90%
polietilenă, km	16,40				16,40	32,00%
Total	16,40		13,90	21,00	51,30	100%
% conform vârstei	32%		27%	41%	100%	

Stația de epurare este situată pe teritoriul localității Crihana Veche. Construcția a fost data în exploatare în 1970 și are o capacitate de 13 700m³/zi. Volumul mediu a apei uzate epurate per zi constituie 2500-3000m³ sau stația de epurare se exploatează la 18-22% din capacitatea sa. Componenta stației de epurare este:

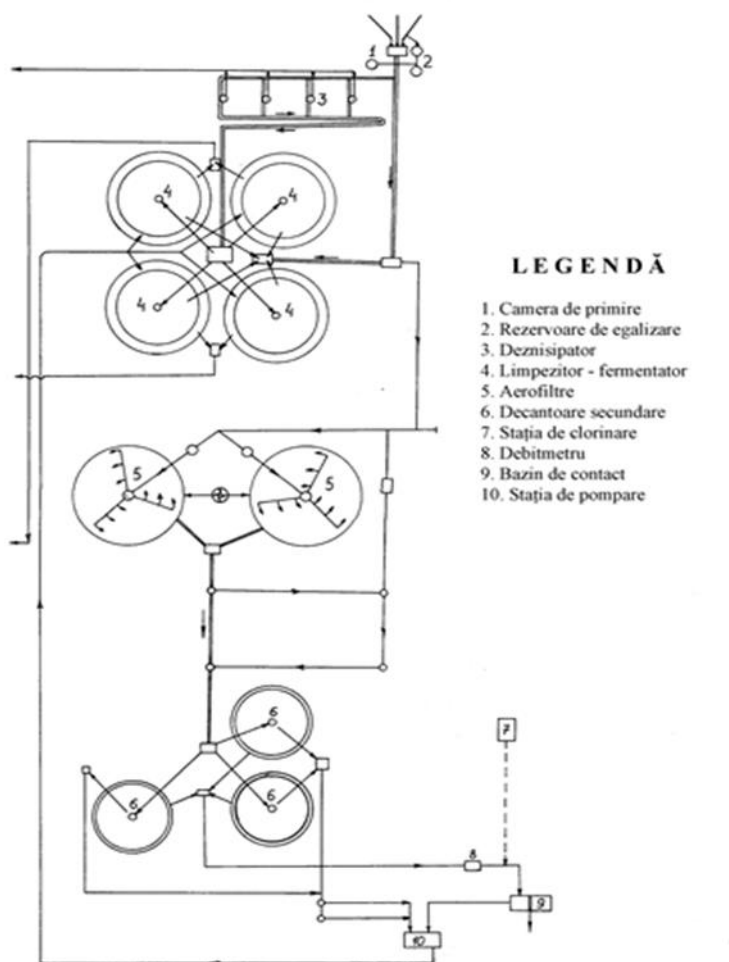
- Deznisipator;
- Decantoare 8 unități;

- Filtre biologice 3 unități, din care funcționează una;
- Decantoare secundare 3 unități;
- Platforme de deshidratare a nămolului;
- Stație de pompare a nămolului;
- Stație de clorinare;
- Laboratorul, care monitorizează calitatea apei uzate și a celei epurate;
- Deversorul cu dn 500mm și L-5km.

Figure 2-7: Schema tehnologică a stației de epurare

Schema tehnologică a Stației de Epurare

Exploatarea sistemului de transportare și epurarea apelor uzate se efectuează de 47 persoane, inclusiv cu studii superioare 2 persoane, cu studii medii speciale 13 persoane, cu studii medii generale 32 persoane.

Exploatarea rețelelor se efectuează de 31 persoane, inclusiv, cu studii medii speciale 4 persoane și studii medii generale 27 persoane.

3 Diagnosticarea funcțiilor principale ale întreprinderii

3.1 Funcțiunea comercială

Activitatea de vânzare.

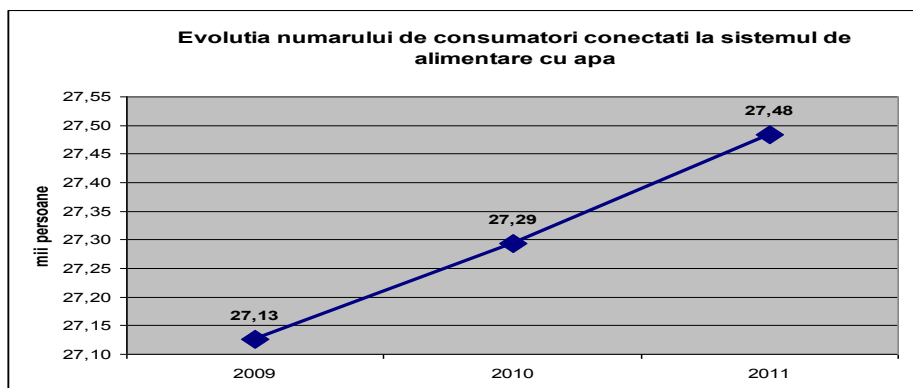
În prezent aria de furnizare a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare a Întreprinderii Municipale „Apă - Canal” Cahul este orașul Cahul.

Table 3-1: Abonații ÎM „Apă - Canal” Cahul

Indicatorul	UM	2009 sau la 31 decembrie	2010 sau la 31 decembrie	2011 sau la 31 decembrie
Total consumatori conectați la rețeaua de alimentare cu apă.	pers	27 126	27 294	27 483
creșterea comparativ cu anul precedent.	%		0,60%	0,70%
Total abonați conectați la rețeaua de alimentare cu apă.	ab	12 464	12 524	12 665
creșterea comparativ cu anul precedent.	%		0,50%	1,10%
Total abonați conectați la rețeaua de canalizare.	ab	8 206	8 238	8 336
creșterea comparativ cu anul precedent.	%		0,40%	1,20%
Agenți economici	Unit.	395	413	442
Consumatori bugetari	Unit.	32	34	33

La situația din 31 decembrie 2011 numărul total de consumatori deserviți de Întreprinderea Municipală „Apă - Canal” Cahul este de 27 483 persoane, iar numărul de abonați populație este de 12 665. din categoria consumatori bugetari sunt deserviți 33 unități, iar agenți economici 442 unități. Din totalul abonaților din categoria populație 88% sunt asigurați cu contoare.

Figure 3-1: Evoluția numărului de consumatori or. Cahul

În ultimii trei ani se observă o evoluție în creștere a numărului de consumatori populație, aceasta se datorează creșterii de noi conectări. Creșterea medie anuală, comparativ cu anul precedent, a acestui indicator în perioada 2009-2011 constituit 0,65%.

Numărul de abonați, la sistemul de alimentare cu apă, în perioada analizată la fel are o tendință de creștere, de la 12,5mii în 2009 la 12,7mii în 2011. Rata de creștere în 2010 față de 2009 este 0,5% iar în 2011 față de 2010 este de 1,1%.

Table 3-2: Abonații din categoria populație repartizați după tipuri de servicii or. Cahul

Indicatorul	UM	2009 31 de- cembrie	2010 31 de- cembrie	2011 31 de- cembrie
Numărul abonaților conectați la rețeaua de alimentare cu apă.	ab	12 464	12 524	12 665
Numărul abonaților conectați la rețeaua de canalizare.	ab	8 206	8 238	8 336
Numărul de abonați conectați numai la rețeaua de alimentare cu apă	ab	4 258	4 286	4 329
Pondere abonaților ce sunt asigurați numai cu serviciile de alimentare cu apă		34,20%	34,20%	34,20%

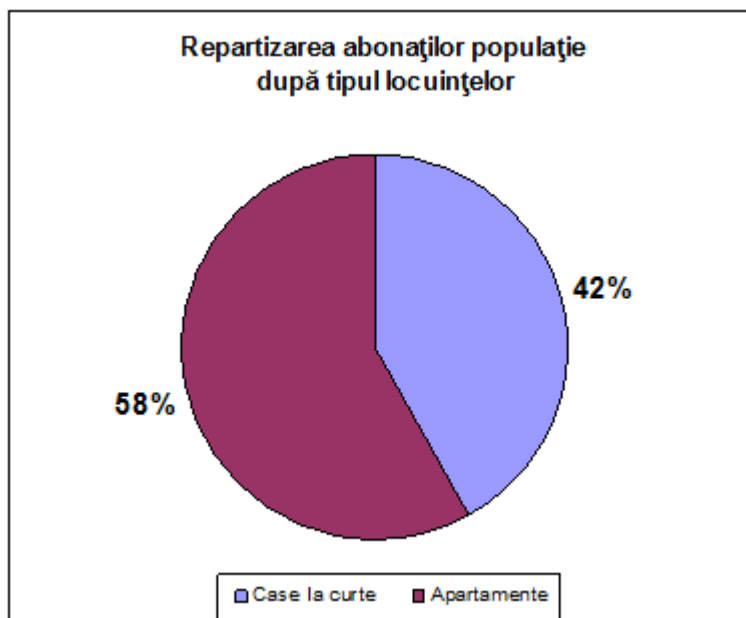
Din totalul abonaților 34,2% din abonați sunt asigurați numai cu servicii centralizate de alimentare cu apă fără a avea acces la serviciile de canalizare centralizate.

Table 3-3 : Date privind abonații populația repartizat după tipul locuințelor or. Cahul

Denumirea	UM	2009	2010	2011
Total abonați populație, inclusiv:	Nr	12 464	12 524	12 665
Abonați case individuale	Nr	5 194	5 243	5 329
Creștere comparativ cu anul precedent	%		0,90%	1,60%
Abonați apartamente	Nr	7 270	7 281	7 336
Creștere comparativ cu anul precedent	%		0,15%	0,75%

În ultimii trei ani numărul abonaților apartamente este relativ constant. Creșterea numărului de abonați are ca factor crește numărul abonaților case la curte, în mediu creșterea acestora per an este 68 abonați.

Figure 3-2: Repartizarea abonaților populație după tipul locuințelor, or. Cahul 2011

Ponderea abonaților populația cu apartamente, în anul 2011, este de 58% iar a celor cu case la curte este de 42%. Aceștia reprezintă abonații de la case la curte.

Astfel din 159 blocuri conectați la sistemul de alimentare cu apă numai 155 blocuri sunt conectate la canalizare. Din cele 5 333 case individuale conectate la sistemul de alimentare cu apă numai 1 046 sau 19,6% sunt conectate la sistemul centralizat de canalizare.

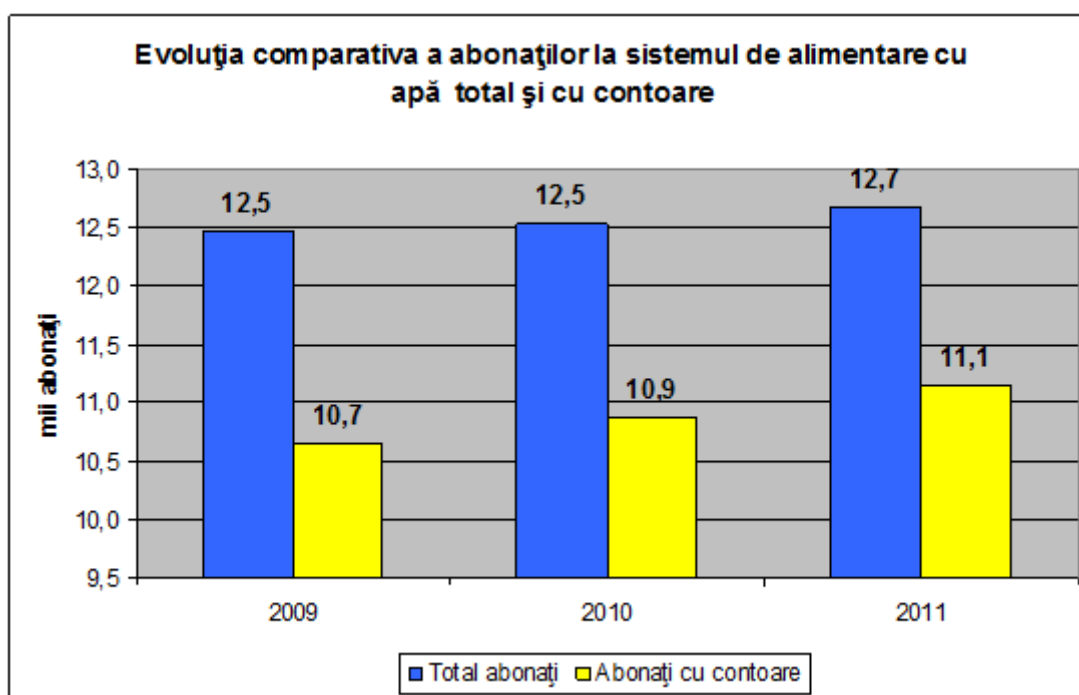
Table 3-4: Date privind abonații populația repartizat după tipul locuințelor or. Cahul

Denumirea	UM	2009	2010	2011
Total abonați populație, inclusiv:	nr	12 464	12 524	12 665
Inclusiv:				
Abonați populație asigurați cu contoare	ab	10 658	10 872	11 149
Creștere comparativ cu anul precedent	%		↑2%	↑2,50%
Abonați cu evidența paușal	nr	1 806	1 652	1 516
Creștere comparativ cu anul precedent	%		↓8,50%	↓8,20%
Abonați ce nu locuiesc	nr	1 024	1 119	1 257
Creștere comparativ cu anul precedent	%		↑9,30%	↑12,30%
Abonați deconectați	nr	20	24	9
Creștere comparativ cu anul precedent	%		↑20%	↓62,50%

În cei trei ani studiați se observă o tendință de scădere a abonaților paușal și respectiv creștere a abonaților asigurați cu contoare, aceasta se datorează normelor mari aplicate pentru normativele paușal comparativ cu consumul real.

Un indicator important în condițiile socio-economice actuale ale Republicii Moldova este numărul de persoane plecate din localitate. Astfel numărul abonaților ce nu locuiesc și respectiv nu consumă servicii este în creștere în perioada analizată. În anul 2010 comparativ cu anul 2009 valoarea acestui indicator a crescut cu 95 de abonați sau, respectiv 9,3%, iar în 2011 comparativ cu 2010 cu 138 abonați sau cu 12,3%.

Figure 3-3: Evoluția abonaților contorizați or. Cahul

Nu toți abonații din categoria populație sunt asigurați cu contoare. Astfel în anul 2009 86,6% din total sunt asigurați cu contoare, în 2010 87,2% iar în 2011 87,4%. Ponderea abonaților contorizați are o tendință de creștere cu aproximativ 0,4% anual. În cadrul întreprinderii nu se duce evidența contoarelor după tipul lor și clasa de precizie. În ultima perioadă se instalează în special contoare de clasa de precizie „C”. În perioada

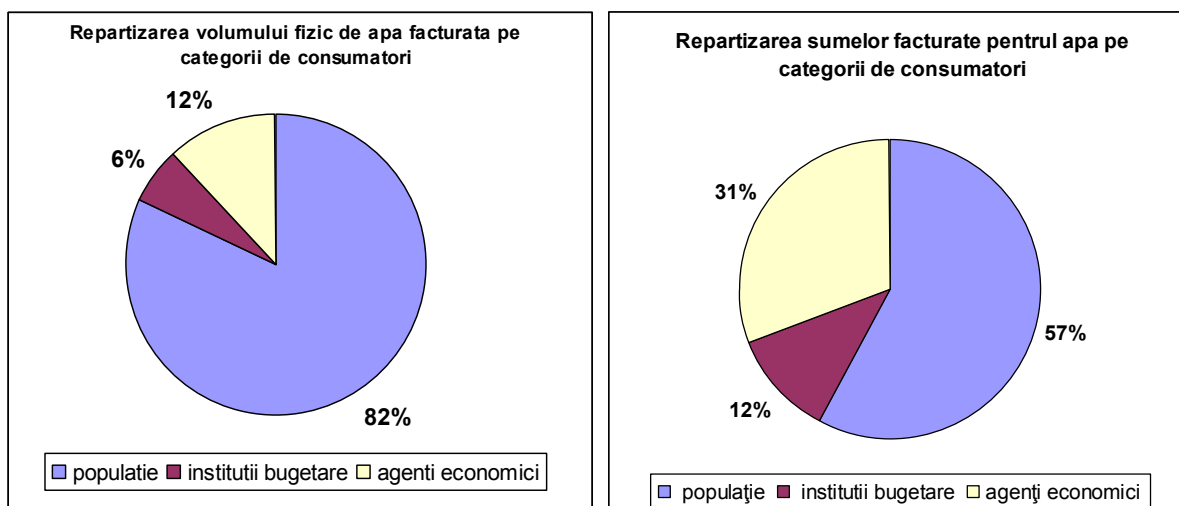
2008-2011 s-au instalat 2570 contoare de clasă de precizie C sau, în mediu 643 contoare per an.

Table 3-5: Volumele și valorile facturate pe categorii de consumatori or. Cahul.

Indicatorul	2009		2010		2011	
	mii m3	mii MDL	mii m3	mii MDL	mii m3	mii MDL
Facturat total		14 822,70		13 132,70		13 650,70
Facturat apa total	927,30	11 245,40	860,20	9 826,60	893,80	10 284,10
Facturat apa populație	785,40	6 969,50	710,80	5 573,10	726,00	5 540,50
Facturat apa institutii bugetare	46,70	980,70	80,60	1 692,60	45,90	963,90
Facturat apa agenți economici	95,20	3 295,20	103,90	2 560,90	121,90	3 779,70
Facturat canal	731,80	3 577,30	715,80	3 306,10	737,10	3 366,60
Facturat canal populație	452,20	1 742,60	445,80	1 604,90	445,30	1 554,50
Facturat canal institutii bugetare	56,30	60,30	55,70	222,80	54,50	218,00
Facturat canal agenți economici	223,30	1 774,40	214,30	1 478,40	237,30	1 594,10

Valoarea serviciilor facturate pentru serviciul de apă este de 3 ori mai mare comparativ cu serviciul de canalizare, aceasta se datorează tarifului diferit la aceste servicii și respectiv faptului că nu toți abonații apă din or. Cahul sunt racordați la sistemul de canalizare centralizat. Volumul de apă facturată în ultimii 2 ani este mai mic comparativ cu 2009, și respectiv și valoarea serviciilor facturate descrește. Aceiași tendință se observă și pentru serviciile de canalizare.

Figure 3-4: Volumul și sumele p/u apă facturată pe anii 2009-2011, or. Cahul

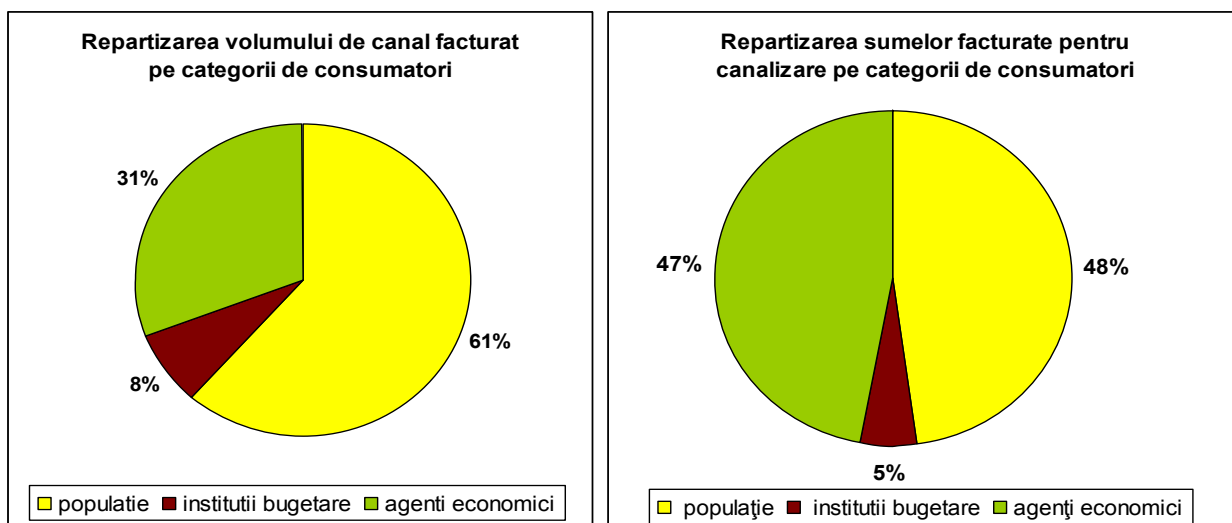

În mediu, pentru ultimii 3 ani, volumul de apă se repartizează pe categorii de consumatori în proporție de 82% pentru populație, 12% agenți economici și 6% instituțiile bugetare. Agenții economici mari din or. Cahul au surse proprii de alimentare cu apă. În situația în care aceștia ar redeveni consumatori de apă a întreprinderii consumul de apă pentru categoria agenți economici se va dubla.

Categoria de consumatori populația facturând 82% din volumul de apă, facturează 57% din suma totală facturată pentru serviciul de alimentare cu apă. Agenții economici facturând 12% din volumul de apă, facturează 31%, iar instituțiile bugetare facturând 6% din volum, facturează 12% din sumă. Aceasta face ca categoria de consumatori agenții economici este extrem de sensibilă la variații.

Spre exemplu dacă volumul de apă pentru agenții economici s-ar reduce cu 50mii m³ per an aceasta ar duce la scăderea cifrei de afaceri cu 1 550 mii MDL, iar dace pentru categoria populație volumul de apă facturat s-ar reduce cu aceeași valoare 50mii m³, aceasta ar duce la scăderea cifrei de afaceri cu numai 381 mii MDL.

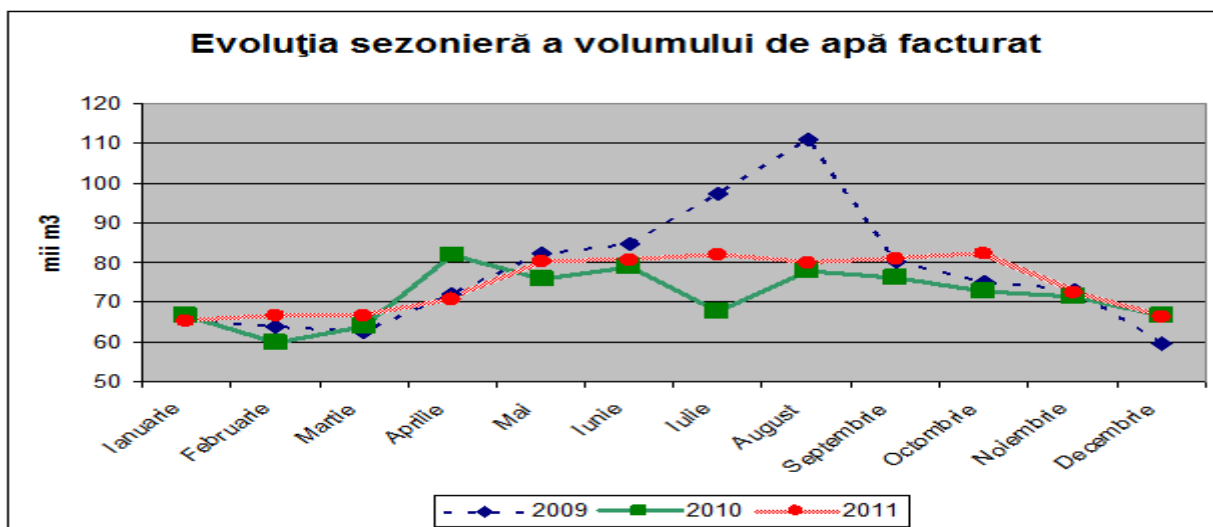
Figure 3-5: Repartizarea volumului și a sumelor pentru canalizare, 2009-2011, or. Cahul

În mediu, pentru ultimii 3 ani, volumul de canal se repartizează pe categoriile de consumatori în proporție de 61% pentru populație, 31% agenți economici și 8% instituțiile bugetare. Comparativ cu aceeași repartizare pentru serviciul de alimentare cu apă agenții economici au o pondere mult mai mare, 31% comparativ cu 12% pentru apă, aceasta se datorează celor cu sursă proprie de apă.

Categoria de consumatori populația facturând 61% din volumul de canal, facturează 48% din suma totală facturată pentru serviciul de canalizare. Agenții economici facturând 31% din volumul de apă, facturează 47% din suma, iar instituțiile bugetare facturând 8% din volum, facturează 5% din sumă. Aceasta face ca categoria de consumatori agenții economici este extrem de sensibilă la variații.

Figure 3-6: Evoluția sezonieră a volumului de apă facturat or. Cahul

Analiza evoluției sezoniere a volumului de apă facturat demonstrează că în perioada de vară consumul de apă crește. În această situație este o excepție luna iulie 2010, dar aceasta nu se datorează scăderii consumului de apă, dar mai mult faptului că nu au fost citite toate contoarele.

Figure 3-7: Evoluția sezonieră a volumului de apă uzată facturată or. Cahul

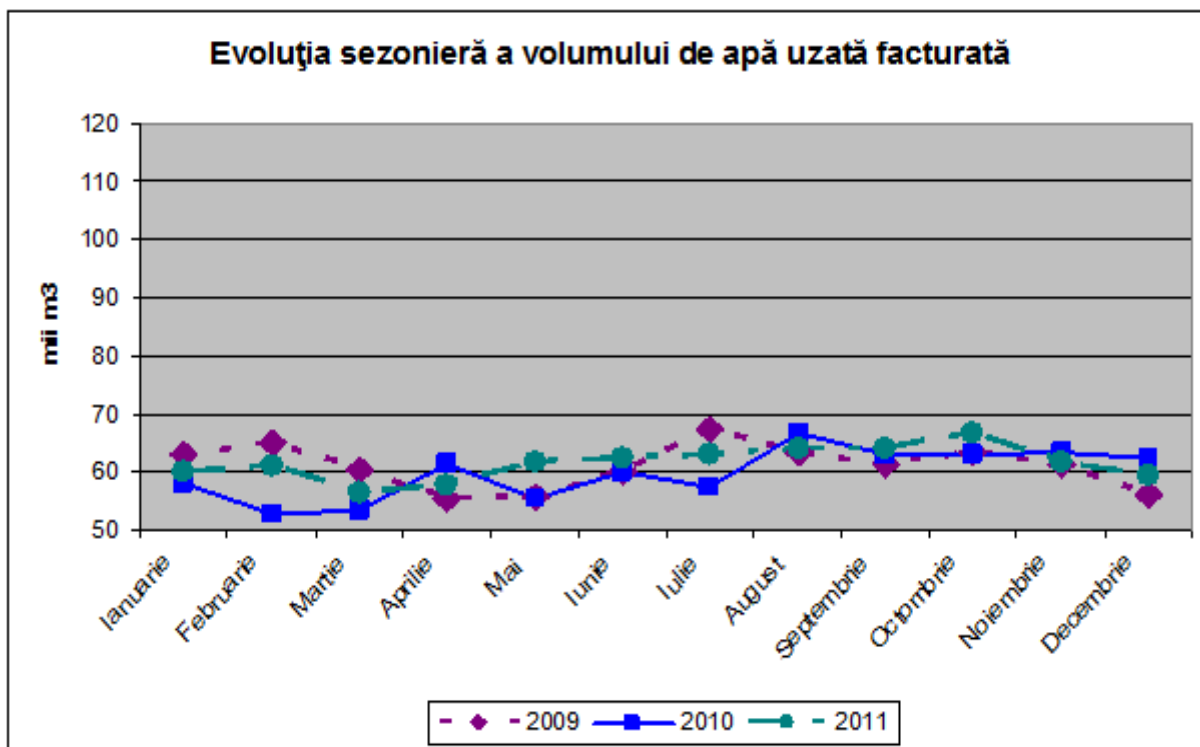

Figura prezintă evoluția sezonieră a volumului de canalizare facturat. Variația sezonieră pentru acest tip de serviciu este mult mai mică comparativ cu volumul de apă, de aici rezultă concluzia că un volum important de apă se utilizează de abonații de la case de la curte care utilizează o parte din volumul de apă pentru udat.

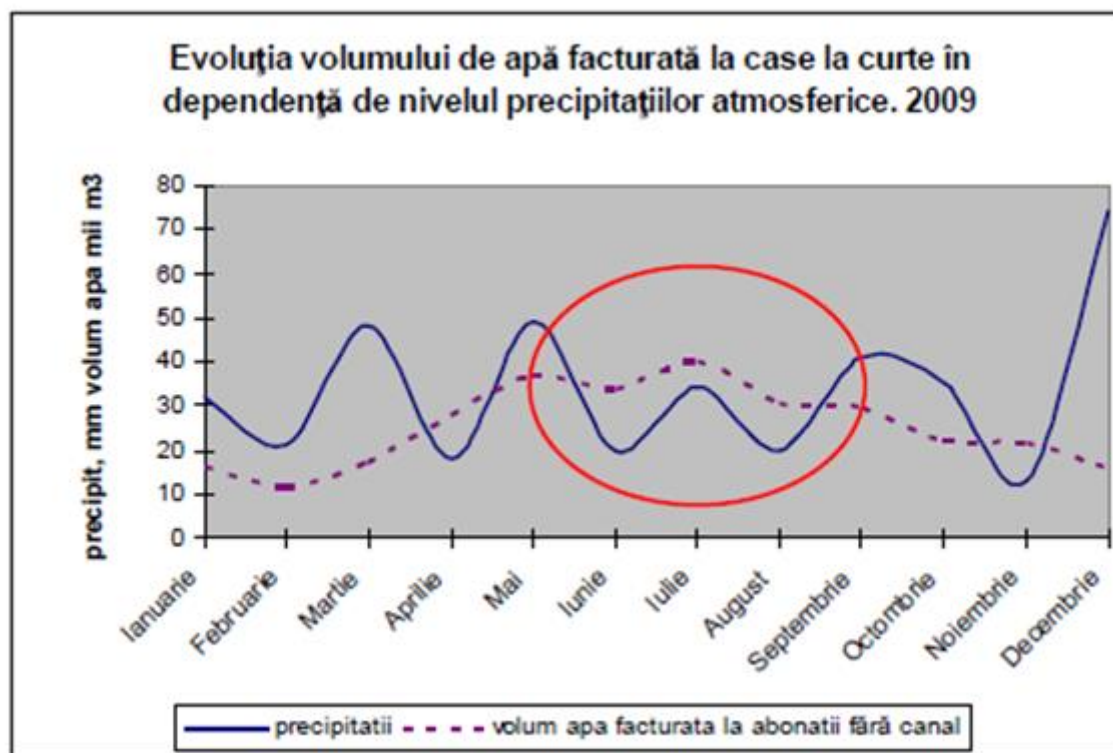
În această ordine de idei am analizat nivelul de precipitații atmosferice la stația meteorologică Cahul. Datele rezultate se prezintă în tabelul 3-6 .

Table 3-6: Nivelul de precipitații, mm (stația meteorologică Cahul)

Luna anului	2009	2010	2011
Aprilie	18	23	53
Mai	49	82	47
Iunie	20	121	92
Iulie	34	146	41
August	20	25	25
Septembrie	41	31	3

Din datele prezentate cu privire la precipitații, în perioada de vară a anului, a rezultat că cel mai secetos an a fost 2009. Astfel am analizat volumul de apă facturat în această perioadă și nivelul de precipitații și a rezultat figura 3-8.

Figure 3-8: Evoluția volumului de apă facturată la case la curte, or. Cahul

Se observă, în perioada de vară o dependență clară între volumul de apă facturat, la casele la curte și nivelul de precipitații, cu cât scade nivelul de precipitații, volumul de apă facturată crește.

Tariful în vigoare în orașul Cahul este prezentat în tabelul 3-7.

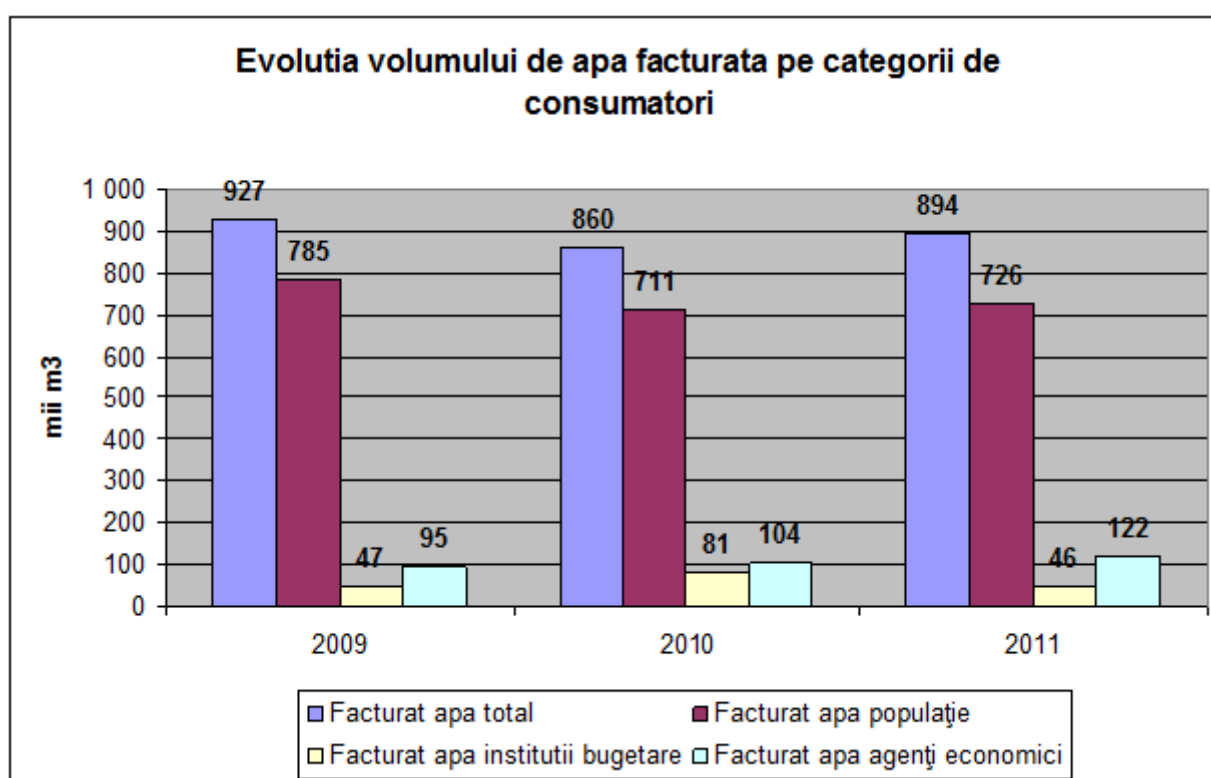

Table 3-7: Tariful pentru servicii or. Cahul

	A p ă			Canalizare		
	Populația	Inst. Bu- getare	Agenți econom.	Populația	Inst. Bu- getare	Agenți econom.
01 aprilie 2010	6,22	21	27,97	3,10	4	6
5m ³	6			3		
>5m ³	12			5,50		

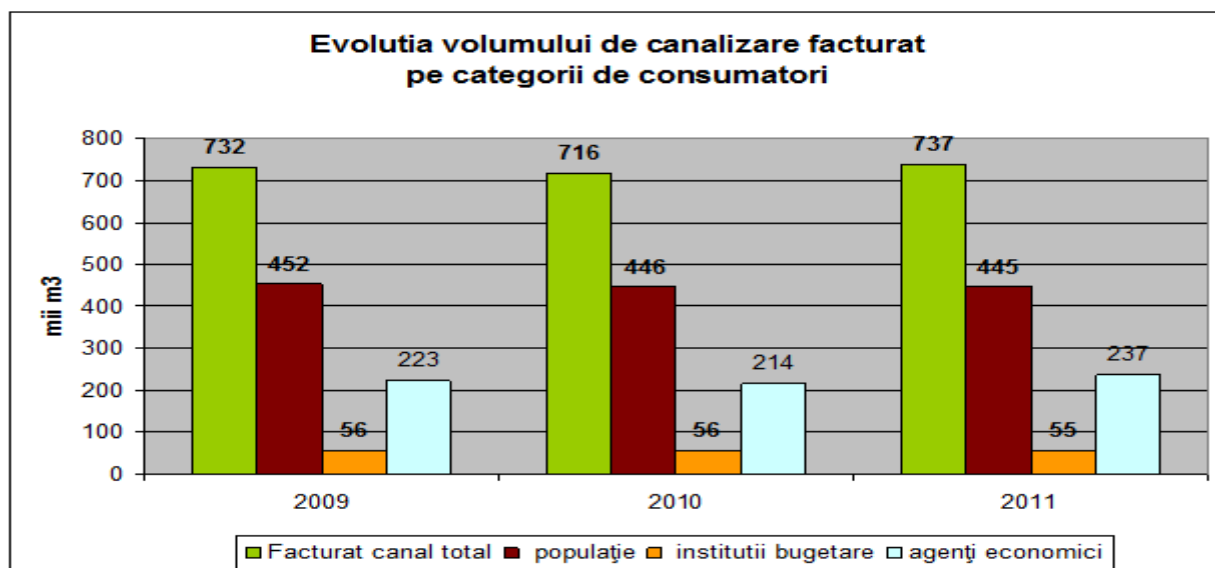
Tariful pentru servicii este repartizat în mai multe categorii de consumatori; populație până la 5m³ per lună, populație mai mult de 5m³ per lună, instituții bugetare și agenți economici.

Figure 3-9: Evoluția volumului de apă facturată pe categorii de consumatori or. Cahul

Volumul de apă facturată, pe parcursul anilor 2009-2011 a avut oscilații. Astfel în 2010 comparativ cu anul 2009 acest indicator a scăzut cu 7%, iar în 2011 a crescut comparativ cu 2010 cu 4%. O pondere mare din volumul facturat constituie cel facturat pentru populație. Acesta a avut aceeași tendință, în 2011 a crescut față de 2010 cu 2%, iar în 2010 a scăzut față de 2009 cu 9,4%. Volumul de apă pentru instituțiile bugetare a crescut în 2010 față 2009 cu 72%, iar în 2011 a scăzut față de 2010 cu 43%. Volumul de apă pentru agenți economici are o tendință sigură de creștere cu 9% în 2010 și 17% în 2011.

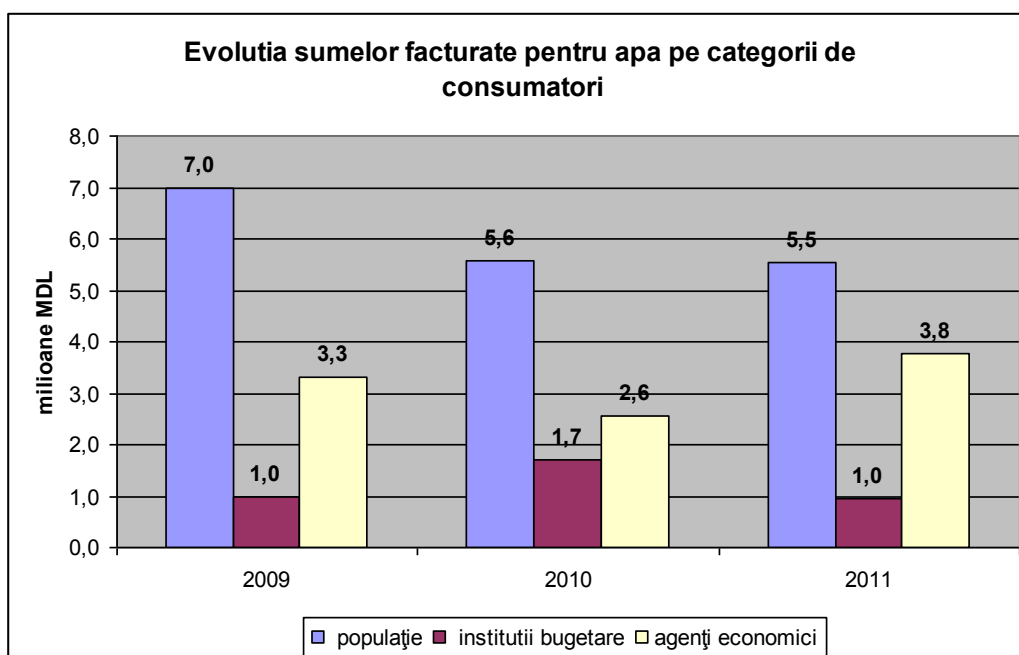
Figure 3-10: Evoluția volumului de apă uzată, or. Cahul

Volumul de canal facturat, pe parcursul anilor 2009-2011 a avut o tendință de oscilare. Astfel în 2010 comparativ cu anul 2009 acest indicator a scăzut cu 2%, iar în 2011 comparativ cu 2010 a crescut cu 3%. O pondere mare din volumul facturat constituie cel facturat pentru populație. Acesta a avut o tendință de descreștere în 2011 și 2010 comparativ cu 2009. Volumul de canal pentru instituțiile bugetare a fost constant pentru întreaga perioadă analizată.

Pentru agenți economici, volumul de canal facturat a scăzut în 2010 față de 2009 cu 4%, iar în 2011 a crescut față de 2010 cu 11%.

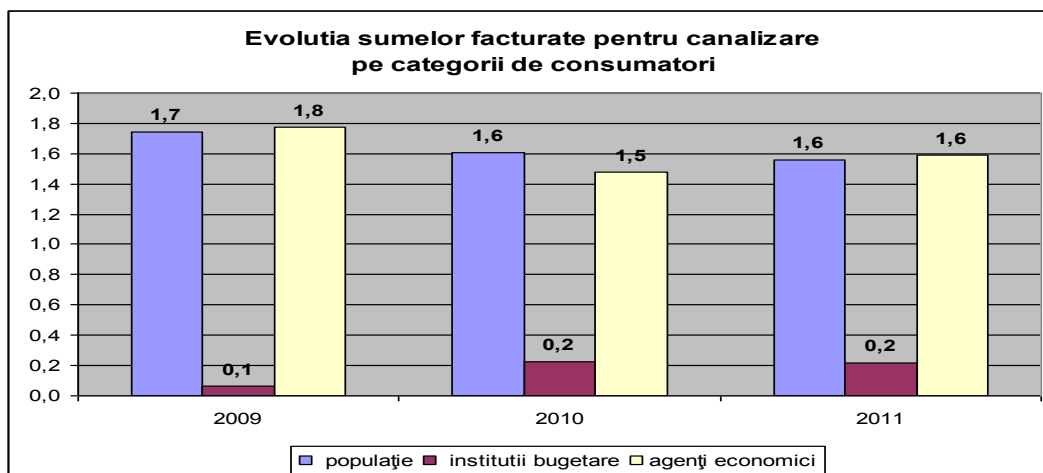
Figure 3-11: Evoluția sumelor facturate pentru apă, or. Cahul

Evoluția sumelor facturate pentru serviciul de alimentare cu apă, pentru categoria populația, are o tendință de scădere, pentru anii 2009-2011. Aceasta se datorează scăde-

rii volumelor facturate și existenței tarifelor diferențiate pentru populație, și schimbării în 2010 a limitelor pentru tariful 6lei/m³ de la 3 la 5m³/abonat lună.

Figure 3-12: Evoluția sumelor facturate pentru apă uzată, or. Cahul

Activitatea de aprovizionare.

Furnizorii de materiale ale întreprinderii sunt clasificați după importanță, în concordanță cu ponderea valorii materialelor din total cheltuieli materiale. Astfel furnizorul de bază este cel de energie electrică ÎCS „RED Union Fenosa” SA, care constituie în mediu 58% din valoarea materialelor, alți furnizori sunt cei de materiale și piese de schimb, produse petroliere, gaze naturale și altele.

3.2 Funcțiunea financiar-contabilă

3.2.1 Analiza rapoartelor financiare

Analiza financiara este efectuată pentru perioada de activitate de la 01.01.2008 până la 31.12.2011 în baza rapoartelor prezentate de către I.M. „Apa - Canal” Cahul. Analiza informației bilanțului contabil pe perioada de gestiune cuprinsă între anii 2009 și 2011 denotă faptul că patrimoniul întreprinderii este constituit 81% din active materiale pe termen lung și 19% din active curente, totodată structura surselor de finanțare este preponderent din surse împrumutate aproximativ 70 % in anul 2011 cu ușoară tendință de creștere fata de perioada anului 2010.

Table 3-8: Evoluția Bilanțului Contabil al entității IM „ Apă - Canal Cahul”

Informație din bilanțul contabil la data de: lei	31.12. 2009	31.12. 2010	31.12. 2011
Active pe termen lung			
Active nemateriale	26 964	19 797	18 821
Active materiale pe termen lung	40 887 061	40 247 126	42 961 202
Active curente			
Stocuri de mărfuri si materiale	1 452 055	1 178 693	1 405 019
Creanțe pe termen scurt	2 997 510	2 194 294	2 432 334
Mijloace bănești	6 612 144	7 262 130	6 324 147
Total activ	52 590 747	51 511 614	53 765 720
Capital propriu			

Capital social	14 436 045	14 436 045	14 436 045
Rezerve	5 551	5 551	5 551
Profit nerepartizat	(4 706 630)	(1 220 594)	(1 563 513)
Profitul net a perioadei de gestiune	(4 765 692)	(1 121 736)	(87 572)
Finanțări cu destinație speciala			
Datorii financiare pe termen lung	33 426 029	33 590 629	34 917 210
Datorii pe termen scurt			
Datorii financiare pe termen scurt	103 039	103 375	1 455 665
Datorii comerciale pe termen scurt	261 206	478 786	340 114
Datorii pe termen scurt calculate	668 495	600 450	898 098
Datorii privind retribuirea muncii	356 225	356 224	340 342
Datorii fata de personal privind alte operații	1 806	3 275	2 706
Datorii privind asigurările	123 875	48 832	149 353
Datorii privind decontările cu bugetul	171 157	191 147	169 992
Total pasiv	52 590 747	51 511 614	53 765 720

Sursa: IM „Apă - Canal Cahul”

Patrimoniul întreprinderii la 1 ianuarie 2012 a constituit 54 mln lei și a crescut comparativ cu situația de la finele anului 2009 cu 53 mln lei. Creșterea cu 2.2 % a activelor totale ale companiei s-a regăsit în primul rând în sporirea activelor pe termen lung cu 2 mln. lei ceea ce constituie 104, 98 % din creșterea activelor. Structura activelor este dominată în principal de activele pe termen lung. Mijloacele fixe au un grad de uzură avansat în mediu 49,3% în 2009-2011, nivelul maxim fiind în 2011 în mediu 52 %.

O examinare mai detaliată a imobilizărilor oferă posibilitatea de a formula concluzia ca se observa creșterea mărimii absolute și relative a acestei grupe patrimoniale/mijloacele fixe în suma totală a activelor, ce se explică prin creșterea valorii coeficientului compoziției tehnice a întreprinderii. Accelerarea procesului de reînnoire acționează pozitiv din punct de vedere al integrității și calității potențialului tehnic disponibil. Însă observăm că coeficientul de uzură acumulată a mijloacelor fixe nu a scăzut considerabil ceea ce ne demonstrează că întreprinderea necesită modernizări și în continuare. Astfel, putem afirma ca amortizarea are rolul de resursă pentru finanțarea investițiilor, pentru reînnoirea activelor uzate, iar în calitate de element al costurilor influențează evoluția rezultatelor financiare ale întreprinderii de Apă. Uzura mijloacelor fixe crește costurile întreprinderii. De fapt aceste fonduri nu reprezintă lichiditatea care ar diminua volumul de mijloace bănești la întreprindere ci fonduri care se deduc din baza de calcul a impozitului pe venit (12 % pentru anul 2012) și totodată resurse interne de finanțare.

De aceea este necesară realizarea programării amortizării aferentă perioadei care urmează, pe baza căreia se fundamentează deciziile privind managementul financiar al întreprinderii.

Pentru ca dimensionarea amortizării anuale să fie făcută corect, este necesară utilizarea sistemului de amortizare cel mai potrivit pentru fiecare grupa de mijloace fixe, alegerea corectă a duratelor normale de funcționare conform (Catalogului mijloacelor fixe, 2003), precum și recorelarea permanentă între valorile înregistrate în contabilitate și prețurile în continuă schimbare existente pe piața a mijloacelor fixe prin reevaluarea periodică a mijloacelor fixe.

În cazul preluării mijloacelor fixe în gestiune sub forma de chirie/ exploatarea activelor de pe proprietatea publică în afara orașului Cahul, nu fac parte componentă a bilanțului contabil și uzura lor nu este reflectată în contabilitatea întreprinderii Apa Canal. Între-

prinderea Apa Canal urmează să stabilească o redevență de comun acord cu autoritățile publice locale. Modalitatea de calcul a redevenței urmează a fi stabilită.

Definirea redevenței este reflectată în articolul 12 al Codului fiscal prin care Royalty (redevență) sunt plăți de orice natură primite în calitate de recompensă pentru utilizarea ori transmiterea dreptului de utilizare a oricărui drept de autor și/sau a drepturilor conexe, inclusiv asupra unei opere literare, artistice sau științifice, inclusiv filme de cinema și filme sau benzi pentru televiziune sau radiodifuziune, a oricărui brevet de invenție, marcă comercială, design sau model, plan, produs soft, formulă secretă sau pCores, pentru utilizarea ori transmiterea dreptului de utilizare a informației referitoare la experiența în domeniul industrial, comercial sau științific.

Legea Republicii Moldova 534/13.07.95 Lege cu privire la concesiuni //Monitorul Oficial 67/752, 30.11.1995, articolul 15. definește modul de stabilire a redevenței și anume ca redevența concesiunii se stabilește în natură, în bani sau în ambele modalități, sub formă de plăți de o singură dată (bonus), chirie (rentă), plăți pentru extracția resurselor naturale sau pentru fabricarea producției (royalty). În cazul în care plățile menționate se realizează de către un investitor străin, acestea pot fi efectuate în monedă națională și/sau în valută străină.

Prin plăți de o singură dată, se înțeleg sumele fixe, egale cu valoarea estimată a obiectului concesiunii. Acestea sunt primele plăți, efectuate după înregistrarea de stat a întreprinderii concesionale, ce anticipează începutul activității investiționale a concesionarului și nu i se restituie, dacă contractul de concesiune nu prevede altfel. Quantumul chiriei este stipulat în contractul de concesiune. Redevența poate fi stabilită pentru exploatarea tuturor obiectelor concesiunii în ansamblu sau pentru fiecare obiect aparte.

Legile Republicii Moldova 1107/06.06.2002 Codul civil. Cartea a doua - Drepturile reale (art.284-511) //Monitorul Oficial 82-86/661, 22.06.2002 prevede conform articolului 448. obligația de a plăti redevență, iar articolul 1416. prevede modul de reparare a prejudiciului.

În legislația Republicii Moldova nu este prevăzută o metodologie tipică de determinare a cuantumului redevenței pentru bunurile oferite în concesiune sau pentru bunurile oferite în gestiune. Însă în activitatea teoretică și practică există modalitatea de determinarea redevenței în baza acordului comun dintre părți și se stipulează în contract.

Modalitatea de determinare a plăților sub formă de redevență ar putea fi bazată pe următoarele ipoteze:

- Stabilirea unei sume fixe stabilite prin negociere;
- Valoarea redevenței poate fi determinată ca valoare și procent din veniturile anuale (1%, 0,5%);
- Pentru a determina valoarea redevenței se poate ține cont de amortizarea mijloacelor fixe date în concesiune;
- Nu este exclus faptul ca redevența ar putea fi legată de serviciul datoriei anual aferent creditului, care trebuie rambursat în cazul dacă cei asociați au contractat credite.

Activele curente sunt dominate de creanțe comerciale pe termen scurt în valoare de 2,99 mln. lei și mijloacele bănești în valoare de 6,61 mln lei destinate acoperirii datoriei curente și rezervele create pentru rambursarea creditului pe termen lung contractat. Structura pasivelor este dominată în principal de datorii pe termen lung în valoare de 34,9 mln lei la finele anului 2011 ceea ce constituie 64,8% și datoriile pe termen scurt care constituie 26,9 mln lei, constituind 5,02% din total capital. Capitalului propriu

revenindu-i 16 mln lei ceea ce reprezintă doar 30% din total patrimoniul întreprinderii. Constatăm ca întreprinderea are o dependenta sporita de finanțatorii externi, ceea ce presupune un grad de îndatorare ridicat. Totodată riscul financiar este demonstrat de un coeficient ridicat al levierului financiar care constituie 26,21 %. Cea mai semnificativă creștere a surselor de finanțare externe s-a înregistrat datorita contractării a II transe de credit pe termen lung pentru investiții de la Banca Mondiala.

Situația mijloacelor economice a întreprinderii si a surselor de finanțare a întreprinderii din ultimii ani poate fi considerata moderata. Analizând structura activelor pe termen lung observam un nivel ridicat de uzura a mijloacelor fixe si rezerve limitate pentru finanțarea, întreținerea și modernizarea infrastructurii de apa si canalizare in orașul Cahul. Strategiile întreprinderii pe termen lung necesita a fi orientată spre majorarea numărului de clienți, ridicarea calității serviciilor de apă și canalizare prestată consumatorilor și asigurarea din punct de vedere financiar a stabilității financiare a întreprinderii.

Din punctul de vedere al gestiunii pe termen scurt întreprinderea este caracterizata printr-o capacitate de plata pe termen scurt pozitivă, fondul de rulment constituie 7,51 mln lei ceea ce presupune ca întreprinderea dispune de resurse suficiente pentru a acoperi datoriile pe termen scurt ale întreprinderii, însă din punct de vedere al rentabilității observam tendințe de creștere a costurilor și o situație pe pierderi.

Table 3-9: Nivelul creanțelor comerciale la 31 decembrie 2011 la IM „Apă-canal Cahul”

Creanțe pe termen scurt aferente facturilor comerciale	31.12.2011	
	MDL	%
Creanțe la care termenul de plata nu a sosit	1 141 645	48,30
<3 luni	685 353	28,97
De la 3 luni și 1 an	273 190	11,55
> 1an	265 213	11,30
Total	2 365 401	100

Sursa: Întreprinderea Municipală „Apa - Canal Cahul”

Managementul întreprinderii impune printre priorități majorarea gradului de colectare a creanțelor. În condițiile actuale este importantă menținerea nivelului datoriilor restante la un nivel redus (cel puțin menținerea acestui nivel constant) pentru a genera suficiente mijloace bănești pentru plata obligațiilor curente și a împrumutului contractat.

Nivelul creanțelor comerciale pe termen scurt denotă o evoluție stabilă. Totuși, nivelul datoriilor comerciale pe termen scurt este relativ redus, comparativ cu nivelul creanțelor pe termen scurt, însă valoarea datoriilor financiare pe termen scurt este în creștere. Totodată menționam că nu sunt restante la achitarea împrumuturilor pe termen scurt contractate.

Detalierea datoriilor pe termen scurt se prezintă în tabelul 3-10:

Table 3-10: Evoluția datoriilor pe termen scurt (MDL), IM „Apa - Canal Cahul”

Evoluția pasivelor	2011%	2011
Datorii pe termen scurt	100	2 693 877
Datorii financiare pe termen scurt	54,10	1 455 665
Datorii comerciale pe termen scurt	12,60	340 114
Datorii față de personal	12,70	343 048
Datorii privind asigurările	5,50	149 353
Alte datorii pe termen scurt	15,10	405 697

Sursa: IM „Apa - Canal Cahul”

Menționăm ca datoriile acumulate datorită procesului investițional influențează în mod direct majorarea costurilor administrative ale întreprinderii (inclusiv dobânzile), totodată crește serviciul datoriei pe cap de locuitor. Estimările consultantului în baza datelor întreprinderii denotă un serviciul al datoriei anuale per consumator aproximativ de 4,25\$.

Totodată menționăm ca tariful actual nu permite acoperirea integrală a costurilor ceea ce conduce la majorarea riscului financiar pe termen lung. Este nevoie negocierea cu autoritățile publice locale a posibilelor soluții în vederea asigurării rambursării creditelor pe termen lung.

Un alt factor important care conduce la sporirea cheltuielilor întreprinderii sunt:

- Costurile la utilități;
- Creșterile de salarii;
- Sporirea preturilor la agenții chimici etc;
- Efortul fiscal.

Datorită resurselor financiare limitate strategia financiară a întreprinderii reieșind din situația de îndatorare pe ultimii ani s-a axat pe prioritizarea plăților după cum urmează achitarea creditelor la scadență, asigurarea obligațiilor față de buget, plata facturilor la energia electrică, retribuirea muncii și contribuțiile la asigurări sociale, furnizorii etc. Aceasta abordare a asigurat un echilibru financiar pe termen scurt, dar în viitor întreprinderea va încerca să elaboreze noi strategii deoarece o astfel de abordare nu asigură o dezvoltare durabilă a întreprinderii.

3.2.2 Raportul privind rezultatele financiare

Evoluția contului de profit și pierdere din ultimii ani este prezentată în tabelul 3-11:

Table 3-11: Evoluția contului de profit și pierderi

Raportul de profit și pierderi, lei	2009	2010	2011
Venituri din vânzări	15 299 976	13 710 269	14 546 486
alimentare cu apă și canalizare	14 822 716	12 566 008	13 650 782
alte cheltuieli			
Costul vânzărilor	12 477 184	12 933 058	13 554 489
alimentare cu apă	12 477 184	12 566 008	13 103 401
alte cheltuieli			
Profit brut	2 822 792	777 811	991 997
Cheltuieli generale și administrative	2 125 357	2 139 855	2 092 234
Alte cheltuieli operaționale	538 740	494 949	514 689
Rezultat din activitatea operațională	(396 245)	(2 251 517)	(2 029 823)
Profit (pierdere) până la impozitare	(4 704 822)	(1 121 736)	(87 572)
Impozit pe venit	870		
Profit net	(4 705 692)	(1 121 736)	(87 572)

Sursa: Rapoarte financiare. Întreprinderea municipală IM „Apă - Canal Cahul”

În perioada de analiză întreprinderea a înregistrat o scădere a veniturilor din vânzări cu circa 1,8% în sumă constituie 753 mii lei în anul 2011, comparativ cu 2009. Această scădere a fost condiționată de micșorarea volumului vânzărilor din activitatea de alimentare cu apă și canalizare cu circa 1,1 mln lei. Rezultatul din activitatea operațională denotă o tendință negativă în perioada analizată 2009-2011. Activitatea de bază a în-

treprinderii, a înregistrat pierderi cauzate de menținerea tarifului la nivelul anilor precedenți, și diversificarea acestuia pe categorii de consumatori.

Totodată creșterea preturilor la utilități în perioada analizată a condus la majorarea costului vânzărilor și a altor cheltuieli operaționale ceea ce a influențat în mod direct majorarea pierderilor din activitatea operațională.

Rezultatul din activitatea de investiții atestă de asemenea o tendință negativă, înregistrând o scădere de 104.535 lei în anul 2010. Rezultatul pozitiv obținut din activitatea financiară în suma de 1.942.251 lei din contul diferențelor pozitive de curs valutar, subvenții de stat alte venituri din activitatea financiară. Se atestă o tendință de descreștere în evoluția profitului brut de la un an la altul față de perioada anului 2009 de la 2,8 mln lei la 992 mii lei aproximativ cu 35 % ceea ce demonstrează un risc operațional în creștere.

Considerând situația dificilă privind strategia de tarificare precum și procesul de facturare în ultimii ani observăm ca echipa managerială a reușit să asigure supraviețuirea entității.

În anul 2011, aproximativ 93,8 % din veniturile din activitatea operațională provin din aprovizionarea cu apă și canalizare. Unul din elementele importante este categoria cheltuieli privind retribuirea muncii care reprezintă 33,2% din cheltuielile activității operaționale în anul 2011 și consumurile privind utilitățile, consumurile de materiale și piesele de rezerva, combustibili etc., care reprezintă aproximativ 29,8% din cheltuielile activității operaționale în anul 2011. Creșterea salariilor se realizează în baza prevederilor legislative în vigoare. Evoluția consumurilor și cheltuielilor întreprinderii IM Apa Canal Cahul la 01 ianuarie 2012 este prezentă în tabelul 3-12.

Table 3-12: Consumuri și cheltuielile (mii lei)

	Indicatorii	u.m.	2011	%
1.	Consumuri și cheltuieli total	lei	16 927	100
1.1	Consumuri și cheltuieli materiale din care:	lei	1 758,70	10,38
	materii prime materiale și piese de schimb	lei	1 312,50	
	combustibil	lei	446,00	
	energie electrică	lei		
1.2	Cheltuieli servicii prestate de terți din care:	lei	3 288,50	19,42
	de transport		205,60	
	servicii comunicații	lei	36,30	
1.4	Uzura activelor pe termen lung	lei	2 742,30	16,20
1.5	Remunerarea muncii	lei	5 620,60	33,20
1.5	Contribuții privind AS și AM	lei	1 340,80	7,90
1.6	Alte consumuri și cheltuieli operaționale din care:	lei	2 175,80	12,90
	Cheltuieli privind dobânzile bancare		496,80	

Sursa: Rapoarte financiare. Întreprinderea Municipală „Apă - Canal Cahul”

Pentru viitor întreprinderea va trebui să ia în considerare posibilitatea și necesitatea ajustării tarifelor pentru a evita efectele negative datorită creșterii costurilor sub influența inflației care în anul 2011 a constituit 7,6%.

Menționăm ca datoriile acumulate datorită procesului investițional influențează în mod direct majorarea costurilor administrative ale întreprinderii (inclusiv dobânzile), totodată crește serviciul datoriei pe cap de locuitor. Estimările consultantului în baza datelor întreprinderii denotă un serviciu al datoriei anuale per consumator în creștere aproximativ ≈4, 25 \$ per abonat în cazul când efortul de îndatorare este partajat cu consuma-

torii din localitățile vecine. Serviciul datoriei per abonat în orașul Cahul constituie aproximativ 9,8 \$ per abonat în perioada analizată.

3.2.3 Analiza fluxului de numerar

Situația fluxului de numerar la finele perioadei de gestiune a anului 2011 se caracterizează prin flux net pozitiv de numerar generat de către activitatea operațională.

Fluxul de mijloace bănești al entității IM Apa Canal din ultimii ani este prezentat în următorul tabel:

Table 3-13: Raportul privind fluxul mijloacelor bănești

Fluxul de numerar MDL	2009	2010	2011
Activitatea operațională			
Încasări bănești	16 699 925	15 830 272	17 816 177
Plăți bănești furnizorilor și antreprenorilor	5 623 872	5 491 170	7 163 051
Plăți bănești salariaților AS+AM	7 122 886	6 728 317	6 659 026
Plata dobânzilor	475 000		
Alte plăți	1 660 103	1 463 504	2 963 015
Fluxul net de numerar din activitatea operațională	1 818 064	1 713 861	531 951
Activitatea de investiții		(242 877)	(669 122)
Activitatea financiară	(660 000)	(820 998)	(800 812)
Fluxul net de numerar din perioada curentă	1 158 054	649 986	(87 572)
Numerar la începutul perioadei	5 454 080	6 612 144	7 262 130
Numerar la sfârșitul perioadei	6 612 144	7 262 130	6 324 147

Sursa: Rapoarte financiare. Întreprinderea municipală „Apă-canal Cahul”

În perioada analizată activitatea operațională a generat un flux net pozitiv de mijloace bănești în valoare de 28-51 mln lei. Totodată în aceeași perioadă s-a înregistrat un flux net negativ de mijloace bănești din activitatea de investiții în valoare de 243 mii lei în anul 2010 și respectiv cu 426 mii lei. Acesta a fost generat de plățile efectuate pentru procurarea activelor pe termen lung și prin lipsa de încasări din activitatea de investiții. Din activitatea financiară a societății s-a stabilit un flux negativ de 800,8 în anul 2012, și respectiv 660 mii lei în anul 2009 ceea ce se datorează plăților bănești privind creditele și împrumuturile. Fluxul net total de mijloace bănești s-a redus cu circa 94 mii lei comparativ cu perioada anului 2009, datorită modificărilor parvenite în politica tarifară a întreprinderii și creșterea tarifelor la utilități, agenți chimici etc. influențate de factorii de pe piața locală în perioada anului 2011. Totodată, în perioada de analiză entitatea a apelat la finanțare de capital prin credite și împrumuturi, pentru satisfacerea unor necesități investiționale. Menționăm ca fluxul de mijloace bănești are o tendință decelerată de scădere față de perioadele precedente, aceasta denotă o reducere a capacității de plată pe termen mediu și lung. Este necesară crearea permanentă a rezervelor de mijloace bănești pentru a asigura rambursarea creditului și dobânzile aferente la termenele prevăzute în contract.

3.2.4 Analiza indicatorilor economico-financiar

Indicatorii de performanță a activității economico-financiare a întreprinderii relatează o eficiență acceptabilă pe termen scurt cu rezerve relativ stabile la capacitatea de plată și asigurarea profitabilității întreprinderii. Din analiza indicatorilor stabilității financiare și ținând cont de structura activelor și pasivelor se poate face concluzia că IM Apa Canal Cahul are o poziție satisfăcătoare privind stabilitatea financiară, cu un grad de îndato-

rare ridicat și care poate fi privită ca un risc financiar în ce privește dezvoltarea companiei pe termen lung în condițiile actuale.

Una din condițiile fundamentale ale activității reușite a întreprinderii o constituie atingerea și menținerea echilibrului financiar dintre activele și sursele de finanțare a activelor. Aprecierea echilibrului financiar se realizează prin intermediul fondului de rulment net care prezintă diferența dintre activele curente și datoriile pe termen scurt sau diferența dintre valoarea capitalului permanent și activele pe termen lung în perioada de referință analizată.

Table 3-14: Analiza fondului de rulment net al IM Apa Canal Cahul, 2009-2011, mii lei

Indicator	2009	2010	2011	Devierea 2011/2009
Activele curente	11 114 099	10 682 068	10 223 074	(891 025)
Datorii pe termen scurt	1 032 740	1 182 611	2 693 877	166 1137
Fondul de rulment net	10 081 359	9 499 457	7 529 197	(2 552 162)

Sursa: Rapoarte financiare. Întreprinderea municipală „Apă - Canal Cahul”

În perioada analizată, se constată o tendință de micșorare a fondului de rulment net cu 2552 mii lei, înregistrând un nivel pozitiv de 7529 mii lei la sfârșitul anului 2011. Această situație denotă creșterea surselor împrumutate de formare a activelor curente și reflectă situația financiară relativ stabilă a companiei în vederea capacității de plată pe o perioadă scurtă de timp. Din calculele efectuate rezultă că pe parcursul anilor 2009 - 2011 IM Apa Canal Cahul dispune de un fond de rulment net (FRN) pozitiv, ceea ce reflectă că activele curente care sunt în particular preponderente compuse din rezerva de mijloace bănești sunt suficiente pentru a acoperi datoriile pe termen scurt ale întreprinderii, reprezentând la moment o situație favorabilă din punct de vedere al lichidității pe termen scurt.

Analiza lichidității entității urmărește capacitatea acesteia de a onora obligațiunile de plată la termenele scadente, cu diferite grade de lichiditate, precum și evaluarea riscului incapacității de plată. În decursul perioadei analizate s-a evidențiat tendința negativă de scădere a indicatorilor lichidității în anul 2011.

Table 3-15: Analiza lichidității, rentabilității și datoriei IM Apa Canal Cahul, mii lei

Indicator	2009	2010	2011
Lichiditatea curenta	10,76	9,03	3,79
Lichiditatea intermediara	9,35	8,03	3,27
Rata rentabilității comerciale, %	18,45	5,67	6,82
Rata profitului operațional din vânzări, %	-2,59	-16,43	-13,95
Povara datoriei			
Datoria totală / Capitalizare** (%)	67,00	69,00	73
Datorii pe termen lung / Capital propriu (%)	1,84	2,01	2,16
Datoria totală / Venitul din vânzări (%)	2,25	2,54	1,53
Levierul financiar	1,22	2,08	2,59

În decursul perioadei analizate s-a evidențiat tendința de scădere a indicatorilor lichidității în anul 2011 ceea ce denota o diminuare a capacității de plată a entității. Nivelul de lichiditate ridicat se datorează mijloacelor bănești parvenite din împrumutul pe termen lung contractat de către întreprindere în această perioadă, soldul căruia constituie la sfârșitul anului 2011- 34917 mii lei și a unui împrumut pe termen scurt contractat recent în valoare de 1354 mii lei. Atât coeficientul de lichiditate curentă cât și coeficientul de lichiditate intermediară denotă că activele curente lichide ale entității IM Apa Canal Cahul pentru anii 2009 și 2011 sunt în descreștere și solvabilitatea companiei este sub

risc. Mijloacele bănești proprii ale entității nu sunt suficiente pe a asigura buna funcționare a întreprinderii din punctul de vedere al solvabilității.

Rentabilitatea reprezintă un indicator al eficienței economice, care exprimă capacitatea unității economice de a câștiga profit, iar analiza indicilor de rentabilitate permite măsurarea eficienței utilizării resurselor entității în activitatea operațională în perioada analizată.

Analizând indicatorii de rentabilitate a întreprinderii constatam ca rata rentabilității comerciale denotă o tendință de descreștere dubla și reprezintă o mărime de 6,82% comparativ cu 18,45% în anul 2009 și o creștere nesemnificativă față de anul 2010. Scăderea acestui indicator a fost determinată de ritmul creșterii costurilor din vânzări mai mare ca ritmul creșterii veniturilor din vânzări în special în anii 2010 și 2011.

Rata profitului operațional a înregistrat un nivel negativ, în anii 2009 și 2011. În 2011 acest indicator a înregistrat un nivel negativ de 13,95%, ceea ce înseamnă ca la fiecare leu venit provenit din prestarea serviciilor de apă și canalizare, entitatea a înregistrat pierderi, de aproximativ 3 bani în anul 2009, 16 bani în anul 2010 și respectiv 16 bani în anul 2011. Cheltuielile perioadei în creștere au influențat reducerea profitului operațional și totodată denota un risc financiar. În anul 2011 pierderea netă constituie 87,5 mii lei. Acest indicator este în valoare mai mică față de 1121,7 mii lei pierdere netă în anul 2010. Aceasta tendință s-a datorat influenței pozitive din activitatea financiară. Totodată, menționăm ca entitatea este neprofitabilă atât din punctul de vedere al rentabilității financiare cât și al rentabilității economice, acești indicatori având valori negative și un efect de îndatorare negativ. Povara datoriei este în creștere, înregistrând valori substanțiale ceea ce demonstrează o creștere a serviciului datoriei per consumator.

Table 3-16: Evoluția investițiilor întreprinderii, mii MDL

	2009	2010	2011
Investiții în mijloace fixe	380,70	855,80	2 198,60
investiții în mașini și utilaje	48,70	214,60	1 439,40
investiții în mijloace de transport	0,00	121,30	387,00
investiții în reparații capitale	332,00	519,90	372,20
Investiții finanțate din surse proprii	*	855,80	865,00
Investiții finanțate din credite bancare	*	0,00	1 333,60

Investițiile în mijloacele fixe efectuate de ÎM „Apă - Canal” Cahul au fost mai importante în anul 2011, când au constituit 2 198,6mii MDL, din care 60,7% finanțate din credite bancare. În anul 2010 valoarea investițiilor a constituit 855,8mii MDL, 100% finanțate din sursele proprii ale întreprinderii.

Concluzii privind activitatea financiară a întreprinderii:

- Fluxul net de mijloace bănești de care dispune întreprinderea este suficient doar pentru finanțarea necesităților curente. Entitatea nu dispune de surse financiare proprii pentru realizarea proiectelor de investiții pe termen lung. În situația actuală întreprinderea a inițiat implementarea proiectelor de investiții prin contractarea de credite și împrumuturi pe termen lung;
- Fondul de uzură (amortizare) activelor pe termen lung nu permite finanțarea investițiilor pe termen lung, deoarece o parte din el este utilizat pentru acoperirea pierderilor din activitatea operațională;

- Valoarea indicatorilor stabilității financiare sunt la un nivel redus, datorită nivelului redus de rezerve din capitalul propriu datorita faptului ca întreprinderea are contractate împrumuturi pe termen lung si pe termen scurt. Din analiza indicatorilor stabilității financiare si a poverii datoriei și ținând cont de structura activelor și pasivelor se poate face concluzia că societatea are o poziție mai puțin favorabilă privind stabilitatea financiară, având un grad ridicat de dependentă financiară de resursele externe;
- Valoarea indicatorilor lichidității intermediare și lichidității curente au un nivel ridicat datorita mijloacelor bănești provenite din activitatea financiară sub forma de împrumuturi. Aceasta situație reflectă ca întreprinderea se confruntă cu un deficit de mijloace bănești proprii pentru achitarea datoriilor curente, fiind un semnal negativ pentru fondator și pentru finanțatori;
- Analiza ratelor rentabilității arată că profitul/pierderea înregistrată de întreprindere este mult sub nivelul dorit, indicând că sunt necesare acțiuni în vederea optimizării cheltuielilor și majorării veniturilor;
- Tariful diferențiat pentru consumatori nu permite întreprinderii sa asigure o stabilitate financiară pe termen lung si respectiv sa activeze pe baza principului recuperarea costului;
- Patrimoniul întreprinderii este preponderent constituit din active materiale pe termen lung cu un grad înalt de uzura. Întreprinderea s-a orientat spre o politica de îndatorare, însa datorită pierderilor generate capacitatea recuperării investițiilor este limitată si dezvoltarea infrastructurii din sursele proprii ale întreprinderii este puțin posibilă;
- Legislația Republicii Moldova nu prevede o metodologie clară de calcul pentru determinarea Royalty in procesul de organizare a activității între părți pe baza de asociere, gestiune directă a serviciilor sau transmiterea între părți. Reieșind din aceste considerente, decizia rămâne să fie adoptată de IM Apa Canal Cahul si APL, implicate în proces, în limitele legislației în vigoare;
- Coraportul dintre venituri, consumuri și cheltuieli din activitatea operațională a întreprinderii denota pierderi în perioada analizată, unele categorii de consumuri cum ar fi materiale, retribuirea muncii, energia electrică etc. nu depind de decizia întreprinderii, ci sunt influențate de factorii externi cum ar fi creșterea prețului la utilități și majorarea salariului in conformitate cu legislația in vigoare, decizia consiliului local de a modifica tariful. Totodată cheltuielile privind serviciul datoriei și anticiparea rambursării principalului din tranșele de credit contractate majorează cheltuielile generale ale întreprinderii, care la rândul lor conduc la diminuarea profitului întreprinderii.

3.2.5 Managementul financiar

Evidența contabilă la ÎM Apa Canal Cahul se ține în baza legii contabilității si Standardelor Naționale de Contabilitate. Întreprinderea dispune de o politica de contabilitate. Politica de contabilitate a întreprinderii este elaborată in baza SNC nr.1. „Politica de contabilitate” și are ca scop asigurarea continuității activității întreprinderii, permanentei metodelor de evidență. Întreprinderea tine evidența contabilă pe baza metodei calculării ceea ce denota ca veniturile și cheltuielile se constată și se reflectă în contabilitate si in rapoartele financiare in perioada in care acestea s-au produs, indiferent de momentul efectiv al încasării sau plății mijloacelor bănești.

Managementul financiar este bine organizat, informația contabilă se prelucrează în mod automat. Managementul financiar al întreprinderii este capabil să ofere o susținere eficientă asupra procesului general de adoptare a deciziilor, în special, managementul bun al potențialului de creștere. Personalul departamentului financiar este capabil să identifice măsurile de îmbunătățire a solvabilității întreprinderii. În ultima perioadă au fost întreprinse măsuri de colectare a plăților pentru serviciile de apă și canalizare. Totodată departamentul financiar este în proces de monitorizare permanentă a datoriilor pe termen scurt și asigurarea rambursării creditelor la scadență.

Analiza riscurilor financiare.

Entitatea se confruntă cu următoarele tipuri de riscuri financiare:

- Capacitatea redusă de profitabilitate;
- Activitate operațională ineficientă;
- Costuri majorate la materiale, utilități și la servicii prestate de terți;
- Grad înalt de uzură a mijloacelor fixe și lipsa resurselor disponibile pentru efectuarea lucrărilor de reparație și întreținere a mijloacelor fixe;
- Activitate nerentabilă datorită neacoperirii costurilor de venituri;
- Nerespectarea principiului de acoperire a cheltuielilor de tarif pe termen mediu și lung;
- Lipsa strategiilor financiare și planului de dezvoltare pe termen mediu și lung limitează potențialul investițional al întreprinderii.

Analiza SWOT

Puncte tari și oportunități:

- Existența surselor proprii de apă;
- Infrastructura de prestarea a serviciilor dezvoltată;
- Activitate economică relativ în creștere;
- Potențial de extindere în localitățile vecine;
- Majorarea potențialilor clienți persoane fizice, entități private;
- Capacitate suficientă de a deveni operator regional;
- Concurență relativ redusă;
- Posibilitatea de extindere;
- Proiecte importante investiționale în derulare;
- Intenții de a regionaliza serviciul de apă și canalizare și posibilitatea de asigurare a unui nivel de acoperire al serviciului datoriei prin solidaritate;
- Posibilități de creștere a capacității de investiții prin extinderea în localitățile vecine.

Puncte slabe și riscuri:

- Nerealizarea principiului recuperarea costurilor "cost recovery principle";
- Majorarea costurilor de întreținere;

- Serviciul datoriei anuale per consumator este in creștere;
- Grad sporit de îndatorare;
- Lipsa resurselor financiare proprii pe termen scurt pentru dezvoltarea întreprinderii;
- Tariful diferențiat are impact negativ asupra profitului operațional deoarece nu acoperă costurile reale;
- Factorul politic impediment în aprobarea tarifelor reale și ca urmare dezvoltarea întreprinderii;
- Risc de neacoperire a costurilor pe termen lung;
- Capacitate redusă de plată pe termen lung ce va conduce la neonorarea plății datoriilor financiare;
- Instabilitatea preturilor la energia electrică, agenții chimici, materiale etc.;
- Reducerea capacității de plată a consumatorilor;
- Activitatea neprofitabilă, pierderi din activitatea operațională;
- Nu este elaborată o viziune stabilă care să fie cristalizată într-un plan strategic de dezvoltare pentru o perioadă mai îndelungată de timp.

Recomandări:

- Revederea structurii tarifelor și posibilității de ajustare;
- Utilizare posibilităților de extindere a serviciilor în localitățile vecine și asigurarea prestării serviciilor în aceste sate;
- Asigurarea stabilității procesului de alimentare cu apă a consumatorilor rezidențiali, instituțiilor bugetare și agenții economici;
- Eficientizarea structurii costurilor administrative;
- Bugetarea fluxului de numerar pe luni, trimestre pentru a asigura onorarea obligațiilor pe termen scurt la scadență și a evita decalajele de plăți;
- Creșterea capacității întreprinderii;
- Sporirea capacității de negociere privind luarea în gestiune a activelor localităților și majorarea numărului de consumatori;
- Negocierea subvenționării de la bugetul local a paturilor vulnerabile pentru achitarea serviciilor de apă și canalizare întreprinderii;
- Este oportună susținerea din partea APL în actualizarea tarifelor la justa lor valoare și eliminarea tarifului subvenționat;
- Dezvoltarea strategiilor și planurilor de acțiuni și de sustenabilitate pe termen mediu și lung luând în considerare factorii de influență;
- Realizarea investițiilor preconizate și extinderea sistemului în localitățile vecine oferă acestor localități avantaje din punct de vedere a concentrării costurilor de management și de întreținere totodată sistemul de distribuție a apei existent asigură prestarea serviciilor de calitate;
- Din punct de vedere financiar este necesară acceptarea unui tarif unic actualizat la costurile curente pentru toate localitățile pentru a respecta principiul echi-

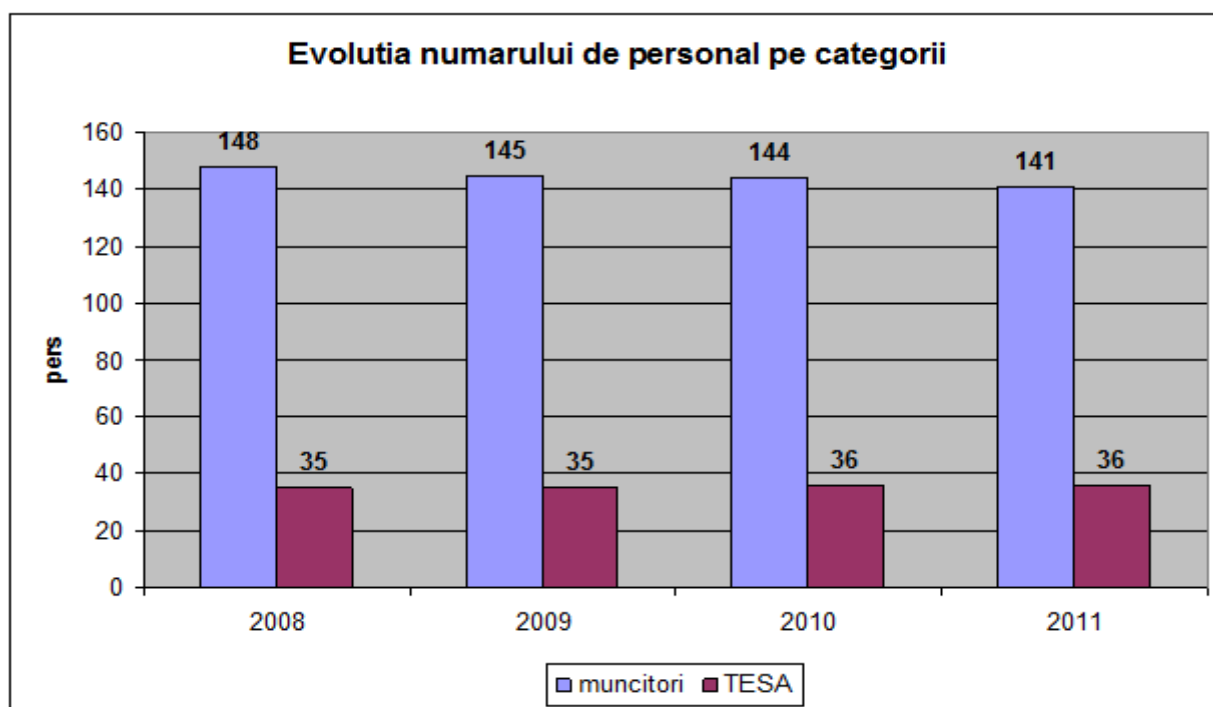
tații și stabilității financiare pe termen lung, în caz contrar întreprinderea se va confrunta cu riscul financiar: creșterea pierderilor, datoriilor neachitate, costuri ridicate etc.

Aceste masuri vor asigura resurse pe termen mediu pentru a menține capacitate de plată a întreprinderii la un nivel moderat și a acoperi costurile operaționale. Luând în considerare riscurile evidențiate este bine ca întreprinderea să prezinte situația la consiliul local și să ia decizii de comun acord. Pe termen lung întreprinderea are potențial de creștere cu eforturi comune și are capacitatea de a deveni un operator regional cu beneficii scontate pentru toate părțile: consumatorii, autoritățile publice locale implicate în proces etc.

3.3 Funcțiunea de resurse umane

Numărul total de personal al întreprinderii este de 177 persoane, dintre care 79,7% sunt muncitori și 20,3% sunt personal TESA.

Figure 3-13: Evoluția numărului de personal pe categorii.

Evoluția numărului de personal în ultimii 4 ani nu a suferit modificări esențiale, numărul de personal TESA este relativ constant 35-36 persoane, pe când numărul de muncitori a variat, scăzând de la 148 în 2008 la 141 în 2011.

Table 3-17: Fluctuația personalului în anul 2011

		2011
Numărul de salariați la începutul anului	pers	178
Angajați	pers	21
Eliberați	pers	22
Numărul de salariați la finele anului	pers	177

Fluctuația personalului constituie 21-22 persoane din 178. Acesta este un indicator mediu de fluctuație a personalului. Tabelul 3-17.

Table 3-18: Analiza corespunderii studiilor postului ocupat

Denumire	Total persoane	DA		NU	
		persoane	%	persoane	%
Echipea managerială	3	2	66,70	1	33,30
Economiști, contabili	7	5	71,50	2	28,50
Ingineri	9	7	77,80	2	22,20
Administrativ, juridic	17	13	76,50	4	23,50
TOTAL	36	27	75	9	25

Studiile personalului administrativ al ÎM “Apă - Canal” Cahul în mare parte, 75%, corespund postului ocupat, pentru echipa managerială indicatorul are valoarea de 66,7%, pentru personalul financiar 71,5%, pentru ingineri 77,8% și 76,5% pentru personalul administrative și juridic.

Table 3-19: Studiile și stagiul pentru personalul întreprinderii

Denumire	Studiile			Stagiul mediu	Nr de persoane
	superioare	medii speciale	medii generale		
	nr	nr	nr	ani	nr
Echipea managerială	3	-	-	20	3
TESA	13	19	1	15	33
Total media				17.50	36

Pentru echipa managerială, toți angajații au studii superioare, stagiul mediu al acestora este de 20 ani. Personalul TESA în număr de 33 persoane, este cu studii superioare în proporție de 39,4%, stagiul mediu este de 15 ani. Tabelul 3-19

Table 3-20: Clasificarea personalului administrativ după vârstă

Denumire	Nr. pers	Până la 30	31-35	36-până la vîrsta de pens	Peste vîrsta pensionarii
Echipea managerială	3	0	0	1	2
TESA	33	4	3	15	11
TOTAL	36	4	3	16	13

Din totalul personalului TESA 36,2% sunt peste vîrsta de pensionare iar 11,2% din personal au vîrsta până la 30ani.

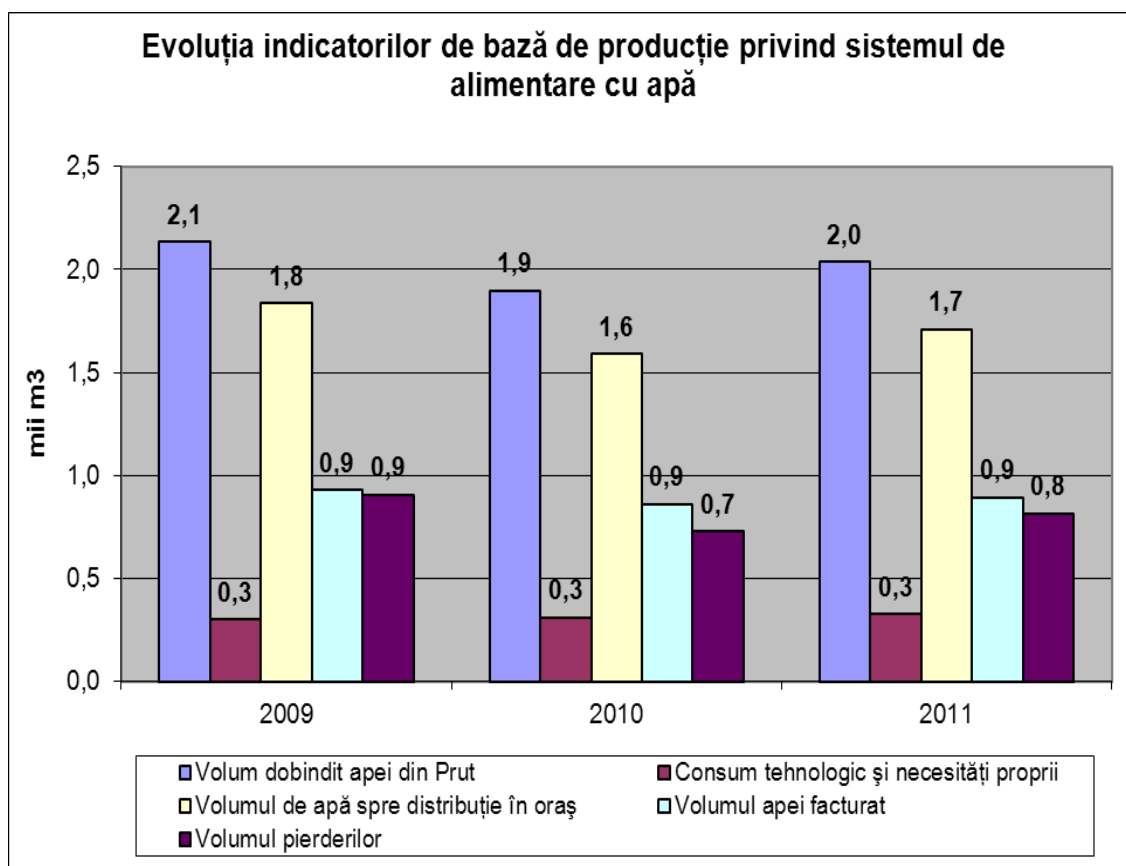
3.4 Funcțiunea de producție

Activitatea de producție de utilități.

În perioada 2009-2011 datele cu privire la volumele de apă dobândită, consumul tehnologic, distribuție, facturare și pierderi sunt prezentate în figura 3-14.

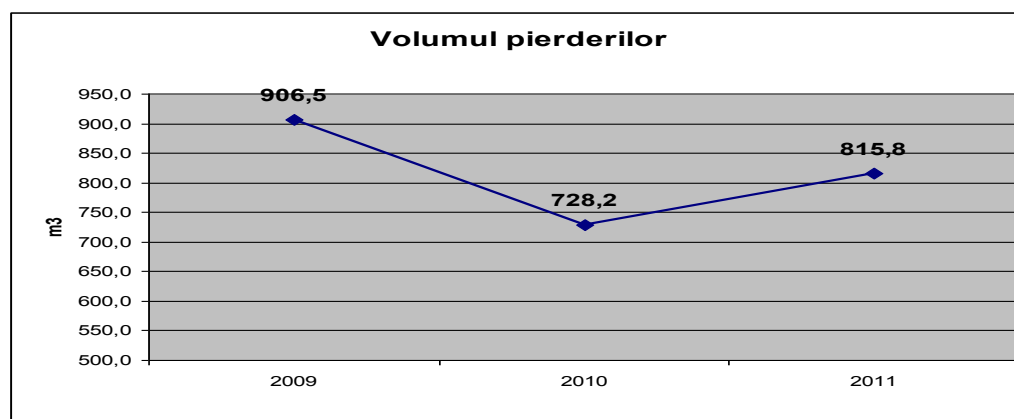

Figure 3-14: Indicatorii privind producția sistemului de alimentare cu apă

Evoluția volumului de apă dobândit în ultimii 3 ani are o oscilație lentă. Volumul de apă utilizat în procesul tehnologic este constant și constituie 0,3 mii m³. Volumul de apă facturat este relativ constant pe parcursul perioadei 2009-2011.

Figure 3-15: Volumul pierderilor

Evoluția volumului de pierderi în perioada 2009-2011 este prezentată în figura 3 -15. Astfel în anul 2010 volumul de pierderi a scăzut comparativ cu anul 2009 cu 178 m³ sau cu 19,6%. În 2011 comparativ cu 2010 volumul de pierderi a crescut cu 87 m³ sau cu 12%.

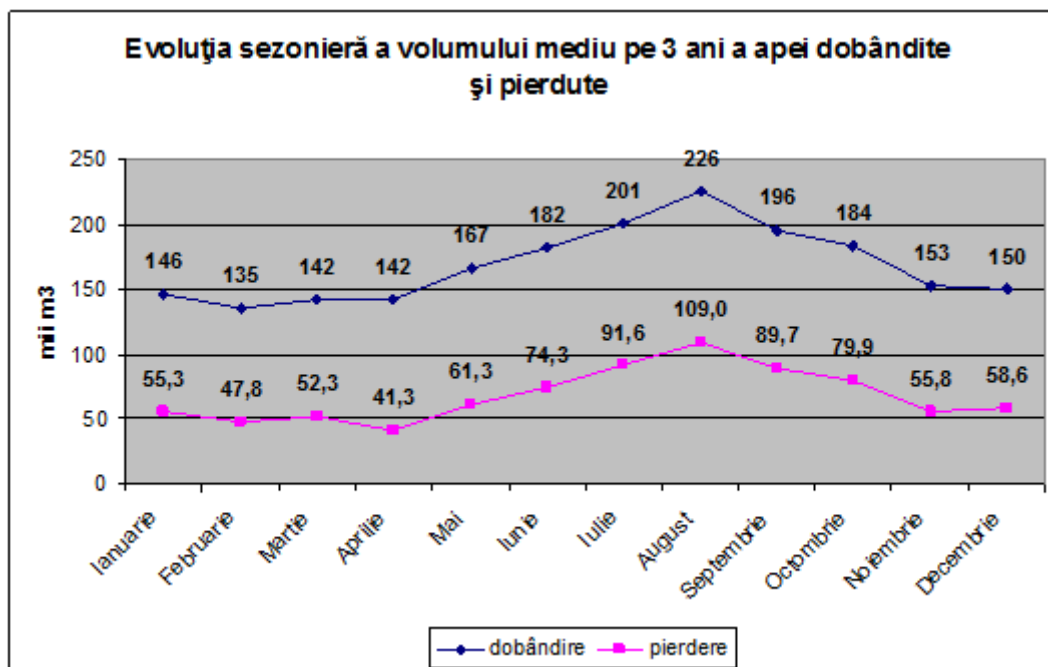
Table 3-21: Evoluția pierderilor de apă

Indicatori	2009	2010	2011
Volum dobândit apei din Prut, m ³	2 135	1 898	2 038
Volumul pierderilor, m ³	907	728	816
Ponderea pierderilor din dobândire, %	42,50%	38,40%	40,00%
Lungimea rețelelor de distribuție apă, km	79,90	79,90	79,90
Volumul pierderilor per 1km de rețea per an, m ³ /km	11,40	9,10	10,20

Ponderea volumului de pierderi din volumul apei dobândite oscilează în perioada analizată, astfel în 2009 acest indicator a fost 42,50%, în 2010 a scăzut la 38,40% și în 2011 a crescut neesențial la 40%.

La fel volumul pierderilor per km de rețea apă variază de la 11,40m³/km în 2009 la 9,10 în 2010 și 10,20 în 2011.

Figure 3-16: Evoluția sezonieră pe 3 ani a apei dobândite și pierdute or. Cahul

Nivelul pierderilor respectă evoluția volumului de apă dobândită și crește în perioada lunilor iunie și octombrie ale anului. Pentru ultimii 3 ani, în mediu valoarea maximă a pierderilor a constituit 109mii m³/lună. Figura 3-16.

Table 3-22: Consumul energiei electrice or. Cahul.

Serviciul	UM	2009	2010	2011
Serviciul de alimentare cu apă	mii kw/h	1 776,50	1 635,60	1 850
Serviciul de epurare a apelor uzate	mii kw/h	386,60	384,10	381
Altele	mii kw/h	26,30	25,50	27
Total	mii kw/h	2 189,40	2 045,20	2 258

Consumul mediu de energie electrică pentru ultimii trei ani a constituit 2 135mii kWh, cea mai mare pondere de consum de energie revine serviciului de alimentare cu apă, 1 850 din 2 258 mii kwh în 2011.

Activitatea de întreținere și reparație a utilajelor.

Pentru identificarea oportunității regionalizării serviciului de alimentare cu apă s-a pus drept scop analiza gradului de utilizare a mecanismelor și utilajelor separat pentru sistemul de alimentare cu apă și canalizare. Rezultatele acestor studii se prezintă în tabelele 3-23 și 3-24.

Table 3-23: Mecanisme pentru exploatarea sistemului de alimentare cu apă, or. Cahul

Mecanisme și utilaje (anul 2011)	Gradul de utilizare
GAZ 52 CHAC №162	14%
L F 6592 CHBB 176	17%
GAZ 53 CHAC № 163	11%
GAZ 53 CHAC № 147	2%
GAZ 3309 CHAT № 819	61%
Iveco CHCU № 721	33%
Excavator № 367	29%
Excavator № 368	22%
Tractor T-16 № 805	0,20%
Aparat de sudat ADD-4001	16%
GAZ 390942 CHBC №219	10%
Zil 130 CHAC №175	1%
Placă vibratoare Balmatic	2%
Numărul de avarii apă	778

Pentru sistemul de alimentare cu apă, în marea majoritate, utilajele și mecanismele nu au depășit 50% din gradul de utilizare, excepție în acest sens este GAZ 3309 CHAT № 819, cu valoarea indicatorului 61%. Tabelul 3-23.

Table 3-24: Mecanisme pentru exploatarea sistemului de canalizare

Utilizarea mecanismelor și utilajelor pentru exploatarea sistemului de canalizare pentru anul 2011	
	Gradul de utilizare
Zil 130 CHAC №158	24%
GAZ 53 CHAC № 159	63%
Automacara CS 2571 CHAC № 172	2%
Excavator № 799	11%
Tractor T-40 № 802	0,30%
Aparat de sudura . ASC -300	10%
Moto pompa "Robi"	9%
Iveco 40 CH № 109	5%
Generator VS 222	3%
Generator GE 10000	3%
Tăietor de asfalt	3%
Compactor Balmatic	2%

Numărul de avarii/înfundări canal	985
-----------------------------------	-----

Pentru sistemul de canalizare, în marea majoritate, utilajele și mecanismele nu au depășit 50% din gradul de utilizare, excepție în acest sens este GAZ 53 CHAC № 159, cu valoarea indicatorului 63%. Tabelul 3-24.

În cadrul întreprinderii activează o echipa de întreținere și reparație a rețelelor și utilajelor, compusă din 31 de persoane:

- Șef de secție;
- Maistru;
- Strungar;
- Lăcătuși – 9 pers;
- Șoferi – 9 pers;
- Electro-gazosudori – 3pers;
- Dispeceri – 4pers;
- Personal auxiliar (paznici, servitoare, mașinist cazangerie) – 3 pers.

Timpul de lucru al acestei echipe, per total pentru anul 2011 a fost de 62 094ore. Salariul pe anul 2011 constituie 1 915 167lei. Modul de salarizare a echipei este în regie.

Pentru lichidarea avariilor, în mediu, se deplasează 3 unități de transport cu echipele respective:

- Excavatorul și excavatorul;
- Mașina specială de evacuare a apei cu șoferul și un lăcătuș;
- Mașina specială cu echipamentele și uneltele necesare pentru reparația țevilor de apeduct sau canalizare cu un șofer, un lăcătuș și un electro-gazosudor.

În cadrul întreprinderii nu este o evidență internă privind cheltuielile de lichidare a avariilor, se înregistrează doar nr. de avarii.

4 Sistemul organizatoric al întreprinderii

În prezent compania ce furnizează serviciile de AAC în or. Cahul este întreprindere municipală și este subordonată Consiliului Local Cahul. Compania are propriul ei statut și are autonomie financiară. Relațiile dintre proprietarul mijloacelor fixe, consiliul orășenesc și întreprindere nu sunt reglementate printr-un contract de gestiune a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Există un contract de management dintre primărie și directorul întreprinderii.

4.1 Relațiile cu administrația publică și alte instituții

Aceste relații se referă la Consiliul Orășenesc Cahul, sub autoritatea căruia activează Î.M. „Apă Canal” Cahul. Consiliul Orășenesc are următoarele competențe:

- Aprobă tarifele pentru serviciile de alimentare cu apă și canalizare;
- Aprobă raportul anual de activitate al întreprinderii pentru anul precedent;
- Aprobă programul de activitate pentru anul viitor;
- Aprobă bugetul anual;
- Aprobă lista de ștate;
- Aproba directorul;
- Actualizează programele și normele de producție.

Cele mai importante organizații guvernamentale și a lor relații cu întreprinderea, sunt:

- Ministerul Finanțelor la nivel central aproba investițiile, în special privind Proiectul Pilot de alimentare cu apă și canalizare, Proiectul Național de alimentare cu apă și canalizare finanțate de BM și alocațiile bugetare și taxele;
- Ministerul Dezvoltării Regionale și a Construcțiilor la nivel central și Inspekția în Construcții la nivel local – participarea în evaluări tehnice privind licitațiile, stabilirea normativelor, regulamentelor, regulilor, standardelor din domeniu, controlul construcțiilor;
- Ministerul Muncii Protecției Sociale și a Familiei - la nivel central și Inspekția Muncii la nivel local - activitate de protecție socială și norme în domeniu;
- Ministerul Mediului la nivel central și Inspekția Ecologică – controlul de mediu. Apele Moldovei eliberează autorizația specială de folosire a apei;
- Controlul în domenii specifice – organizații guvernamentale desconcentrate în teritoriu, cum ar fi cele prezentate în tabelul 4-1.

Table 4-1: Organizații guvernamentale desconcentrate în teritoriu

Agenția pentru ocuparea forței de muncă a raionului
Secția evidență și documentare a populației
Casa teritorială de asigurări sociale
Centrul de sănătate publică
Camera de comerț și industrie
Direcția situații excepționale
Inspectoratul fiscal de stat
Inspekția energetică teritorială
Inspectoratul teritorial de muncă

Inspekția de stat în construcții
Agenția teritorială de asigurări în medicină
Inspekția ecologică
Trezoreria teritorială
Procuratura
Oficiul cadastral teritorial
Post vamal
Centrul de poștă

Acordurile și contractele financiare.

Proiectul finisat, dar pentru care se rambursează creditul este:

- „Proiectul Pilot de Aprovizionarea cu Apă și Canalizare” finanțat de Banca Mondială, care a creditat Ministerul de Finanțe. Valoarea proiectului 2775mii USD, credit 100% rambursabil în 30 ani, rata dobânzii 1,5% și taxa de angajament 0,5% din suma neretrasa.

Iar în curs de implementare este:

- „Programul Național privind Aprovizionarea cu Apă și Canalizare” finanțat de Banca Mondială, în cadrul căruia întreprinderea va beneficia de 1 500mii USD, credit 100% rambursabil în 30 ani, rata dobânzii 1,5% și taxa de angajament 0,5% din suma neretrasa.

Clienți și furnizori:

- Aceasta se referă la relațiile contractuale privind prestarea serviciilor de alimentare cu apă și/sau canalizare la peste 28mii consumatori din diverse categorii: populația, agenți economici și instituții;
- Furnizorii de bază ai întreprinderii sunt cei ce furnizează energie electrică, materiale și servicii necesare activității curente;
- Informarea consumatorilor se face prin mas – medie locală (TV, presă ș. a.). La fel consumatorii pot să depună cereri sau petiții la secretariatul întreprinderii sau să o transmită prin Poșta Moldovei sau e-mail-ul întreprinderii.

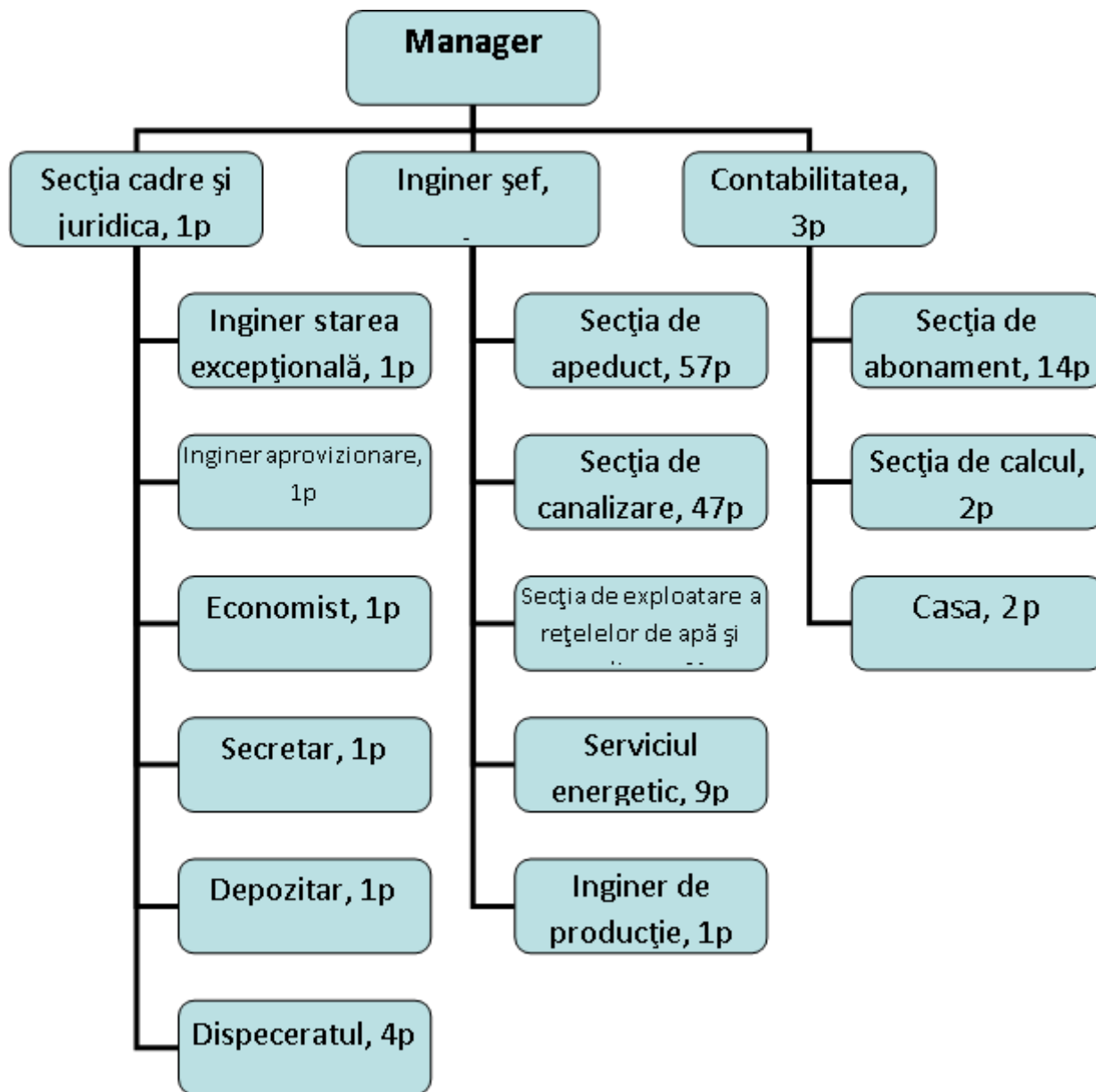
Relații cu entități similare din țară și peste hotare.

Relațiile Companiei cu alte entități similare din Republică se referă la schimb de experiență în diverse domenii de activitate, în special cu cele ce sunt implicate în procesul de implementare a proiectelor investiționale cum ar fi: Î.M. Apă - Canal” Orhei, Î.M. „Amen Ver”, SA „Servicii Comunale Florești” etc. La fel compania este membră a asociației profesionale apă-canal numită Asociația „Moldova Apă - Canal”.

4.2 Structura organizatorică a întreprinderii

Structura organizatorică existentă a întreprinderii este reprezentată în figura 4-1.

Figure 4-1: Organigrama existentă a Întreprinderii municipale „Apă - Canal” Cahul

Principalele secții ale companiei sunt:

- Secția de alimentare cu apă. Responsabilă de captarea, tratarea și transportarea apei. Deservește stația de tratare și 6 stații de pompare apă. În cadrul acestui departament activează laboratorul, care monitorizează calitatea apei potabile. La fel, activează un atelier de deservire și reparație a utilajelor din stațiile de pompare apă și stația de tratare. În cadrul departamentului activează 57 de persoane;

- Secția de canalizare. Responsabil de exploatarea celor 3 stații de pompare ape uzate, colectorul de canalizare sub presiune (L 4,5km, Dn 400mm), a stației de epurare și a deversorului (L 5km și Dn 500mm). În cadrul stației de epurare activează laboratorul ce monitorizează calitatea apelor uzate întrate în stația de epurare și calitatea apei deversate în r. Prut. În cadrul acestui departament activează 47 de persoane;
- Secția de exploatare a rețelelor de alimentare cu apă și canalizare. Responsabil de lucrările de întreținere și reparație a 80km de rețele de alimentare cu apă și 51,6km de rețele de canalizare. În cadrul acestui departament activează serviciul de dispecerat cu 4 persoane. Numărul total de persoane din cadrul acestui departament este de 31;
- Serviciul energetic. Responsabil de exploatarea utilajului electric, monitorizează consumul de energie electrică etc. În cadrul acestui serviciu sunt angajate 9 persoane;
- Secția de abonament, calcul și casa. Responsabil de contractarea clienților, evidența abonaților, facturarea serviciilor și încasarea plăților. Numărul total de persoane 18;
- Secția de contabilitate. Responsabil de evidența contabilă a activității companiei. Numărul total de persoane 3.

Posturile cheie ale întreprinderii sunt:

- Managerul general, responsabil de strategia de dezvoltare a întreprinderii precum și de aprobarea planurilor de activitate și dezvoltare a secțiilor, aprobă bugetul de venituri și cheltuieli, identifică oportunități de afaceri, asigură managementul general al întreprinderii etc;
- Inginerul-șef, responsabil de activitatea de producție a întreprinderii precum și de procesul de dezvoltare a acesteia;
- Contabil-șef, responsabil de evidența contabilă a întreprinderii conform cerințelor Standardelor naționale;
- Specialist resurse umane și aspecte juridice, responsabil de managementul resurselor umane și a aspectelor juridice;
- Inginer pe starea excepțională, responsabil de aspectele privind protecția civilă;
- Inginer de aprovizionare se ocupă cu aprovizionarea materialelor pentru necesitățile întreprinderii;
- Economist, responsabil de întocmirea planurilor curente și a celor de previziune, elaborarea proiectelor de tarife și de analiza activității întreprinderii;
- Inginer de producție, responsabil de eliberarea condițiilor tehnice și controlul asupra îndeplinirii lor, prezentarea actelor de îndeplinire a lucrărilor, întocmirea devizelor de cheltuieli;
- Șeful de laborator este responsabil pentru controlul calității apei. Execută controlul calității apei potabile, care se face în conformitate cu reglementările în vigoare, la fel verifică calitatea apei epurate ce se deversează în emisar;
- Inginer programist, responsabil de gestionarea soft-urilor din cadrul întreprinderilor.

Întreprinderea are suficienți muncitori calificați, ingineri și tehnicieni pentru a exploata sistemele de alimentare cu apă și canalizare. În conformitate cu Statele de personal, pentru anul 2011, sunt 182 de angajați. Din totalul de angajați: 21 de persoane sunt cu studii superioare; 42 persoane cu studii medii speciale și 119 persoane cu studii medii generale.

4.3 Analiza proceselor de management

Directorul General are responsabilitățile privind situația financiară a întreprinderii, pentru realizarea planurilor pe termen scurt, mediu și lung, cu scopul realizării obiectivelor stabilite, prin asigurarea cu personal, utilaje și materialul necesare. Directorul negociază contractul colectiv de munca, semnează contracte cu furnizori și consumatori. Asigură respectarea normativelor în vigoare privind asigurarea populației cu apă și deversarea apelor epurate. Asigura conformitatea cu legislația relevantă în activitatea sa de întreprinzător și reprezintă interesele companiei în fața organelor de drept etc

Inginerul – șef are responsabilitatea de exploatare tehnică a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, în conformitate cu reglementările în vigoare, asigurând prestarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare la cantitatea cerută de consumatori și la calitatea conform standardelor în vigoare. La fel asigură protecția angajaților implicați în exploatarea sistemelor. Elaborează regulamente de exploatare a mașinilor și mecanismelor, instrucțiuni pentru securitate tehnică și protecție. Elaborează planurile de dezvoltare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare. Coordonează elaborarea de condiții tehnice pentru noi consumatori, etc.

Contabilul-șef are responsabilitatea de a face înregistrările contabile în conformitate cu standardele naționale de contabilitate și altă legislație în vigoare. Completează și prezintă instituțiilor abilitate rapoartele financiare și statistice, execută calculele pentru impozitare, precum și alte activități legate de contabilitate. Verifică corectitudinea facturării serviciilor precum și procesul de încasare a facturilor.

Table 4-2: Analiza SWOT a Întreprinderii Municipale „Apă - Canal” Cahul

Puncte tari	Puncte slabe
Personal suficient de pregătit pentru exploatarea sistemelor AAC	Pierderi de apă în cadrul sistemului de existent
Management adecvat	Necesitatea de renovare a stației de tratare a apei din or. Cahul
Existența capacităților de dobândire și tratare a apei și ca urmare capacitate de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă	Lipsa acoperirii cu infrastructură de canalizare a întregii zone deservite
Dotarea întreprinderii cu echipament necesar exploatarea sistemelor	Lipsa unui contract de gestiune a sistemului, care ar reglementa relațiile dintre proprietarii infrastructurii și operatorul de servicii.
Grad înalt de satisfacere a nevoilor consumatorilor	Capacitate limitată a întreprinderii de a cofinanța proiectele de investiții în domeniu;
	Aprobarea a 2 tipuri de tarife pentru consumatorii populația, până la 5m ³ /lună și peste.
Oportunități	Amenințări
Poziție de monopol natural	Capacitatea limitată a populației de a suporta costurile de exploatare a sistemelor AAC;
Participarea în prezent în cadrul Proiectului Național de Alimentare cu Apă, finanțat de BM	Grad scăzut de acces a populației la serviciul de canalizare
Posibilitatea de a extinde sistemul de alimentare cu apă și canalizare în localitățile rurale limitrofe	Poluarea apelor râului Prut - sursa de apă
	Suținere financiară redusă din partea proprietarului privind renovarea sistemelor AAC

	Renunțarea unor agenți economici la serviciile de alimentare cu apă datorită tarifului diferențiat aprobat
--	--

Scopurile privind dezvoltarea întreprinderii sunt:

- Creșterea gradului de acces la serviciile de alimentare cu apă și canalizare a populației;
- Majorarea vânzărilor cu scopul de a optimiza costurile din motivul supradimensionării sistemului de alimentare cu apă și canalizare ca urmare a decăderii consumului industrial și al populației (comparativ cu cel planificat la momentul construcției sistemelor);
- Eficientizarea managementului cu scopul întăririi capacităților operaționale privind gestiunea sistemului de alimentare cu apă și de canalizare.

5 Cadrul legal

În Republica Moldova, la moment, serviciul public de alimentare cu apă și canalizare nu are o reglementare distinctă, adică nu există un cadru juridic unitar privind înființarea, organizarea, gestionarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare al localităților. În acest caz, se impune aplicarea în domeniu a legislației cu caracter general în materie de servicii publice de gospodărie comunală și anume Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402-XV din 24.10.2002, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.14-17/49 din 07.02.2003, precum și:

- Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 32-35 din 09.03.2007;
- Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435-XVI din 28.12.2006, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 29-31/91 din 02.03.2007;
- Legea cu privire la parteneriatul public-privat nr. 179-XVI din 10.07.2008, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 165-166/605 din 02.09.2008;
- Legea cu privire la concesiuni nr. 534-XIII din 13.07.95, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 67/752 din 30.11.1995;
- Hotărârea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.164 din 29.11.2004 privind Metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 218-223 din 03.12.2004;
- Hotărârea Guvernului nr. 1006 din 13.09.2004 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la concesiunea serviciilor publice de gospodărie comunală, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 171 din 17.09.2004;
- Hotărârea Guvernului nr. 102 din 27.02.1996 despre măsurile pentru executarea Legii cu privire la concesiuni, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 32-33/221 din 30.05.1996;
- Hotărârea Guvernului nr. 656 din 27.05.2002 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind folosirea sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 71-73 din 06.06.2002;
- Cât și a altor acte legislative și normative în vigoare.

Cadrul legal existent conține atât prevederi confuze, contradictorii și depășite, cât și aspecte clare, concise, care poate totuși constitui un reper suficient pentru înființarea, organizarea, gestionarea, finanțarea și controlul funcționării serviciului de alimentare cu apă și canalizare.

Prin urmare, este necesară adoptarea unei Legi a serviciului de alimentare cu apă și canalizare, care să reglementeze toate aspectele privind înființarea, organizarea, gestiunea și funcționarea acestui serviciu. Necesitatea adoptării acestui act legislativ derivă din specificul serviciului de alimentare cu apă și canalizare comparativ cu alte servicii publice de gospodărie comunală. O reglementare generală, cum este Legea nr. 1402-XV din 24.10.2002 nu reușește să asigure reflectare tuturor aspectelor specifice înființării, organizării și gestionării acestui serviciu.

De asemenea, se impune armonizarea cadrului legal și normativ, având drept principiu de bază descentralizarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare. Întru realizarea acestui deziderat urmează să fie abrogate toate actele depășite, confuze și contradictorii, precum și modificarea normelor contradictorii din unele acte legislative și normative care reglementează serviciile publice de gospodărie comunală.

Forme de gestiune a serviciului de alimentare cu apă și canalizare.

În Republica Moldova, serviciile de alimentare cu apă și canalizare sunt organizate conform principiului autonomiei prin descentralizare, autoritățile administrației publice locale având competența exclusivă privind înființarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea și controlul funcționării acestora.

Serviciile de alimentare cu apă și canalizare, fiind responsabilitatea autorităților administrației publice locale, se înființează, se organizează și se gestionează potrivit deciziilor adoptate de autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale, în funcție de gradul de urbanizare, de importanța economico-socială a localităților, de mărimea și de gradul de dezvoltare ale acestora și în raport cu infrastructura tehnico-edilitară existentă. Însă, aceste servicii vor exista și funcționa cu maximă eficiență în fiecare localitate, doar în cazul când autoritatea publică locală va dispune de mijloace financiare suficiente pentru înființarea lor.

Gestiunea serviciilor publice de gospodărie comunală se organizează prin:

- Gestiune directă;
- Gestiune indirectă sau parteneriat public-privat;
- Contract de prestări servicii.

Alegerea formei de gestiune a serviciului de alimentare cu apă și canalizare se face prin decizie a autorităților administrației publice locale, în funcție de natura serviciului, de interesele curente și de perspectivă ale populației și unităților administrativ-teritoriale, precum și de complexitatea sistemelor publice de gospodărie comunală.

Gestiunea directă este modalitatea de gestiune prin care autoritățile administrației publice locale își asumă, în calitate de operator, toate sarcinile și responsabilitățile privind organizarea, conducerea, administrarea și gestionarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare. Această formă de gestiune se realizează prin compartimente specializate organizate în cadrul autorităților publice locale. Acest operator își desfășoară activitatea în baza unui Regulament de organizare și funcționare, elaborate și aprobat de autoritatea administrației publice locale.

După teoriile care au dominat până nu demult, cel mai recomandabil mod de gestiune ar fi cel al gestionării directe, întrucât autoritățile publice cunosc mai bine limitele interesului general, putând mai lesne modifica organizarea serviciului, atunci când utilizatorul o cere. În prezent, este unanim admis și demonstrat, în practică, că acest mod de gestiune a serviciilor publice de gospodărie comunală îngreunează activitatea autorităților publice locale, având de suferit tocmai consumatorii.

În cazul gestiunii indirecte sau parteneriat public-privat, autoritățile administrației publice locale transferă unuia sau mai multor operatori, în baza unui contract de delegare a gestiunii, toate sarcinile și responsabilitățile privind furnizarea/prestarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare, precum și administrarea și exploatarea sistemelor de utilități publice aferente acestora.

În practică, gestiunea indirectă poate opera fie către un agent privat (indiferent de forma de organizare juridică), fie către asociațiile consumatorilor de apă din localitate. În

funcție de cerințele de prestare a serviciului înaintate prin caietul de sarcini de către autoritatea publică locală, se va opta pentru un anumit contract prin care să se transmită gestiunea serviciului public de alimentare cu apă și canalizare. Selectarea agentului privat se va face prin licitație publică.

Concesiunea este un mod de gestiune indirectă a serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare, realizată în baza unui contract de concesiune.

Formele contractuale de realizare a parteneriatului public-privat sunt următoarele:

- Contract de antrepriză/prestări servicii;
- Contract de administrare fiduciară;
- Contract de locațiune/arendă;
- Contract de concesiune;
- Contract de societate comercială sau de societate civilă.

În materia serviciilor publice de gospodărie comunală poate fi folosit doar contractul de concesiune sau alte forme contractuale neinterzise de lege.

Prestarea serviciilor publice prin gestiune indirectă sau parteneriat public-privat impune:

- Degrevarea bugetului local de cheltuielile necesare cu organizarea și prestarea serviciului public. Una din condițiile esențiale ale delegării gestiunii serviciilor publice fiind tocmai capacitatea financiară a agentului economic;
- Creșterea eficienței prestațiilor în paralel cu reducerea costurilor în condițiile concurenței la care este supusă societatea comercială;
- Realizarea de investiții, reabilitarea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale pe spatele operatorului;
- Posibilitatea administrației publice locale de a retrage oricând gestiunea serviciului public în condițiile în care prestatorul nu-și realizează obligațiile față de beneficiari.

Se estimează că această modalitate de gestiune se va dezvolta din ce în ce mai mult, deoarece oferă colectivităților un mijloc sau un instrument prin intermediul căruia sunt satisfăcute nevoile cetățenilor.

Gestiunea serviciilor publice de gospodărie comunală prin contract de prestări servicii a fost introdusă de curând prin modificarea legislației în vigoare, însă ridică probleme sub aspectul interpretării și reglementării juridice. Un contract de prestări servicii presupune o obligație de prestare a serviciilor din partea unei părți către cealaltă, cea din urmă fiind obligată la plata unei retribuții convenite. De fapt, autoritatea publică încheind un contract cu particularul, îi transmite acestuia dreptul de a presta serviciul public către beneficiari. Abia, între particular (care gestionează serviciul public) și beneficiar va exista un contract de prestări servicii.

Gestiunea serviciului de alimentare cu apă și canalizare prin intermediul întreprinderilor municipale, realizează o formă de gestiune intermediară, între cea directă și cea indirectă. În acest caz, autoritatea publică locală înființează întreprinderea municipală, o dotează, îi stabilește un regulament de organizare și funcționare în baza căruia își va desfășura activitatea. Întreprinderea municipală este persoană juridică, răspunde pentru obligațiile sale cu propriul patrimoniu, fiind exclusă răspunderea unității administrative-teritoriale pentru obligațiile acesteia și invers. În desfășurarea activității sale, între-

prinderea municipală se va comporta precum un veritabil agent economic. Totuși, întreprinderile municipale au o autonomie relativă și o mare influență a politicului asupra conducerii acestora, în detrimentul cetățenilor, beneficiari ai serviciului de alimentare cu apă și canalizare. Până de curând, majoritatea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare au fost prestate de întreprinderi municipale (de cele mai multe ori cu capacități reduse), rezultatul fiind operarea ineficientă realizată la scara sub-optimală, fără acces la resurse financiare și capacități tehnice și manageriale limitate pentru a dezvolta nivelul serviciilor.

Forma de organizare a operatorilor de servicii publice.

Legislația în vigoare prevede că serviciile publice de gospodărie comunală (din care face parte și serviciul de alimentare cu apă și canalizare) sunt furnizate/prestate de operatori specializați, care pot fi:

- Compartimente de specialitate ale administrației publice locale;
- Agenți economici, indiferent de forma juridică de organizare;
- Persoane fizice și/sau asociații ale acestora.

Compartimentele de specialitate ale administrației publice locale sunt entități fără personalitate juridică organizate în cadrul autorității publice locale fiind finanțate direct din bugetul local. Cheltuielile pentru întreținerea acestor compartimente nu se includ în calculul de formare a tarifului respectiv, deoarece ele sunt finanțate din buget.

Agenții economici și asociațiile de persoane fizice sunt persoane juridice de drept privat, respectiv beneficiază de același regim juridic indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare.

Agenții economici pot fi organizați în întreprinderi municipale, societăți pe acțiuni, în comandită, societăți cu răspundere limitată, întreprinderi cu alte forme juridice de organizare. Această enumerare este exemplificativă, oricând pot apărea noi forme de organizare a persoanelor juridice.

Forma de organizare a furnizorilor /prestatorilor de servicii publice de gospodărie comunală poate fi oricare din cele prevăzute de legislația ce reglementează activitatea de antreprenorial, doar că modul de atribuire a gestionării serviciului public este diferit. De exemplu, dacă autoritatea publică locală (consiliul local) decide să înființeze o întreprindere municipală care va avea ca gen de activitate prestarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare, atunci, acest drept i se va acorda în baza deciziei consiliului local, fără a organiza licitație publică. În cazul în care autoritatea publică locală se pronunță asupra acordării dreptului de a presta serviciul de alimentare cu apă și canalizare unui alt agent economic (societate pe acțiuni, societate cu răspundere limitată), în baza unui contract de concesiune, atunci, conform legislației în vigoare, se va organiza obligatoriu licitație publică. Legea nr. 1402-XV din 24.10.2002 prevede că delegarea gestiunii serviciilor publice de gospodărie comunală către operatori se va face în condiții de transparență, prin licitație publică organizată conform legii.

Persoanele fizice pot presta serviciul de alimentare cu apă și canalizare în baza unui contract de concesiune, în condițiile stipulate în Legea cu privire la concesiuni. Asociațiile de persoane fizice, organizate ca persoane juridice, reprezintă o tendință nouă pentru Republica Moldova, având drept scop plasarea consumatorului final în mijlocul preocupărilor serviciilor publice.

În practică, serviciul de alimentare cu apă și canalizare în Republica Moldova este furnizat de către compartimente din cadrul primăriilor, societăți pe acțiuni, întreprinderi municipale, societăți pe acțiuni, asociații de consumatori, în baza a diferitor forme de

gestiune (concesiune, gestiune directă, gestiune indirectă). În mediul rural, acest serviciu este prestat de compartimente din cadrul primăriilor, întreprinderi municipale și asociații de consumatori, respectiv, în mediul urban – majoritatea o constituie întreprinderile municipale, mai puțin societățile pe acțiuni.

Sistemele publice de gospodărie comunală.

Ansamblul bunurilor mobile și imobile, dobândite potrivit legii, constând din terenuri, clădiri, construcții și instalații tehnologice, echipamente și dotări funcționale, specific unui serviciu de gospodărie comunală, prin ale cărui exploatare și funcționare se asigură furnizarea/prestarea serviciului dat poartă numele de sisteme publice de gospodărie comunală.

Serviciile publice de gospodărie comunală se furnizează/prestează prin intermediul sistemelor publice de gospodărie comunală, care fac parte integrantă din infrastructura edilitară a localităților. De asemenea, sistemele publice de gospodărie comunală, inclusiv terenurile aferente, fiind de folosință, interes sau utilitate publică, aparțin, prin natura lor sau potrivit legii, domeniului public al unităților administrativ-teritoriale.

Aceste bunuri, care aparțin domeniului public al unității administrativ-teritoriale, sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile. Prin urmare:

- Nu pot fi înstrăinate, nici prin privatizare sau depunere în capitalul social al unei persoane juridice;
- Nu se pot constitui obiect al gajului sau al unei alte garanții reale;
- Nu pot fi supuse urmăririi silite, nici chiar în cazul insolvenței persoanei juridice care le gestionează;
- Dreptul de proprietate asupra lor nu se stinge prin neuz;
- Nu pot fi dobândite de persoane fizice sau juridice prin uzucapiune.

Sistemele publice de gospodărie comunală cu terenurile aferente se inventariază și evidența lor se ține în cadastrul imobiliar-edilitare, organizate la nivelul unităților administrativ-teritoriale conform legii, în vederea identificării, înregistrării și reprezentării pe hărți și planuri cadastrale, precum și în documentația de urbanism și amenajare a teritoriului.

Indiferent de modul de dobândire, ansamblul bunurilor mobile și imobile care asigură furnizarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare fac parte din domeniul public al unității administrative teritoriale. Aceste bunuri sunt afectate prestării unui serviciu public, care folosește întregii colectivități.

Regionalizarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare.

Regionalizarea serviciilor de apă și canalizare, este un proces care își propune să depășească fragmentarea excesivă a sectorului și să realizeze economii. Deși nu este reglementat, în practică, se studiază o astfel de posibilitate. Spre exemplu, unii operatori specializați în prestarea serviciului de alimentare cu apă, sunt orientați spre furnizarea apei nu doar în localitatea de bază, ci și în localitățile adiacente.

Acest proces poate îmbrăca, exemplificativ, următoarele forme:

- Operatorul existent (de regulă întreprinderile municipale sau societățile pe acțiuni) să-și lărgască aria de furnizare a apei în localitățile adiacente sau pe întreg raionul. Autoritățile deliberative ale administrației publice locale (consiliul local) vor delega gestiunea serviciului de alimentare cu apă și canalizare către

acest operator, dacă oferă cele mai bune condiții de furnizare a apei din toate punctele de vedere;

- Mai multe autorități ale administrației publice locale pot să înființeze o societate comercială, cu capital integral public sau mixt, căreia să-i transmită dreptul de a gestiona serviciul de alimentare cu apă în localitățile respective, precum și în alte riverane acestora;
- Dacă are resurse financiare, statul poate înființa întreprinderi de stat care vor presta serviciul de alimentare cu apă tuturor localităților dintr-un raion. Și în acest caz, autoritățile administrației publice locale vor decide delegarea gestiunii serviciului de alimentare cu apă din unitatea administrativ-teritorială respectivă întreprinderii de stat, dacă oferă cele mai bune condiții.

Regionalizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare în România, a demonstrat în timp, că a fost cea mai bună soluție, chiar dacă a fost mai mult impusă de Uniunea Europeană, decât ar fi identificat-o ca fiind cea mai bună la acel moment.

În urma studierii acestui fenomen în România, s-au reținut următoarele:

- Existența unui cadru legal care reglementează acest domeniu prin legi generale (de exemplu Legea serviciilor de utilități publice), legi speciale (de exemplu Legea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare), precum și alte norme care se conțin în diferite legi, hotărâri de Guvern, Ordonanțe de Guvern etc.;
- Reglementarea expresă a formei de organizare juridică a operatorului în Societate pe Acțiuni, având drept scop dezvoltarea unor companii de prestare a serviciului de alimentare cu apă și canalizare puternice. Membrii acționari ai acestor societăți sunt chiar autoritățile publice care l-au înființat, de a căror decizie depinde dezvoltarea în continuare a operatorului și căruia îi vor delega gestiunea serviciului de alimentare cu apă și canalizare;
- Asociațiile de dezvoltare intercomunitară (ADI) sunt înființate în baza legii (fiind expres numite astfel), pe principiul asocierii autorităților publice în scopul dezvoltării serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. În ciuda argumentelor pro și contra cu privire la înființarea și activitatea ADI, existența acestora este mai mult decât necesară. ADI este un intermediar „specializat” între autoritățile publice locale, în a căror competență este înființarea, organizarea, gestiunea, controlul serviciilor publice și operatorul regional, care prestează acest serviciu;
- Această formă de organizare și prestare a serviciului de alimentare cu apă și canalizare a fost posibilă doar conștientizării tuturor celor implicați și dorinței de a dezvolta astfel acest serviciu. Doar în cazul în care toate autoritățile publice au același scop pe care îl urmăresc (și anume dezvoltarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare și prestarea continuu și calitativă a acestuia) și depun toate eforturile pentru a-l realiza, operatorul regional se va dezvolta reușind să presteze serviciul la cel mai înalt nivel cu cel mai redus tarif;
- Pe lângă condițiile impuse de Uniunea Europeană, România a știut să-și perfecțeze legislația în folosul autorităților publice locale și operatorilor regionali. Spre exemplu, autoritățile publice locale creând operatorul regional s-au obligat să delege gestiunea serviciului de alimentare cu apă și canalizare propriului operator, reușind astfel să înlăture licitațiile publice, care sunt anevoioase, putând fi câștigate de alți operatori;

- Operatorul regional, care prestează serviciul public în mai multe localități se dezvoltă mult mai bine, decât un operator mic, într-o anumită localitate, deoarece are personal specializat, strategii de dezvoltare, planuri de acțiuni, accesibilitatea unor fonduri mai ușor etc.;
- Principiul solidarității stă la baza întregii activități a ADI și operatorului regional. Conform legislației înființarea serviciului de alimentare cu apă și canalizare(inclusiv și construcția sistemului public de alimentare cu apă și canalizare) cade în competența autorității publice locale. Însă prin contractul de delegare a gestiunii, consiliul local delege operatorului regional atât gestiunea serviciului, cât și construcția sistemelor de alimentare cu apă și canalizare. Bineînțeles că, după un plan de dezvoltare aprobat(care durează în timp), operatorul va construi bunurile aferente prestării serviciului respectiv, autoritatea publică uitând de finanțare, licitații publice, construcții etc.;
- La expirarea contractului de delegare a gestiunii, respectiv concesiunii bunurilor domeniului public(care este pe o perioadă de până la 49 de ani), toate sistemele de alimentare cu apă și canalizare construite pe parcursul anilor de către operatorul regional se întorc sau devin proprietatea publică a unității administrativ-teritoriale pe a cărui teren au fost construite. Aceste bunuri nu sunt proprietatea operatorului, fiind construite pe domeniul public al unităților administrativ-teritoriale respective;
- Fondul I.I.D. este o noutate foarte bună. Acest fond se compune din: redevența pe care ar trebui să o plătească operatorul autorităților publice locale pentru concesiunea domeniului public; dividendele pe care ar trebui să le primească membrii acționari ai operatorului; impozitul pe profit. Acești bani, conform legislației, ar trebui să intre în bugetul autorităților publice locale delegare a serviciului plătite fiind de către operatorul regional. Însă, acest fond este calculat conform legislației în vigoare, este arătat că aparține autorității publice locale, însă este folosit de către operatorul regional pentru dezvoltarea societății, construcția de noi apeducte etc. Sunt de părere că acest aspect poate fi împrumutat și folosit corespunzător și la noi în țară;
- Tariful unic pentru toate localitățile, care este aprobat de către toate autoritățile publice fondatoare este, de asemenea, un aspect foarte bun;
- Contractul de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și canalizare este cel mai amplu act juridic, unde sunt incluse toate aspectele privind organizarea, funcționarea, condițiile de prestare a serviciului de alimentare cu apă și canalizare, precum și concesiunea bunurilor domeniului public. Acesta este aprobat de toate autoritățile publice locale, membre ADI, care sunt și acționari ai operatorului regional. În baza acestui contract, operatorul regional poate fi constrâns să presteze serviciul la nivelul stipulat în clauzele acestuia(care corespund normele sanitare și tehnice) în interesul consumatorului. De asemenea, potrivit acestui contract, autoritățile publice locale nu au dreptul să intervină permanent în activitatea operatorului, lăsându-l să se dezvolte și să-și desfășoare activitatea corespunzător posibilităților și necesităților.

Prin caracteristicile care le prezintă, contractul de delegare a gestiunii poate fi folosit și în Republica Moldova, chiar dacă nu este reglementat expres în legislația în vigoare

Contractul de delegare a gestiunii se încheie între autoritatea publică locală și operatorul de servicii(prestatorul), stabilind astfel drepturile și obligațiile acestora în furnizarea serviciului de alimentare cu apă. Existența unui contract de delegare a gestiunii, care să conțină toate normativele privind livrarea calitativă și continuă a apei potabile(așa

numitul caiet de sarcini), dreptul de locațiune a sistemelor de alimentare cu apă, volumul investițiilor, modalitățile de modificare și încetare a contractului, răspunderea în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligațiilor contractuale etc. vor exclude pe viitor neînțelegerile între autoritatea publică locală și operatorul de servicii vis-a-vis de prestarea serviciului.

Doar în baza contractului de delegare a gestiunii fiecare din părțile contractante poate să-și ceară drepturile atunci când sunt încălcate de cealaltă parte, precum și impunerea respectării obligațiilor pe care și le-a asumat prin contract. În lipsa unui astfel de act juridic, autoritatea publică locală nu poate face dovada prestării necalitative a serviciului de alimentare cu apă, deoarece normativele de prestare a serviciului nu au fost negociate și acceptate de operator, respectiv, acesta va susține că prestează serviciul la cel mai înalt nivel. Dar, nici prestatorul nu va putea să-și apere interesele atunci când autoritatea publică locală intervine în activitatea acestuia (depășind limitele admise), drepturile și obligațiile acestora neregăsindu-se în careva acte juridice.

Atunci când autoritățile locale sesizează abateri de la normele de furnizare a apei potabile, stabilite în caietul de sarcini, punând în pericol viața și integritatea cetățenilor, comunică prestatorului neconcordanțele, urmând a fi înlăturate de către acesta. În situația în care prestatorul încalcă în repetate rânduri prevederile contractului de delegare a gestiunii, respectiv a caietului de sarcini, urmată de nesupunerea acestuia întru înlăturarea acestora, poate avea ca finalitate rezilierea contractului de către autoritatea publică locală.

Partea reglementară a contractului de delegare a gestiunii, unde sunt indicate condițiile de prestare a serviciului (de exemplu calitatea apei), autoritatea publică locală poate să o modifice de fiecare dată când legislația o cere sau este pusă în pericol viața oamenilor. Modificarea contractului de delegare a gestiunii de către autoritatea publică locală, este posibilă de fiecare dată când interesul public (al cetățenilor) o cere (de exemplu, mărirea teritoriului de prestare a serviciului).

De asemenea, contractul de delegare a gestiunii este și o măsură de protecție a operatorului în situația politică actuală a Republicii Moldova. Existența unui astfel de contract, alimentată de o furnizare corespunzătoare a serviciului de alimentare cu apă, este o măsură de protecție a operatorului, indiferent de politica care se va purta în unitatea administrativ-teritorială respectivă. Nici o autoritate publică nu poate rezilia contractul de delegare a gestiunii, atâta timp cât operatorul își îndeplinește obligațiile contractuale.

Un contract model de delegare a gestiunii unui serviciu public nu este reglementat expres în legislație, fapt pentru care autoritățile publice locale urmează să-l reglementeze la nivel local, prin aprobarea de către consiliul local. Doar că autorităților publice locale nu sunt suficient pregătite să întocmească conținutul acestor contracte. Acest aspect trebuie dirijat fie prin reglementări legale, fie prin întocmirea contractelor de către specialiști în domeniu.

Necesitatea regionalizării serviciului de alimentare cu apă și canalizare este mai mult decât necesară, având în vedere situația actuală a serviciului prin localitățile Republicii Moldova: imposibilitatea autorităților publice locale să-l gestioneze direct (într-adevăr ar fi foarte bucurătoare să scape de problema gestionării serviciului, cu condiția existenței unui prestator care să le distribuie apă potabilă calitativă, 24/24 ore, la un preț accesibil); inexistența unor agenți economici în localități care ar putea gestiona acest serviciu; imposibilitatea conlucrării cu consumatorii, în cazul asociațiilor din care fac parte. Apoi, regionalizarea, urmărește nu doar servicii continue la prețuri cât mai bune, ci un operator specializat, cu o capacitate managerială în domeniu, cu un personal specializat, etc.

5.1 Formele juridico - instituționale practicate de donatorii internaționali.

Scopul acestui capitol este revizuirea critică a formelor juridice și instituționale pentru furnizarea în comun a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Analiza s-a făcut în baza rapoarte relevante și documentația prezentată echipei de experți de punctul Focal AAC GIZ.

Practicile aplicate de către investitori în ultimii ani au abordat și problematica creșterii capacităților instituționale ale operatorilor serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

În acest context pioneri care au contribuit la elaborarea unor aspecte instituționale a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în cadrul proiectelor realizate a fost Proiectul Elveției de Apă și Sanitație în Moldova ApăSan.

Proiectul BERD, BEI și NIF a promovat ideea regionalizării serviciilor de alimentare cu apă și canalizare prin delegarea gestiunii operatorului existent din centrul raional, fostă întreprindere municipală. Finanțatorul a stabilit și principiile de organizare și funcționare a serviciilor, luând ca bază experiența României, conducându-se cred-că de principiu că sunt țări înrudite și care practică aceeași limbă. În concluzie nu va fi nevoie de tradus documente și informații.

România fiind antrenată în procesele de pre-aderare și coeziune, a avut cu totul o altă pistă în această competiție. Încă din 2001, autoritățile române au elaborat programe destinate să sprijine autoritățile locale în efortul lor:

- De a avea acces la finanțarea internațională în așezările mici și medii pentru a reabilita și moderniza infrastructura locală de apă și canalizare;
- De a promova operatori regionali care să se auto-susțină prin introducerea principiilor de recuperare costuri și eficiență în activitățile lor.

Regionalizarea este elementul cheie pentru îmbunătățirea calității și eficienței costurilor serviciilor de apă, cu scopul de a îndeplini obiectivele de mediu, dar și de a asigura caracterul durabil al investițiilor, strategiei de dezvoltare a sectorului apă pe termen lung și al creșterii regionale echilibrate.

BERD –ul a promovat în acest proiect două concepte:

- Extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare;
- Extinderea managementului serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

Aceste elemente au fost consolidate prin întărirea capacităților de operare și instituționale ale Întreprinderilor Municipale.

Delegarea managementului serviciilor este fundamentul organizării instituționale și operaționale a managementului serviciului de apă și de canalizare și este destinată să:

- Ofere o relație echilibrată între autoritățile locale și operatorul regional;
- Concentreze contractul de delegare pentru pregătirea, finanțarea și executarea planului de investiții ca bază pentru întărirea performanței operatorului;
- Conducă aspectele cheie pentru o gestionare eficientă, dinamică și durabilă a sistemului de apă și de canalizare, în special în ceea ce privește:
  - Sistemul de management al patrimoniului și de asigurare financiară;
  - Sistemul tarifar;
  - Procesul de control și raportare.

Studiul elaborat de BDO Consult în scopul determinării oportunității investiției a făcut unele tentative de a elucida tematica întăririi capacităților instituționale operatorilor serviciilor de alimentare cu apă.

Necătând ca consultantul a întreprins toate măsurile de a elucida problemele operatorilor de apă și canalizare din R. Moldova, termenii de referință pe care le-a avut și deficitul de timp, nu i-a permis să pregătească o analiză mai profundă a căilor de dezvoltare instituțională a serviciilor comunale de utilitate publică.

Din punctul nostru de vedere este necesar de a avea asupra acestui subiect o abordare mult mai profundă și pentru un termen lung.

Aceasta ar include următoarele studii și analize:

Studierea/actualizarea cadrului instituțional și managerial:

- Pregătirea unei analize cuprinzătoare a cadrului instituțional general al Întreprinderii Municipale (Operator al serviciilor de alimentare cu apă și canalizare) și al celorlalte părți implicate în serviciile de apă și canalizare cu descrierea modului actual de organizare, a rolurilor și responsabilităților lor;
- Analiza sistemelor de conducere adoptate, definirea unei direcții strategice și implicarea în managementul de zi cu zi al serviciilor de apă-canal;
- Analiza acordurilor contractuale dintre administrația publică locală și compania de apă și a altor obligații contractuale ale companiei;
- Elaborarea unei descrieri cuprinzătoare a structurii actuale a companiei de apă, cuprinzând descrierea structurii interne de conducere, reglementările privind personalul și veniturile din ultima perioadă;
- Analiza structurii resurselor umane ale companiei; analiza sistemului de management, sistemului de stimulente și a politicilor specifice privind resursele umane (inclusiv nivelul de competențe și de capacitate managerială, financiară, de IT, operațională și tehnică).

Analiza infrastructurii de apă-canal și a conducerii sale așa cum este detaliat mai jos:

- Inventarul, situația și dreptul de proprietate al infrastructurii de apă-canal;
- Politici și practici de management ale infrastructurii;
- Exploatarea și întreținerea sistemelor, bugete, standarde și practici;
- Nivelul serviciilor de apă (NS – siguranța și calitatea alimentării cu apă) și bilanțul apei;
- Evaluarea capacității instituționale de exploatare pe o bază solidă și eficientă de recuperare a costurilor luând în considerare necesarul de investiții viitoare;

Analiza managementului financiar și a sistemului de relații cu clienții:

- Contorizare, sistem de facturare, politică de colectare a veniturilor, practici și mecanisme privind conturile client;
- Analiza politicilor actuale pentru reducerea costurilor de exploatare;
- Analiza instalării, verificării și întreținerii apometrelor, a stabilirii sistemelor de păstrare a înregistrărilor, a instalării și exploatarea instalațiilor de testare a apometrelor care vor fi furnizate în următoarele etape;

- Evaluarea metodelor contabile, a bilanțelor și a declarațiilor de venituri cu analiza situației financiare actuale;
- Evaluarea mecanismelor de stabilire a tarifelor, și a practicilor actuale; analiza gradului în care consumatorii își permit tarifele actuale;
- Evaluarea structurii tarifelor;
- Evaluarea fluxului bănesc și a componentelor sale, indicatori financiari, previziuni SWOT și financiare luând în considerare tendința consumului (scăderea consumului de apă);
- Analiza orientărilor consumatorilor și politici de servicii pentru consumatori; analiza calității și continuității serviciilor de furnizare a apei în legătura cu reducerea costurilor și întreținerea apometrelor.

Necesitatea unor studii complete vine din diferențele care există între starea tehnică, economică și managerială a operatorilor de servicii din România și Moldova. De asemenea necesită de luat în considerație și diferența enormă dintre nivelurile de urbanizare a localităților din aceste țări.

Descrierea unei structuri administrative a ariei de prestare a serviciilor a județului Satu Mare ar fi următoarea:

- Municipii:
  - Satu Mare – 115 000 locuitori;
  - Carei – 23 250 locuitori.
- Orașe:
  - Negrești Oaș – 13 95 locuitori;
  - Tîșnad – 9 649 locuitori.
- Comune:
  - 226 de sate – 206 593 locuitori.

Doar localitățile cu un grad înalt de urbanizare au peste 160 mii de locuitori, ceea ce transformă operarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare într-o afacere profitabilă, după atragerea investițiilor necesare renovării infrastructurii învechite.

Situația din R. Moldova, din punct de vedere a localităților cu un nivel înalt de urbanizare, este mult mai dificilă.

În conformitate cu datele prezentate în anexă, putem constata că pentru a gestiona eficient un sistem de alimentare cu apă (un sistem regional este eficient în situația în care aria de deservire depășește 100 000 locuitori), este necesar organizarea unui operator al cărui zonă de deservire va depăși hotarele administrative ale unui raion. În concluzie, este necesar de a calcula randamentul gestiunii unui operator regional în fiecare caz individual.

Conform datelor statistice numai 5 raioane (Soroca, Ungheni, Orhei, Hîncești și Cahul) și 2 municipii (Chișinău și Bălți) ar putea corespunde acestor cerințe.

În centrele raionale și orașe serviciile de alimentare cu apă și canalizare sunt operate de 38 de operatori, dintre care 31 sunt Întreprinderi Municipale și 7 Societăți pe Acțiuni. În localitățile rurale operatorii au următoarele forme de organizare:

- Întreprinderi municipale;

- Asociații a utilizatorilor de apă;
- Societăți cu răspundere limitată;
- Întreprinderi individuale;
- Gospodării țărănești.

Primele două forme au fost organizate în cadrul proiectelor investiționale implementate de administrația publică locală în comun cu donatorii. Celelalte forme s-au înființat ca urmare a preluării proprietății asupra surselor de apă în rezultatul dezmembrării gospodăriilor agricole colective (colhozuri) și renovarea sistemelor de alimentare cu apă în aceste localități. În realitate sistemele de alimentare cu apă sunt gestionate de operatori, care au o formă de organizare atât publică cât și privată. Din punct de vedere instituțional această situație nu este reglementată.

Etapele și activitățile care au fost parcurse în vederea implementării cadrului instituțional.

Înființarea, organizarea, funcționarea și gestiunea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare sunt fundamentate pe baza unor studii de specialitate (de oportunitate) care vor analiza următoarele elemente:

- Nevoile comunităților locale;
- Mărimea, gradul de dezvoltare și particularitățile economico-sociale ale localităților;
- Starea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare existente;
- Posibilitățile locale de finanțare a exploatării și funcționării serviciului, respectiv a înființării ori dezvoltării infrastructurii tehnico-edilitare aferente;
- Raportul cost-calitate optim pentru serviciul furnizat/prestat utilizatorilor;
- Acest studiu a fost realizat de către consultantul selectat de donatori.

Acțiuni preliminare.

- Organizarea unei dezbateri publice în ceea ce privește înființarea, funcționarea și gestiunea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, precum și nivelurile de servicii care au fost propuse;
- Ședințe și prezentări a variantelor și soluțiilor tehnice privind fiabilitatea proiectului;
- Adoptarea de către consiliile locale a hotărârilor de aprobare a:
  - Acordul de asociere privind implementarea proiectului;
  - Indicatorilor de performanță (nivelurile de servicii);
  - Graficului de ajustare a tarifului.

Hotărârea privind alegerea modalității de gestiune a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare (pe baza studiului menționat anterior) a fost impusă prin Acordul de proiect semnat de Bancă și reprezentanții administrațiilor publice locale – Primarii.

Informarea publicului asupra hotărârilor adoptate de către autoritățile administrației publice locale a fost înfăptuită cu un grad slab de conștientizare a populației din localitățile implicate în proiect. Nu au fost tipărite foi volante, fluturași și ghiduri explicative.

Această situație provoacă neînțelegeri chiar și în rândurile consilierilor noi aleși din motivul că ei nu au fost cei care au votat.

În concluzie: Lucrul de explicare și școlarizare trebuie să fie unul continuu, atât pentru populație cât și pentru aleșii locali.

Cel mai discutabil și prost îndeplinit de beneficiari, este indicatorul privind Graficul de ajustare a tarifului. Discuțiile înverșunate ale consilierilor din diferite fracțiuni politice (care sunt uniți atât cei din partidele de guvernare cât și cei din opoziție) privind opunerea de majorare a tarifelor sunt permanente. Din cauza neaprobării tarifului conform graficului BERD-ul poate stopa finanțarea. Componenta consilierilor din legislatura curentă nu doresc să se conforme cu hotărârile consilierilor din legislatura precedentă. Este neînțeleasă și opunerea îndeplinirii Hotărârilor Consiliilor precedente de către Primarii noi aleși. Necătfînd că au fost fondate Societăți pe acțiuni, implicarea politicului a deveni și mai mare. Consilierii locali au devenit membri ai Consiliului de administrare a Societății pe Acțiuni – Operator regional. Lipsa de reglementări clare în statutul societății, a transformat luptele politice de pe ringul Consiliului Local pe ringul Societății pe Acțiuni. Motivul este lipsa unui Statut cadru pentru societățile pe acțiuni, cu capital municipal 100%, ce va fi aplicat operării unor servicii comunale de utilitate publică. În majoritatea cazurilor directorii executivi ai SA sunt subminați de Consiliul de administrație. În cadrul proiectului BERD s-a stabilit că APL-urile din localitățile rurale vor veni în Societatea pe Acțiuni, deja fondată de Consiliul orășenesc, cu proprietatea construită din contul finanțării acordate de BERD, NIF și BEI.

Însă nu există nici un document care ar elucida condițiile de asociere, drepturile și obligațiile.

Mai mult ca atât nu este un document care ar stipula și condițiile de retragere din Societatea pe acțiuni.

Cea mai complicată problemă este dispersarea dintre consiliul orășenesc și cele sătești. Privind cooperarea intercomunitară, Proiectul, nu a dat un răspuns clar și posibil de realizat.

Fondarea operatorului regional și reorganizarea Întreprinderii Municipale în Societate pe acțiuni au fost reperatele finale propuse de către consultantul Băncii.

O parte din consilierii orășenești nu doresc să se asocieze, cu scopul gestionării în comun a serviciilor de alimentare cu apă, cu consiliile locale rurale.

Abordarea Băncii a conceptului că construcția infrastructurii trebuie să avanseze dezvoltarea cadrului instituțional și principiile de cooperare intercomunitară o consider greșită. După părerea consultantului aceste 2 verigi a dezvoltării regionale necesită să fie avansate concomitent.

Activitatea de informare petrecută în paralel cu construcția infrastructurii în localitățile rurale de către operatorul regional va contribui la formarea unui consumator conștient al serviciului. Luând în considerație faptul că în perioada sovietică consumatorii din localitățile rurale nu plăteau pentru serviciile de alimentare cu apă și canalizare, aceasta ar contribui mult la creșterea școlarizării lor.

Legislația existentă nu prevede fondarea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară (exemplu României), nu reglementează Contractul – cadru de delegare a gestiunii, Caietul de sarcini și un șir de alte acte normative necesare procesului de cooperare intercomunitară pentru dezvoltarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. În condiția când unele sisteme regionale sunt deja construite și pregătite pentru furnizarea serviciilor, autoritățile publice locale sunt puse în fața unei dileme:

- De a aștepta reglementările legale a procesului de regionalizare și respectiv a cooperării intercomunitare; sau
- De a continua procesul de regionalizare, prin aprobarea unor documente normative locale cu asumarea unor posibile riscuri.

Este o etapă foarte importantă a procesului de dezvoltare a serviciilor regionale de alimentare cu apă și canalizare și a cooperării intercomunitare. Dreptul la eșec nu îl au nici APC, nici APL, nici Operatorii de servicii și nici societatea civilă.

Organizarea serviciului de alimentare cu apă în localitățile unde SDC/ApaSan a construit sistemele de alimentare cu apă.

În localitățile unde sistemele de alimentare cu apă au fost construite cu sprijinul SDC/ApaSan, gestiunea serviciului este asigurată de Asociația consumatorilor de apă. Este o formă de gestiune indirectă, folosită doar în localitățile rurale.

Înființarea Asociației consumatorilor de apă a fost o condiție impusă de către SDC/ApaSan, urmărindu-se implicarea cetățenilor în prestarea serviciului de alimentare cu apă. Rolul principal al asociațiilor, în special la etapa inițială, a fost de a asigura implicarea organizată și comună a cetățenilor în cadrul proiectelor, pentru a facilita comunicarea între cetățeni, administrația publică locală și SDC/ApaSan, de a mobiliza și organiza cetățenii, în scopul de a atinge o parte substanțială a lucrărilor și pentru a asigura contribuțiilor necesare pentru crearea fondului social al asociației necesare pentru activitatea sa în continuare. Ulterior, după finalizarea lucrărilor de construcții și punerea în funcțiune a obiectivelor, acestea vor fi gestionate de asociații, luând întreaga responsabilitate pentru funcționarea și activitatea acestui serviciu. De asemenea, prin crearea Asociației consumatorilor de apă s-a urmărit creșterea independenței față de autoritățile publice locale, precum și creșterea eficienței și calității managementului.

Plasarea consumatorului în mijlocul preocupărilor serviciului de alimentare cu apă, îl determină să se implice și să gestioneze serviciul în așa mod ca să-i asigure calitate și continuitate. Astfel, în cadrul Asociației consumatorilor de apă, cetățeanul are dreptul să decidă asupra celor mai importante probleme ale Asociației, să identifice și să aplice cele mai bune soluții pentru problemele care apar, să i se comunice despre activitatea Asociației, a cărei membru este – serviciul putând astfel să fie prestat în corespundere cu necesitățile consumatorului, și nu la întâmplare de către o întreprindere înființată de autoritatea publică locală.

Asociația consumatorilor de apă își desfășoară activitatea în baza statutului și a legislației în vigoare. Activitatea în cadrul acesteia este similară unei întreprinderi prestatoare de servicii. Există un personal corespunzător activității pe care o desfășoară (președinte, contabil, 2 tehnicieni, o unitate paznic), fiind remunerați în conformitate cu legislația în vigoare. Organizarea activității prin personalul angajat asigură desfășurarea eficientă a prestării serviciului de alimentare cu apă, exact ca orice operator specializat în furnizarea de servicii publice de gospodărie comunală. Plata pentru prestarea serviciului se ține sub control strict, cetățenilor li se eliberează chitanța pentru achitare. Sunt plătite corespunzător contribuțiile de asigurări sociale, medicale, impozitul pe profit al personalului angajat. De asemenea, darea de seamă către autoritatea publică locală, care va confirma continuarea activității Asociației, către Inspectoratul fiscal, ș.a.

Asociația consumatorilor de apă prestează serviciul public de alimentare cu apă și canalizare, în urma delegării gestiunii de către autoritatea publică locală.

Delegarea gestiunii serviciului de alimentare cu apă și canalizare se face în baza unui contract încheiat între autoritatea publică locală (consiliul local, reprezentat de primar) și furnizorul (în cazul nostru Asociația consumatorilor de apă). În contract se conțin dispo-

ziții cu privire la obiectul contractului, termenul acestuia, drepturile părților, modificarea și completarea contractului, răspunderea contractuală ș.a.

Parte integrantă a contractului va fi caietul de sarcini, unde vor fi prevăzute condițiile de furnizare a serviciului de alimentare cu apă și pe care operatorul urmează să le respecte cu strictețe.

Întru asigurarea respectării prevederilor caietului de sarcini, care conține dispoziții privind furnizarea calitativă și continuu a apei potabile, fără a pune în pericol sănătatea cetățenilor, autoritatea publică locală efectuează controlul asupra modului de prestare a serviciului. De asemenea, dacă s-au stabilit anumite investiții în sarcina furnizorului, atunci autoritatea publică controlează modul de executare a acestora, calitatea, timpul executării, etc. Nu în ultimul timp, atunci când autoritatea publică constată că în prestarea serviciului trebuie introduse niște modificări de interes general (mărirea teritoriului de prestare a serviciului), atunci ambii încearcă să găsească cele mai bune soluții.

Autoritatea publică locală nu poate să intervină și să influențeze organizarea Asociației Consumatorilor de Apă, impunerea anumitor salariați, să controleze activitatea financiară a acestuia. Asociația este o persoană juridică, care își organizează activitatea de sine stătător, iar pentru încălcarea legislației răspunde conform prevederilor în vigoare.

Raporturile juridice dintre Asociația Consumatorilor de Apă și utilizatorii acestor servicii sunt rapoarte contractuale desfășurate în baza contractului de furnizare/prestare a serviciului de alimentare cu apă. Acest contract cuprinde dispoziții cu privire la părțile contractului, obiectul contractului, drepturile și obligațiile părților, sancțiunile în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare a contractului, etc.

5.2 Regimul juridic al bunurilor domeniului public

Delimitarea bunurilor domeniului public.

Statul și colectivitățile publice locale sunt, ca și persoanele private, proprietare de bunuri, iar acestea sunt grupate în două categorii alcătuind domeniul public și domeniul privat.

Distincția dintre domeniul public și cel privat nu este pur formală, ci ea antrenează o dualitate de regimuri juridice cărora bunurile celor două domenii li se supun.

Cum determinăm sfera bunurilor care fac parte din domeniul public, și respectiv, domeniul privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale.

Potrivit art. 296 din Codul civil al Republicii Moldova:

“ (1) Bunurile care aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale fac parte din domeniul privat dacă, prin lege sau în modul stabilit de lege, nu sunt trecute în domeniul public”

Din acest text de lege se reține că bunurile domeniului privat constituie regula, iar bunurile domeniului public – excepția. Astfel, bunurile domeniului public sunt determinate expres printr-un text de lege sau într-un alt mod determinat de lege, iar bunurile domeniului privat sunt toate celelalte.

“(2) Din domeniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale fac parte bunurile determinate de lege, precum și bunurile care, prin natura lor, sunt de uz sau de interes public. ”

În concluzie, se pot reține două criterii legale de încadrare a unui bun în domeniul public, și anume:

- Bunurile declarate ca atare de lege, prin dispoziții exprese. În acest sens se pot menționa Constituția Republicii Moldova¹, Codul civil al Republicii Moldova, Legea privind administrația publică locală², etc.;
- Bunurile care prin natura lor sunt “de uz public” și “interes public”.

Bunurile de uz public sunt acele bunuri care, prin natura lor, sunt de folosință generală, cum ar fi: parcurile publice, piețele, cimitirele, pădurile etc. La aceste bunuri au acces toți membrii societății.

Bunurile de interes public sunt acele bunuri destinate pentru a fi folosite sau exploatate în cadrul unui serviciu public, pentru realizarea unor activități care interesează întreaga societate sau colectivitate, fără a avea acces la folosința lor concretă și nemijlocită orice persoană sau toate persoanele, cum sunt: căile ferate, rețelele de distribuție a energiei electrice și termice, sistemele de furnizare a apei și canalizare, dotările tehnico-edilitare, clădirile școlilor, spitalelor, muzeelor, teatrelor și bibliotecilor publice, cazărmi-le etc.

Încadrarea unor asemenea bunuri în categoria celor de “uz public” ori de “interes public” se face, în funcție de natura și afectarea lor, de către organele de stat sau, după caz, ale unităților administrativ-teritoriale, potrivit competenței lor legale.

În aceeași ordine de idei, Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006 stipulează că: *„din domeniul public al unității administrativ-teritoriale fac parte bunurile determinate de lege, precum și bunurile care, prin natura lor, sînt de uz sau de interes public local. Interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public sau la orice activitate care satisface necesitățile colectivității, fără a presupune accesul nemijlocit al acestuia la utilizarea bunului conform destinației”*.

Astfel, aparțin domeniului public al unității administrative-teritoriale bunurile determinate prin lege sau bunurile care sunt de uz sau de interes public local.

Referitor la sistemele prin care sunt furnizate/prestate serviciile publice de gospodărie comunală, a căror destinație este folosirea sau exploatarea în cadrul unui serviciu public (de exemplu serviciul de apă și canalizare) și care folosesc tuturor cetățenilor localității, aparțin domeniului public al unității administrativ-teritoriale.

În acest sens, art. 4 din Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402 din 24.10.2002 prevede:

“(1) Serviciile publice de gospodărie comunală se furnizează/prestează prin intermediul sistemelor publice de gospodărie comunală, care fac parte integrantă din infrastructura edilitară a localităților;

(2) Sistemele publice de gospodărie comunală, inclusiv terenurile aferente, fiind de folosință, interes sau utilitate publică, aparțin, prin natura lor sau potrivit legii, domeniului public al unităților administrativ-teritoriale”.

---

¹ Potrivit art. 127 din Constituția Republicii Moldova și art. 296 alin. 3 din Codul civil al Republicii Moldova: bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

² Conform art. 75 din Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006// Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 032 din 09.03.2007: “La categoria bunurilor domeniului public de interes local pot fi raportate terenurile pe care sunt amplasate construcții de interes public local, porțiunile de subsol, drumurile, străzile, piețele, obiectivele acvatic separate, parcurile publice, clădirile, monumentele, muzeele, pădurile, zonele de protecție și zonele sanitare, precum și alte obiective care, conform legii, nu aparțin domeniului public al statului.”

Prin urmare, afectarea sistemelor publice de gospodărie comunală unor servicii publice, care satisfac un interes general, precum și pentru o mai bună administrare a acestora, întru prestarea unor servicii calitative și continue cât mai mult timp, sistemele de furnizare a apei potabile și canalizare aparțin domeniului public al unității administrative-teritoriale.

Regimul juridic al bunurilor domeniului public.

În fiecare stat există anumite bunuri care, prin specificul lor, nu pot fi apropiate, nu pot fi deținute de persoanele fizice sau juridice, ci doar de statul și unitățile administrativ-teritoriale respective. Astfel că aceste bunuri nu pot fi înstrăinate, ci doar valorificate prin modalități juridice prevăzute de legislația în vigoare.

Potrivit art. 75 alin. 3 din Legea privind administrația publică locală bunurile domeniului public de interes local sunt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile.

Prin caracterul inalienabil se înțelege că bunurile domeniului public sunt scoase din circuitul civil; ele nu pot fi înstrăinate în mod voluntar, prin acte juridice, și nu pot forma obiectul exproprierii. Ba mai mult, este interzisă și dezmembrarea dreptului de proprietate prin constituirea de drepturi reale derivate cum sunt: uzufructul, uzul, abitația, servituțile propriu-zise și superficia. De asemenea, aceste bunuri nu pot fi gajate și ipotecate. Actele juridice care s-ar încheia cu încălcarea caracterului inalienabil al bunurilor domeniului public sunt lovite de nulitate absolută.

Bunurile domeniului public sunt imprescriptibile extinctiv și achizitiv. Imprescriptibilitatea sub aspect extinctiv se exprimă prin faptul că acțiunea în revendicarea dreptului de proprietate publică poate fi introdusă oricând și, prin urmare, dreptul la acțiune în sens material nu se stinge, indiferent cât timp nu a fost exercitat. Sub aspect achizitiv, prin imprescriptibilitate înțelegem că bunurile domeniului public nu pot fi dobândite în proprietate privată de către nici o altă persoană prin uzucapiune, în cazul imobilelor, și prin posesie e bună-credință, în cazul mobilelor.

Caracterul insesizabil al bunurilor domeniului public este o consecință a inalienabilității acestora. Astfel, aceste bunuri nu pot fi urmărite de către creditorii proprietarului sau ai persoanelor care le posedă în temeiul unui titlu valabil și nu pot fi supuse executării silite.

În completarea acestor reglementări, art. 10 din Legea privind administrarea și deetizarea proprietății publice nr. 121 din 04.05.2007 menționează expres că:

“(2) Bunurile domeniului public sânt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile, în particular:

- Nu pot fi înstrăinate, nici prin privatizare sau depunere în capitalul social al unei persoane juridice;
- Nu se pot constitui obiect al gajului sau al unei alte garanții reale;
- Nu pot fi supuse urmăririi silite, nici chiar în cazul insolvenței persoanei juridice care le gestionează;
- Dreptul de proprietate asupra lor nu se stinge prin neuz;
- Nu pot fi dobândite de persoane fizice sau juridice prin uzucapiune”.

Actele juridice încheiate cu încălcarea regimului juridic al bunurilor domeniului public sunt lovite de nulitate absolută.

Gestiunea bunurilor domeniului public.

Competența de administrare a bunurilor domeniului public și ale celui privat ale satului (comunei), orașului (municipiului) aparține consiliului local, potrivit art. 14 alin. 2 lit. b) din Legea nr. 436 din 28.12.2006.

Referitor la modurile de gestiune a bunurilor domeniului public ale unității administrativ-teritoriale, art. 77 din Legea privind administrația publică locală prevede:

“(2) Bunurile domeniului public al unității administrativ-teritoriale pot fi date în administrare întreprinderilor municipale și instituțiilor publice, concesionate, date în arendă ori în locațiune, după caz, în temeiul deciziei consiliului local sau raional, în condițiile legii.”

Se reține astfel, că bunurile domeniului public a unității administrativ-teritoriale nu pot fi înstrăinate, ci pot fi date în administrare, concesiune, arendă sau locațiune.

Dreptul de administrare al bunurilor ce fac parte din domeniul public.

Problematika dreptului de administrare a bunurilor domeniului public este de actualitate datorită faptului că în acest domeniu nu există o reglementare detaliată a regimului juridic al acestor bunuri, iar din punct de vedere practic se înregistrează un mare număr de acte administrative prin intermediul cărora se transmit bunuri din proprietatea unităților administrativ-teritoriale în administrarea unor instituții publice sau întreprinderi municipale.

În aceste condiții, unitățile administrativ-teritoriale, în calitatea lor de titulare a dreptului de proprietate asupra bunurilor din domeniul public, pot proceda prin intermediul unor acte administrative – decizii ale consiliilor sătești, orășenești, municipale sau raionale, la transmiterea dreptului de posesie și folosință, fără însă a înstrăina dispoziția juridică a acestora.

Pot primi în administrare bunuri ale domeniului public doar instituțiile publice și întreprinderile municipale, persoane juridice care satisfac interese generale.

În practică, apar o serie de întrebări vizavi de dreptul de administrare, deoarece actele administrative prin care se constituie acest drept, nu conțin precizări cu privire la întinderea atributelor pe care le conferă titularului său dreptul de administrare. Mai mult decât atât, actele administrative respective nu stabilesc nici condițiile exploatarei și uneori nici destinația bunurilor respective, după cum nu procedează la individualizarea cazurilor când acest drept poate să înceteze prin revocare.

În acest caz, se impune, și încheierea unui contract care va avea drept obiect darea în administrare a bunurilor domeniului public, care va reglementa atributele dreptului de administrare, destinația bunurilor, condițiile exploatarei bunului, condițiile în care poate fi revocat bunul, etc.

De asemenea, bunurile domeniului public care au fost date în administrare întreprinderilor municipale trebuie să fie evidențiate distinct în patrimoniul acestora, fiind inalienabile. În cazul înstrăinării întreprinderii municipale, acestea urmează să se întoarcă la proprietarul său. Creditorii întreprinderii municipale nu pot cere executarea silită asupra bunurilor domeniului public aflate în administrarea acesteia.

Nu în ultimul rând, trebuie să ținem seama că dreptul de administrare se exercită în regim de drept public și nu de drept civil. Aceasta înseamnă că normele care îl reglementează aparțin dreptului public, iar litigiile care izvorăsc din exercitarea dreptului de administrare aparțin instanțelor de contencios administrativ.

Concesiunea bunurilor domeniului public.

Potrivit art. 1 alin. (1) din Legea nr. 534-XIII din 13.07.1995:

“Concesiunea este un contract prin care statul cedează (transmite) unui investitor (persoana fizică sau juridică, inclusiv străină), în schimbul unei redevențe, dreptul de a desfășura activitate de prospectare, explorare, valorificare sau restabilire a resurselor naturale pe teritoriul Republicii Moldova, de a presta servicii publice, de a exploata obiecte proprietate de stat (municipală) care conform legislației sunt scoase integral sau parțial din circuitul civil, precum și dreptul de a desfășura anumite genuri de activitate, inclusiv cele care constituie monopolul statului, preluând gestiunea obiectului concesiunii, riscul prezumtiv și răspunderea patrimonială.”

Concesiunea ca mod de gestiune a bunurilor domeniului public, lucrărilor și a serviciilor publice, se face în baza unui contract administrativ – contractul de concesiune - prin care o persoană juridică de drept public, numită concedent, transmite unei persoane fizice sau juridice de drept privat, denumită concesionar, care acționează pe riscul și răspunderea sa, dreptul și obligația de exploatare a unui bun, a unei activități sau servicii publice, în schimbul unei redevențe.

Dacă analizăm o concesiune vedem că statul sau unitatea administrativ-teritorială organizează un serviciu public, stabilește toate condițiile de funcționare a serviciului pentru a satisface interesul general, stabilește care sunt drepturile de putere publică atașate la acest serviciu; acestea făcând obiectul caietului de sarcini. În urma desfășurării unei licitații publice, câștigătorul va încheia cu statul un contract de concesiune. Prin acest act juridic “administrația autorizează pe un particular să facă anumite lucrări pe domeniul public, și-i dă dreptul de a percepe anumite taxe de la acei care ar voi să se folosească de aceste lucrări”.

Concesionarul unui serviciu public este obligat să facă să funcționeze serviciul public în condițiile cuprinse în contractul de concesiune și conform caietului de sarcini. Concesiunile, în general, sunt făcute pentru o lungă perioadă de timp necesară pentru amortizarea capitalului investit, ori, în acest interval, nevoile publicului se măresc și serviciul trebuie să satisfacă aceste nevoi în mod mulțumitor. Iată de ce sarcinile concesionarului se măresc în proporția nevoilor serviciului public și statul, care veghează ca interesele publicului să fie satisfăcute, are dreptul să oblige pe concesionar a da o mai mare dezvoltare serviciului. Dar concesionarul are și drepturi și obligații contractuale (perceperea taxelor, împărțirea beneficiilor) pe care nici statul, nici concesionarul nu pot să le modifice decât de comun acord.

Obiectul contractului de concesiune îl pot face bunurile domeniului public, serviciile publice și lucrările publice.

Părțile contractului de concesiune sunt concedentul și concesionarul.

Contractul de concesiune este alcătuit din două părți: partea reglementară³ și partea contractuală⁴. Clauzele de natură reglementară sunt cuprinse în caietul de sarcini al concesiunii, care se aprobă de către autoritatea administrativă care are calitatea de

---

³ Clauzele de natură reglementară sunt toate acele clauze care prevăd organizarea și funcționarea serviciului public, clauze privind condițiile de exploatare sau folosire a bunului public concesionat sau caracteristicile lucrărilor publice care se vor realiza de către concesionar, prețurile pe care le poate stabili concesionarul în raporturile sale contractuale cu terții, dreptul concedentului de a da dispoziții concesionarului și de a-l controla, obligația concesionarului de a se supune controlului din partea concedentului și de a pune în executare dispozițiile și instrucțiunile date de către concedent, precum și dreptul concedentului de a modifica unilateral unele clauze ale contractului pentru adaptarea concesiunii la nevoile și cerințele interesului general. Acestea pot fi modificate unilateral de către concedent.

⁴ Partea contractuală conține, în principal, prevederi de ordin financiar care garantează concesionarului remunerația sa, și care este dominată de principiul echilibrului financiar al contractului, fundamental în materia contractelor administrative. Astfel, în partea contractuală “se va stabili durata concesiunii, modalitățile de răscumpărare a concesiunii înainte de împlinirea termenului, mărimea taxelor ce poate concesionarul să perceapă de la particularii, cari se folosesc de serviciul public, diferite garanții de interese etc.”

concedent, prin hotărâre a Guvernului, dacă se concesionează bunuri proprietatea statului, servicii publice de interes național sau prin hotărâre a consiliului local, pentru bunurile proprietatea publică a unității administrativ-teritoriale, serviciile publice de interes local.

Procedura de selectare a concesionarului se va face prin licitație publică, conform legislației în vigoare.

Concesiunea ca formă de exploatare a serviciilor publice prezintă mari avantaje, întrucât dă posibilitate statului să poată crea fără cheltuială lucrări publice de mare importanță, pe care nu le-ar fi putut înfăptui altfel sau le-ar fi făcut mult mai târziu și în condiții inferioare. Și apoi concesionarul luând întregul risc asupra sa, statul nu poate, în principiu, să sufere vre-o pagubă.

Contractul de concesiune fiind un contract administrativ, litigiile izvorâte din încheierea, executarea și încetarea acestuia vor fi soluționate de instanța de contencios administrativ.

Actele normative care reprezintă cadrul general al reglementării în această materie sunt: Legea cu privire la concesiuni nr. 534-XIII din 13.07.1995, Regulamentul privind tenderile internaționale de concesionare în Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 77 din 17.02.1996, Regulamentul cu privire la concesionarea serviciilor publice de gospodărie comunală, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1006 din 13.09.2004.

Arenda bunurilor domeniului public.

Potrivit art. 911 din Codul civil al Republicii Moldova:

“(1) Arenda este contractul încheiat între o parte – proprietar, uzufructuar sau un alt posesor legal de terenuri și de alte bunuri agricole(arendator) – și altă parte (arendaș) cu privire la exploatarea acestora pe o perioadă determinată și la un preț stabilit de părți.”

Prin urmare obiectul contractului de arendă îl pot forma doar terenurile sau bunurile agricole. Important de reținut acest fapt, deoarece în practică arenda se folosește și pentru a gestiona bazinele acvatice.

În principiu, contractul de arendă a bunurilor domeniului public nu diferă de contractul de arendă reglementat de Codul civil. Totuși, există câteva elemente care îi conferă particularitatea.

Părțile contractului de arendă sunt arendatorul și arendașul. Arendator pot fi ministerele sau alte organe de specialitate ale administrației publice centrale, pentru bunurile publice a statului; precum și consiliile raionale sau consiliile locale, pentru bunurile publice a raionului, orașului sau comunei. Arendaș poate fi orice persoană fizică sau juridică din Republica Moldova sau străină.

Selectarea arendașului se face numai prin licitație publică. Nerespectarea acestei condiții se sancționează cu nulitatea absolută a contractului.

De asemenea autoritatea publică va înainta unele sarcini cu privire la modul de exploatare a bunului respectiv, care vor face obiectul contractului în cauză.

Important de reținut: de regulă contractul de arendă este un contract civil, însă în cazul în care arendator este o autoritate publică, iar obiectul contractului îl formează un bun din domeniul public, atunci contractul de arendă va fi un contract administrativ supus unui regim de drept public, iar instanța competentă să soluționeze litigiile izvorâte din

Încheierea, executarea și încetarea contractului de arendă va fi instanța de contencios administrativ.

Locațiunea bunurilor domeniului public.

Conform art. 875 din Codul civil al Republicii Moldova:

“Prin contractul de locațiune, o parte (locator) se obligă să dea celeilalte părți (locatar) un bun determinat individual în folosință temporară sau în folosință și posesiune temporară, iar acesta se obligă să plătească chirie.”

Delimitarea locațiunii față de arendă apare doar sub aspectul obiectului acestor contracte. Astfel, dacă obiectul contractului de arendă îl formează terenurile și bunurile agricole, atunci obiectul contractului de locațiune îl constituie folosința temporară a unui bun neconsumptibil, individual determinat.

În ceea ce privește părțile contractului de locațiune, clauzele acestuia, precum și regimul juridic aplicabil acestui gen de contract se aplică mutatis mutandis cele de la contractul de arendă.

Sumele încasate din concesionarea, arenda sau locațiunea bunurilor domeniului public, vor face venit, după caz:

- În bugetul de stat, atunci când sumele provin din concesionarea, arenda sau locațiunea bunurilor domeniului public al statului;
- În bugetele locale, atunci când sumele provin din concesionarea, arenda sau locațiunea bunurilor domeniului public al unității administrativ-teritoriale.

Într-adevăr caracterul inalienabil al bunurilor domeniului public nu permite înstrăinarea acestora, însă ele pot fi date în administrare instituțiilor publice sau întreprinderilor municipale, concesiune, date în arendă sau locațiune.

Regionalizarea serviciilor - aspecte instituționale si administrative.

Din punct de vedere instituțional, regionalizarea este obținută prin reorganizarea serviciilor publice actuale deținute/controlate de autoritățile administrației publice locale.

Acest proces se bazează pe trei elemente instituționale principale:

- Autoritățile administrației publice locale (APL);
- Asociația de dezvoltare intercomunitară (ADI);
- Compania operator regional (COR).

Relația dintre aceste instituții va fi reglementată prin Statutul ADI, Actul constitutiv al COR și Contractul de delegare de servicii.

Asociația de dezvoltare intercomunitara.

Rolul autorităților locale în acest proces se reflectă în participarea la formarea capitalului social al COR, respectiv aprobarea actului constitutiv al COR și aprobarea Actului Constitutiv/Statutului ADI, prin care aceasta e împuternicită să exercite, în numele și pentru municipalitățile sale membre, anumite competențe și prerogative, drepturi și obligații.

ADI va fi înființată de unități administrativ-teritoriale (municipalități și raion) pentru a realiza în comun unele proiecte de dezvoltare de interes zonal și regional sau pentru a furniza în comun servicii publice. Aceste unități administrativ-teritoriale sunt aceleași ca cele care vor delega managementul serviciilor de apă și canalizare unui operator regional.

Pentru constituirea asociației de dezvoltare intercomunitară următoarele activități trebuie avute în vedere:

- Stabilirea autorităților administrativ teritoriale care vor participa la înființarea ADI, respectiv a operatorului regional;
- Stabilirea formelor finale ale Actului constitutiv și statutului ADI;
- Obținerea dovezii disponibilității denumirii eliberată de Ministerul Justiției;
- Aprobarea asocierii precum și a Actului constitutiv respectiv al Statutului asociației prin Hotărâri ale autorităților locale participante;
- Semnarea Actului constitutiv și al Statutului asociației de către președintele consiliului raional și primarii unităților administrativ-teritoriale implicate în formarea asociației în fața notarului sau a unui avocat;
- Vărsarea contribuției fiecărei autorități locale la patrimoniul asociației și punerea la dispoziție a sediului ADI;
- Dobândirea personalității juridice a Asociației prin înregistrarea la Ministerul Justiției.

Asociațiile de dezvoltare comunitară, își asumă și exercită, pentru și în numele autorităților administrației publice locale asociate, toate competențele și atribuțiile, drepturile și obligațiile pe domeniul strict limitat al serviciului/serviciilor care i-a/i-au fost transferat/transferate.

Statutul ADI specifică în detaliu anumite aspecte cheie, cum ar fi:

- Obiectivele ADI, legate de dezvoltarea serviciilor de apă și canalizare și infrastructura aferentă;
- Limita și condițiile împuternicirii acordată ADI de către Municipality-urile sale membre de a exercita în numele lor și pentru ele anumite prerogative legate de servicii, cât și pentru procedurile de votare;
- Condițiile de aderare la ADI;
- Condițiile restrictive pentru retragerea din ADI stipulând penalități financiare incluzând rambursarea valorii investiției.

Astfel, ADI va fi singurul interlocutor pentru COR, ca unic organism de dezbatere și coordonare, reprezentând interesele comune ale municipalităților membre privind serviciul de apă și canalizare, în special privind:

- Strategia comună de dezvoltare;
- Investiții;
- Semnarea contractului de delegare;
- Politica de tarificare;
- Controlul activităților și performanțelor COR.

De asemenea, acționarii COR prin Actul constitutiv al acestuia vor acorda ADI următoarele drepturi speciale:

- Să propună lista de persoane din rândul cărora Adunarea Generală are dreptul să numească membrii Consiliului de Administrație;
- Să propună revocarea membrilor Consiliului de administrație;

- Să acceordă avizul conform asupra Regulamentului de organizare și funcționare al societății, înainte de aprobarea acestuia de către Consiliul de administrație;
- Sa acorde avizul conform asupra programului de activitate și strategiei propuse de Consiliul de administrație înainte de aprobarea acestora de către adunarea generală;
- Sa acorde avizul conform asupra propunerii de înființare de filiale;
- Sa acorde avizul conform asupra constituirii unor fonduri;
- Sa avizeze propunerile de modificare ale prezentului Act constitutiv înainte de adoptarea lor.

Operatorul Regional.

Operatorul regional (COR) este o societate comerciala, deținută de toți sau o parte dintre municipalitățile membre ADI, către care este delegat managementul serviciilor de apa si canalizare, prin Contractul de Delegare.

Crearea OR se va face în conformitate cu prevederile Legii societăților comerciale nr.1134-XII, din 2 aprilie 1997, republicata, cu modificările și completările ulterioare, și este de preferat sa fie organizata ca societate pe acțiuni.

Punctul de plecare pentru înființarea operatorului regional îl constituie Hotărârea consiliilor locale, consiliului raional ori a asociației de dezvoltare comunitară privind studiu de specialitate referitor la înființarea, organizarea, funcționarea și gestionarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare;

Astfel, pentru înființarea operatorului regional, următoarele activități trebuie avute în vedere:

- Adoptarea de Decizii de consiliu local/consiliu raional privind condițiile de mandatare a ordonatorilor principali de credite in vederea semnării unui contract de asociere pentru înființarea operatorului regional;
- Înființarea unei comisii de negociere care să stabilească participarea fiecărei autorități locale la capitalul social al operatorului regional, cu prezentarea unui raport de negociere. Aceasta activitate este opțională dar creează premisele unei analize detaliate înainte de semnarea contractului de asociere pentru înființarea operatorului regional;
- Semnarea contractului de asociere pentru înființarea operatorului regional de către ordonatori principali de credite;
- Deciderea in comun asupra formei Actului constitutiv al societății nou înființate;
- Adoptarea de hotărâri ale autorităților administrației publice locale/ADI privind participarea la formarea capitalului social al operatorului regional, de aprobare a Actului Constitutiv al societății, de împuternicire a unui reprezentant privind semnarea Actului Constitutiv al societății precum și de nominalizare a unei persoane care sa reprezinte interesele autorității locale în societatea comercială;
- Informarea publicului cu privire la hotărârile autoritarilor locale adoptate;
- Semnarea Actului constitutiv al societății comerciale;
- Înregistrarea societății comerciale, în conformitate cu prevederile legale.

În vederea constituirii noului operator regional, ținând cont de participarea mai multor autorități locale, un aspect important în dinamica acestui proces îl constituie stabilirea valorii capitalului social și a cotei de participare a fiecărei autorități a administrației publice locale.

Aportul la capitalul social poate fi în natura sau în numerar, în baza unui acord comun. Nivelul capitalului social ar trebui să fie reflectat în cadrul procesului de pregătire a planului de afaceri, odată cu stabilirea strategiilor pe termen mediu și scurt, respectiv a bugetului pentru primul an de operare.

În cazul unui operator existent care își extinde aria de furnizare a serviciilor, necesitățile financiare trebuie evaluate de la caz la caz în vederea stabilirii contribuției (în natura sau numerar) a fiecărei autorități locale la majorarea capitalului social al operatorului existent, astfel încât să fie asigurate necesitățile de capital de lucru și investiții pentru perioada de tranziție.

Pentru stabilirea participării concrete a fiecărei autorități locale la formarea capitalului social al noii societăți comerciale, este de recomandat a se stabili mai întâi aportul celui mai mare operator de apă existent, ce va fi integrat în operatorului regional, și apoi în baza pCORentelor stabilite anterior urmând a se stabili contribuția fiecărei autorități a administrației publice locale.

În vederea definitivării Actului constitutiv al noului operator regional, următoarele aspecte principale trebuie considerate:

- Obiectul de activitate al societății, cu precizarea domeniului și a activității principale;
- Clauze privind conducerea, administrarea, funcționarea și controlul gestiunii societății de către organele statutare, controlul acesteia de către acționari, precum și documentele la care aceștia vor putea să aibă acces pentru a se informa și a-și exercita controlul;
- Modul de distribuire a beneficiilor și de suportare a pierderilor;
- Modul de dizolvare și de lichidare a societății;

Ulterior înființării operatorului regional, următoarele aspecte trebuie avute în vedere:

- Asigurarea transferului/angajării personalului în cadrul societății comerciale nou înființate;
- Obținerea de autorizații/premise/licențe de funcționare (eventual prin transferul acestora de la vechii operatori, unde e cazul);
- Stabilirea structurii organizatorice a noului operator regional;
- Definitivarea și aprobarea regulamentului de organizare și funcționare a noii structuri;
- Întocmirea unui plan de acțiune privind consolidarea operatorului nou înființat.

Delegarea gestiunii către Operatorul Regional.

Gestiunea serviciilor de utilități publice reprezintă modalitatea de organizare, funcționare și administrare a serviciilor de utilități publice în scopul furnizării/prestării acestora în condițiile stabilite de autoritățile administrației publice locale.

Gestiunea serviciilor de utilități publice se organizează și se realizează în următoarele modalități:

- Gestiune directă;
- Gestiune delegată.

Modalitatea de gestiune a serviciilor de utilități publice se stabilește prin hotărâre a consiliilor locale, a consiliilor raionale ori a asociației de dezvoltare comunitară, după caz, în funcție de natura și starea serviciului, de necesitatea asigurării celui mai bun raport preț/calitate, de interesele actuale și de perspectivă ale unităților administrativ-teritoriale, precum și de mărimea și complexitatea sistemelor de utilități publice.

Înființarea, organizarea, funcționarea și gestionarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare se fundamentează în baza unor studii de specialitate care vor analiza următoarele elementele:

- Nevoile comunităților locale;
- Mărimea, gradul de dezvoltare și particularitățile economico-sociale ale localităților;
- Starea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare existente;
- Posibilitățile locale de finanțare a exploatării și funcționării serviciului, respectiv a înființării ori dezvoltării infrastructurii tehnico-edilitare aferente;
- Raportul cost-calitate optim pentru serviciul furnizat/prestat utilizatorilor.

Soluția optimă se va adopta după dezbateră publică a studiului și după consultarea utilizatorilor.

În vederea delegării gestiunii către operatorul regional următoarele activități trebuie avute în vedere:

- Elaborarea de către autoritățile administrației publice locale/ADI a unui studiu de specialitate privind înființarea, organizarea, funcționarea și gestionarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare;
- Organizarea unei dezbateri publice privind înființarea, organizarea, funcționarea și gestionarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare;
- Adoptarea de hotărâri ale consiliilor locale, consiliului raional ori a asociației de dezvoltare comunitară privind aprobarea studiului de specialitate referitor la înființarea, organizarea, funcționarea și gestionarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare;
- Informarea publicului cu privire la hotărârile adoptate de către autoritățile locale.

Delegarea managementului serviciilor este fundamentul organizării operaționale și instituționale a managementului serviciilor de apă și canalizare și este proiectat pentru:

- Furnizarea unei relații echilibrate între autoritățile locale și operatorul regional;
- Concentrarea contractului pe pregătirea, finanțarea și executarea planurilor de investiții ca o bază pentru îmbunătățirea performanței utilităților;
- Administrarea elementelor cheie care duc la un management eficient, dinamic și durabil în sectorul de apă și canalizare, în special cu privire la:
  - Managementul mijloacelor fixe și a sistemului financiar;
  - Sistemul de ajustare a tarifelor;
  - Procese de raportare și control.

Contractul de Delegare pentru managementul serviciilor de apa și canalizare este un contract încheiat de COR pe de-o parte (ca operator) și ADI în numele membrilor municipalității (aceste municipalități reprezintă, colectiv, autoritatea de delegare). Este un contract unic pentru întreaga zona de Proiect, corespunzând zonei de competență teritorială ale tuturor unităților administrative care delega managementul serviciilor de apă și canalizare către COR.

În cazul creării unui operator regional, contractul de delegare a gestiunii va fi un contract de concesiune către Operatorul de servicii de alimentare cu apă local. Acesta va cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

- Denumirea părților contractante;
- Obiectul contractului;
- Durata contractului;
- Drepturile și obligațiile părților contractante;
- Programul lucrărilor de investiții pentru modernizări, reabilitări, dezvoltări de capacități, obiective noi și al lucrărilor de întreținere, reparații curente, reparații planificate, renovări, atât fizic, cât și valoric;
- Sarcinile și responsabilitățile părților cu privire la programele de investiții, la programele de reabilitări, reparații și renovări, precum și la condițiile de finanțare a acestora;
- Indicatorii de performanță privind calitatea și cantitatea serviciului, stabiliți prin caietul de sarcini și regulamentul serviciului, și modul de evaluare și cuantificare a acestora, condiții și garanții;
- Tarifele practicate și procedura de stabilire, modificare sau ajustare a acestora;
- Modul de tarifare și încasare a contravalorii serviciilor furnizate/prestate;
- Nivelul redevenței sau al altor obligații, după caz; (necesită clarificări suplimentare);
- Răspunderea contractuală;
- Forța majoră;
- Condiții de redefinire a clauzelor contractuale;
- Condiții de restituire sau repartiție, după caz, a bunurilor, la încetarea, din orice cauză, a contractului de delegare a gestiunii, inclusiv a investițiilor realizate;
- Menținerea echilibrului contractual;
- Condițiile de reziliere a contractului de delegare a gestiunii;
- Administrarea patrimoniului public și privat preluat;
- Structura forței de muncă și protecția socială a acesteia;
- Alte clauze convenite de părți, după caz.

La definitivarea clauzelor contractului de concesiune următoarele aspecte trebuie atent analizate și obiectiv stabilite:

- Cuantumul redevenței (necesită unele consultări suplimentare);
- Indicatorii de performanță;

- Cantitatea și calitatea serviciilor de apă și canalizare;
- Tarife aferente serviciilor (mecanism, forma - unice sau diferențiate, etc.);
- Termene și condiții de aprobare a tarifelor de către Consiliile locale sau ADI;
- Nivelul investițiilor ce vor fi realizate în perioada următoare.

Contractul de delegare stabilește obligațiile și drepturile specifice ale fiecărei părți cu privire la dezvoltarea programelor de investiții și obținerea unor nivele mai ridicate de performanță a serviciilor. COR-ul este numit pentru a administra, opera, întreține, îmbunătăți, reînnoi și extinde, acolo unde este cazul, toate mijloacelor fixe desemnate în contract iar singurul sau risc care trebuie luat în considerare este plata tarifelor de către clienți, conform prevederilor contractului.

Dreptul de proprietate a mijloacelor fixe și responsabilitatea pentru furnizarea de servicii de apă și canalizare adecvate la un cost rezonabil rămâne la Autoritățile locale. Regionalizarea implică ca un grup de Autorități locale localizate într-o zonă specifică să coordoneze eforturile pentru a implementa programe integrate de dezvoltare a serviciilor care să urmărească îndeplinirea obiectivelor de performanță stabilite de strategia raională pentru dezvoltarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în raionul Cahul pentru perioada 2012 – 2017, care să înceapă reorganizarea teritorială a serviciilor prin delegarea managementului serviciilor către COR.

Mijloacele fixe rămân în proprietatea privată și trebuie preluate înapoi de către proprietarul public (unitatea administrativă teritorială) la terminarea contractului. Contractul de delegare este un angajament pe termen lung, care depinde de perioada de timp de amortizare a investițiilor realizate de către COR. Politica de tarif se bazează pe recuperarea totală a costurilor și stabilirea unui COR conform prevederilor aplicabile stabilite de ANRE, în Metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor, pentru serviciile publice de alimentare cu apă, de canalizare și epurarea apelor uzate cu nr.164 din 29.11.2004, sub controlul și aprobarea unității teritoriale administrative. Riscurile financiare și comerciale sunt preluate de către COR.

5.3 Forme de organizare juridică a operatorilor de apă și canalizare

Legea cadru în materia serviciilor publice de gospodărie comunală prevede o listă exhaustivă a posibilelor forme de organizare juridică a operatorilor. În identificarea celei mai optime se va ține cont de importanța social-economică a localității, de mărimea și gradul de dezvoltare a acesteia, de infrastructura edilitară existentă, de tipul serviciului public care urmează să fie prestat etc. Astfel, potrivit art. 10 din Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402-XV din 24.10.2002, *“serviciile publice de gospodărie comunală sînt furnizate/prestate de operatori specializați (întreprinderi municipale și individuale, societăți pe acțiuni, în comandită, societăți cu răspundere limitată, întreprinderi cu alte forme juridice de organizare), care pot fi:*

- *Compartimente de specialitate ale autorităților administrației publice locale;*
- *Agenți economici, indiferent de forma juridică de organizare;*
- *Persoane fizice și/sau asociații ale acestora.”*

Pentru situația când mai multe autorități publice decid să colaboreze pentru prestarea unui serviciu public de gospodărie comunală, respectiv înființarea unui operator comun, compartimentele de specialitate ale autorităților administrației publice locale și asocierile persoanelor fizice se exclud. Singura posibilitate rămâne înființarea unui agent economic, care poate îmbrăca una din următoarele forme; întreprinderi municipale, în-

treprinderi individuale, societăți pe acțiuni, societăți în comandită, societăți cu răspundere limitată sau alte întreprinderi cu alte forme juridice de organizare.

Întreprinderile individuale și societățile în comandită, după specificul lor, nu sunt viabile. Cele mai viabile rămânând a fi întreprinderile municipale, societățile pe acțiuni sau societățile cu răspundere limitată.

Întreprinderea municipală este agentul economic cu personalitate juridică, fondat și dotat de către autoritatea publică locală, care produce anumite tipuri de mărfuri, execută lucrări și prestează serviciile necesare pentru satisfacerea cerințelor fondatorului (ale unității administrative-teritoriale fondatoare) și pentru realizarea intereselor sociale și economice ale comunității.

Avantajele întreprinderii municipale:

- Este cea mai cunoscută formă de organizare juridică pentru prestarea de servicii publice;
- Este o persoană juridică distinctă având patrimoniu și buget propriu;
- Creditele acordate pentru investiții sunt garantate de autoritatea publică locală;
- Subvenționarea din partea autorităților publice locale.

Dezavantajele întreprinderii municipale:

- Lipsa unui cadru juridic care să reglementeze înființarea, funcționarea și încetarea activității întreprinderii municipale;
- Posibilitatea limitată de investiție;
- Dependență față de autoritățile publice locale fondatoare;
- Management ineficient;
- Lipsa dorinței de a eficientiza activitățile, atunci când nu sunt concurenți, iar costurile sunt știute.

Întreprinderea municipală activează în baza propriului statut, cu directorul întreprinderii municipale se încheie un contract individual de muncă, iar bunurile proprietate publică a unității administrativ-teritoriale, în baza cărora se va presta serviciul public, sunt transmise cu drept de posesie și folosință (se folosește așa-numita gestiune economică). Lipsa unui contract sau a unor condiții obligatorii de prestare a serviciului public, înaintate de către autoritatea publică locală și care ar trebui să constituie obligații pentru întreprinderea municipală, suplinită de incapacitățile manageriale ale directorului etc. generează o imagine negativă a acestora în prestarea serviciilor publice. De asemenea, în ceea ce privește bunurile unității administrativ-teritoriale (de exemplu sistemele de alimentare cu apă și canalizare) sunt transmise în administrare, fără existența unui act juridic, care să confirme drepturile și obligațiile întreprinderii asupra acestor bunuri, condițiile de exploatare, modul de restituire, etc.

Potrivit legislației în vigoare, fondatorul întreprinderii municipale este o autoritate publică, astfel că se exclude posibilitatea fondării de două sau mai multe autorități. Întreprinderea municipală, deși nu are cele mai bune caracteristici, ar putea să devină operator regional, dacă prin legislație ar fi reglementat modul de activitate al acesteia, precum și relațiile cu celelalte autorități publice, cărora le va presta acest serviciu. De asemenea, întreprinderea trebuie să fie capabilă să ofere acest serviciu la cele mai bune condiții de calitate și preț. În alt caz, autoritățile își vor crea propriul operator sau vor delega gestiunea către cel mai convenabil.

O întreprindere intercomunală(regională) ar fi mai optimă în acest caz, însă la moment nu este reglementată de legislația Republicii Moldova.

Societatea pe acțiuni este o societate comercială, înființată de unul sau mai mulți fondatori, care pot fi atât persoane juridice de drept public, cât și persoane juridice de drept privat. Caracteristicile societății pe acțiuni: este un veritabil agent economic, care desfășoară orice activitate neinterzisă de lege; răspunde pentru obligațiile sale cu întreg patrimonial care-i aparține cu drept de proprietate; nu răspunde pentru obligațiile acționarilor săi, aceștia suportând riscul pierderilor în limita valorii acțiunilor ce le aparțin.

Avantajele societății pe acțiuni:

- Capacitatea de a atrage investiții și de a mări capitalul;
- Mobilitate mai mare și capacitatea de a reacționa la schimbările economice, financiare;
- Durata potențial de viață mai ridicată;
- Sunt rentabile în prestarea serviciilor pe un teritoriu mai mare, la nivel regional sau raional.

Dezavantajele societății pe acțiuni:

- Este supus tuturor riscurilor economiei de piață;
- Procedura de înregistrare mai complexă;
- Structura și modul de funcționare mai complicate;
- Nu este practică pentru mediul rural.

Mai multe autorități publice locale ar putea înființa o societate pe acțiuni, al cărei obiect de activitate să fie prestarea unui serviciu public(de exemplu alimentarea cu apă și canalizarea). Fondatorii, fiind acționarii societății, în baza dreptului de vot, vor decide în tot ceea ce presupune activitatea acestei persoane juridice. Autoritățile publice locale, în competența cărora intră înființarea, organizarea, funcționarea serviciului public, vor delega gestiunea către societatea pe acțiuni, prin intermediul unui contract de delegare a gestiunii. Acesta va cuprinde drepturile și obligațiile părților, precum și alte aspecte privind prestarea serviciului public. De asemenea, autoritățile publice locale vor elabora și aproba caietul de sarcini(condițiile de furnizare a serviciului), regulamentul de organizare și funcționare a serviciului etc. Bunurile vor fi transmise societății pe acțiuni în baza unui contract de concesiune(de exemplu), clauzele cărora vor prevedea aspecte privind preluarea, exploatarea, îmbunătățirea, restituirea etc. Pentru orice încălcare a prevederilor acestor contracte se va răspunde în conformitate cu legislația în vigoare. Ori de câte ori societatea pe acțiuni încalcă prevederile contractuale privind prestarea serviciului public, autoritatea publică locală poate să retragă gestiunea serviciului, gestionând-o personal sau transmitând-o în gestiune unui alt operator local sau regional.

Această formă de organizare juridică a operatorului regional este preferabilă atunci când necesitatea unor investiții externe este evidentă. De asemenea, există posibilitatea aderării a noi parteneri mai târziu, dezvoltând un operator regional puternic.

Societatea cu răspundere limitată poate fi constituită de una sau de mai multe persoane fizice și/sau juridice. Caracteristic societății cu răspundere limitată: numărul de asociați nu poate fi mai mare de 50; asociații nu răspund pentru obligațiile acesteia, dar suportă riscul activității acesteia în limita valorii participațiunii la capitalul social; capita-

lul social este divizat în părți sociale, al căror quantum se stabilește în funcție de quantumul aportului și include toate drepturile și obligațiile asociatului.

Avantajele societății cu răspundere limitată:

- Cea mai practică formă de organizare juridică pentru prestarea de servicii publice delegate;
- Mobilitate mai mare și capacitatea de a reacționa la schimbările economice, financiare;
- Posibilitatea de contractare a unor credite pentru investiții;
- Independență față de autoritățile publice locale.

Dezavantajele societății cu răspundere limitată:

- Este supus tuturor riscurilor economiei de piață;
- Procedura de înregistrare mai complexă;
- Preocuparea față de interesul personal, în detrimentul interesului public; costurile, faliment, etc.

Teoretic, nimic nu împiedică autoritățile publice să înființeze o societate cu răspundere limitată pentru prestarea unui serviciu public. Dacă aliniem condițiile cerute – mai multe autorități publice, operator regional, serviciul de alimentare cu apă și canalizare, credite, etc. – concluzionăm că o societatea cu răspundere limitată nu este forma de organizare juridică a unui operator cea mai convenabilă.

Societatea cu răspundere limitată este cea mai optimă formă de organizare a unui operator local (înființată de către un privat), care va presta serviciul de alimentare cu apă în baza unei delegări de către autoritatea publică locală (spre exemplu concesiune), dacă va crea cele mai bune condiții de furnizare. Contractul de delegare a gestiunii va conține clauze privind drepturile și obligațiile părților, caietul de sarcini – condițiile de furnizare a serviciului, iar un contract de concesiune – prevederi referitoare la bunurile care se transmit operatorului cu drept de posesie și folosință, pentru a putea presta serviciul public.

6 Concluzii și recomandări:

Impactul autorităților locale asupra serviciilor permanente, consistent dar nu întotdeauna pozitiv. Realitatea ultimului deceniu arătat continuu o serie de curențe care s-au perpetuat în timp și riscă să devină cronice:

- Existența unei legislații stufoase, artificial multiplicată, neclară și nu rareori antagonică, promovată de mai multe instituții care sunt tangente activităților în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare;
- Înțelegerea eronată și nu rareori abuzivă a autonomiei locale din partea aleșilor locali;
- Disfuncții majore între instituția primarului și cea a consiliului local privind căile de soluționare a serviciilor comunale;
- Legislația și actele normative care reglementează serviciile comunale cât și cel al administrației publice locale prezintă reale riscuri de a deveni o frână reală a dezvoltării serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare. Principalul impediment îl reprezintă lipsa mecanismelor necesare instituirii unui operator regional al serviciilor. În același timp legislația R. Moldova permite în principiu acest lucru.

Etapele regionalizării serviciilor de apă și canalizare.

În vederea creării operatorului regional și a delegării gestiunii de către autoritățile locale, trebuie parcurse următoarele etape:

- Asocierea unităților administrative-teritoriale:
  - În scopul furnizării/prestării în comun a unor servicii de alimentare cu apă și canalizare; și
  - Pentru realizarea în comun a unor obiective de investiții specifice serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

Această acțiune prevede semnarea Acordului de asociere dintre Unitățile teritorial-administrative ale orașului Cahul, satului Roșu, satului Crihana Veche și a comunei Manta și Consiliul raional Cahul.

Acordul de asociere va avea la etapa inițială un caracter provizoriu, pe o durată de 6 luni cea ce va permite pe parcursul activităților de a introduce modificările necesare. În scopul gestionării în comun, pe raza de competență a unităților teritorial-administrative, a serviciului de alimentare cu apă (la etapa I) și de canalizare (la etapa II) se constituie un Consiliu provizoriu de asociere a serviciului (CPMS). Consiliul va fi reprezentat de câte un membru din partea fiecărei unități teritorial-administrative, aprobat de către Consiliile locale. Din cadrul consiliului se alege Președintele.

Gestionarea în comun a serviciilor de alimentare cu apă și canalizare privește:

- Înființarea, organizarea, reglementarea, finanțarea, monitorizarea și controlul furnizării/prestării a serviciului de alimentare cu apă pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale asociate;
- Înființarea, reabilitarea, re tehnologizarea, modernizarea și/sau după caz dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare prin proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, pe baza unei strategii de dezvoltare comune;

- Asigurarea administrării, exploatării și funcționării în condiții de eficiență și siguranță a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare din responsabilitatea asociațiilor;
- CPA își va îndeplini funcțiile pînă asociații vor cădea de comun acord că baza legală a țării stabilește modul de constituire, organizare și funcționare a asociațiilor de dezvoltare intercomunitare cu obiect de activitate serviciile comunale de utilitate publică.

Organizarea gestiunii serviciilor de apa si canalizare.

În aceasta etapa, autoritățile locale ar trebui să decidă asupra modalității de organizarea a serviciilor de alimentare cu apa si canalizare, respectiv în conformitate cu prevederile Legii nr.1402 privind gospodăria comunală:

- Gestiunea directă;
- Gestiunea delegată (indirectă);
- Concesionare.

Ca urmare a mai multor consultări cu reprezentanții APL din raionul Cahul, ca cea mai optimă, s-a conturat forma de organizare „gestiunea delegată (indirectă)”.

Crearea operatorului regional.

Crearea unui operator regional pornind de la operatorii existenți în regiunea Cahul se poate face prin următoarele metode:

- Prin reorganizarea întreprinderilor existente în societăți comerciale, dacă este cazul și acolo unde deja aria de operare este la nivel regional;
- Prin înființarea unei societăți comerciale având ca unici acționari autorității publice locale din regiunea care se dorește a fi deservită.

În conformitate cu prevederile Strategiei de dezvoltare a sistemelor de alimentare cu apă din raionul Cahul, în calitate de sursă principală de alimentare cu apă, este selectată stația de tratare a apei de suprafață care se afla în gestiunea Întreprinderii municipale Apă Canal Cahul. Deci în acest caz se propune de a purcede la reorganizarea operatorului existent.

Forma de organizare.

Forma de organizare a operatorului de servicii de alimentare cu apă și canalizare mai oportună a fost identificată cea de Societate pe acțiuni. Operatorul își va desfășura activitatea în baza unui Regulament de organizare și funcționare, avizat de Consiliul provizoriu și aprobat de Consiliile locale a unităților teritorial-administrative asociate. În cazul când în cadrul Unității teritorial-administrative există deja un service și un operator local, în baza negocierilor directe a Consiliului Provizoriu de Asociere cu UTA, se va decide modul de fuziune sau comasare a lor. Operatorul se înființează ca persoană juridică și are statutul de societate cu capital social integral al unităților administrative-teritoriale membre, în baza hotărârilor adoptate de autoritățile deliberative ale unităților teritorial-administrative asociate.

Patrimoniul unităților teritorial - administrative

Patrimoniul unităților teritorial-administrative va fi transmis în gestiune Operatorului în cea mai prielnică formă permisă de legislația R. Moldova.

Delegarea gestiunii serviciilor de apa si canalizare.

În cadrul acestui proces este de recomandat ca negocierea să fie unitară și să se semneze un singur contract de delegare a gestiunii de către autoritățile locale implicate, contractul având clauze și anexe specifice pentru fiecare unitate administrativ teritorială.

Ca o recomandare generală, este de preferat ca procesul de regionalizare să fie coordonat și mediat de către Consiliul raional Cahul având în vedere rolul și autoritatea pe care o are această instituție la nivel raional. Mai mult, se recomandă ca Consiliul local să devină membru al Acordului de Asocieră

În final consultantul a făcut următoarele concluzii:

- Întreprinderea Municipală Apă - Canal Cahul dispune de capacitățile necesare de producție pentru alimentarea cu apă a localităților Crihana Veche, Pașcani, Manta și Roșu. Necesită de menționat că capacitățile stației de tratare a apei brute din or. Cahul, în condițiile unei modernizări, poate deveni sursă de apă pentru întreg raionul Cahul;
- Întreprinderea Municipală Apă - Canal Cahul dispune de personalul necesar pentru operarea eficientă a sistemului existent și a eventualei extinderi;
- Este utilă dotarea Întreprinderii Municipale Apă - Canal Cahul cu mecanisme și utilaje, ceea ce va contribui considerabil la promptitudinea intervențiilor și respectiv scăderea timpului de sistare a prestării serviciului de alimentare cu apă;
- Numărul de consumatori potențiali al raionului Cahul este de circa 120 mii, ce asigură o eficiență a operatorului.

Necătfînd că există o mulțime de riscuri privind înființarea unui serviciu de alimentare cu apă și canalizare regional, cel mai mare risc este de a nu face nimic. În viziunea Consultanților aceasta va fi foarte costisitor în viitor.

Este necesar de menționat că pentru dezvoltarea de mai departe a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare necesită de întreprins următoarele acțiuni:

- Elaborarea Regulamentului (Statutului) asociației; Continuarea perfectării documentației privind constituirea, înregistrarea, organizarea și managementul asociației de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și canalizare;
- Elaborarea Regulamentului de organizare și funcționare a serviciului de alimentare cu apă și canalizare în aria de prestare;
- Elaborarea contractului de delegare a gestiunii a serviciului de alimentare cu apă și canalizare în aria de prestare;
- Elaborarea caietului de sarcini a serviciului de alimentare cu apă și canalizare;
- Elaborarea indicatorilor de performanță a serviciului de alimentare cu apă și canalizare;
- De elaborat modelul acordului de asocieră privind realizarea în comun a investiției pentru sistemul de alimentare cu apă a localităților din clusterul "D";
- De aprobat acest document de către Consiliile locale a UTA Gavanoasa, Pelinei;
- De organizat un seminar cu primarii privind formele de organizare a serviciilor comunale.

